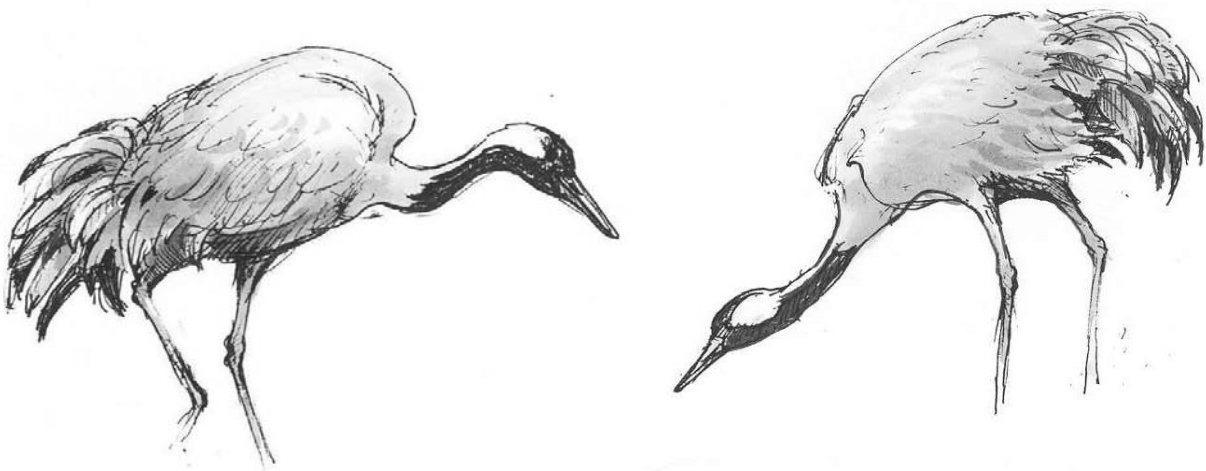

*FUGLE PÅ
BORNHOLM
2002*

Dansk Ornitologisk Forening
Særnummer af Gaddisjrn 2002
23. årgang nr. 4

FUGLE PÅ BORNHOLM 2002

Udgivet af: Dansk Ornitologisk Forening for Bornholm og Ertholmene,
Blykobbevej 38, 3700 Rønne

Redaktion: Carsten Andersen
Bagå 1
3790 Hasle
Tlf.: 56 96 22 40
E-mail: carstenogannette@post.tele.dk

Oplag: 220

Indhold:	Side:	
Indledning	1	
Artsbehandling m.m.	2	
Indsendere	6	
Lommer (KKR)	7	
Lappedykkere (KKR)	8	
Årefodede (KKR)	12	
Storkefugle (KKR)	14	
Gæs (KKR)	17	
Andefugle (CAN)	24	
Rovfugle (CAN)	37	
Hønsefugle (MST)	48	
Vandhøns (MST)	49	
Traner (MST)	52	Tryk:
Vadefugle (PCP, OLJ)	53	
Mågefugle (CAN)	69	Søe Knudsen
Alkefugle (HTM)	75	Offset-Kopiering,
Duer (HTM)	76	Hammeren 5,
Gøge (HTM)	78	7850 Stoholm
Ugler (HTØ)	79	
Sejlere (CAN)	80	
Skrigefugle (CAN)	80	
Spætter (CAN)	81	ISSN 1395-0142
Spurvefugle (CAN)	83	

FUGLE PÅ BORNHOLM 2002

Indledning

Så lykkedes det igen! Endnu en årsrapport ligger færdig. Dermed er det vigtige arbejde med at registrere og systematisere vores bornholmske fugleiagttagelser blevet ført videre. Det er en af de allervigtigste opgaver, vi har som ornitologer. Ikke mindst i denne tid hvor det statsstøttede naturovervågningsarbejde nedprioriteres og nogen steder ligefrem afvikles.

Årsrapporten for Bornholm er inde i en fase, hvor der sker forandringer fra år til år. Hans Peter Stange bidrog jo i fjor med sit sidste indlæg. Det betød at Ole Leegård Jensen og Per Clausen Pedersen trådte til og hjalp med at forfatte dele af teksten. De er heldigvis atter at finde blandt medforfatterne, og det er bemærkelsesværdigt, hvor hurtigt de er faldet ind i arbejdet. Uden yderligere hjælp var rapporten dog ilde stedt. Det er derfor med stor glæde, jeg kan præsentere fire nye skribenter: Kåre Kristiansen, Henriette Tøttrup Madsen, My Størup og Hanne Tøttrup. Jeg er ikke meget for at fremhæve nogen specielt, men det må siges, at Kåre virkelig har ydet en stor indsats med at skrive hele stykket om lommer til og med gæs.

Nu vi er ved de nødvendige støtter har vi til denne rapport haft stor hjælp af en indtastningsgruppe, som har skrevet diverse ”papirfugleobs” ind i en database. Disse var John Johansen, Jørn Jensen og Lene Hjorth, som jeg vil takke for deres indsats – uden dem var rapporten blevet langt senere færdig. Samtidig har hjemmesideredaktør Steen E. Jensen igen i år tastet alle de observationer, som er tilgået www.bornholmsfugle.dk ind for os. Lad mig endvidere benytte lejligheden til også at takke Annette B. Olesen for et stort arbejde med at læse korrektur på hele materialet.

En stor forandring vil være overgangen til den nye DOFbase. Dette bliver DOF's nye store videnskabelige instrument de næste mange år. Det er derfor vigtigt, at så mange bornholmske observationer som overhovedet muligt kommer til at indgå i denne database. For lokalrapporten vil det også indebære flere fordele, ud over at det rent teknisk skulle betyde færre fejlindtastninger. Som lokalkoordinator for DOFbasen giver jeg meget gerne råd og vejledning, men det bedste råd må simpelthen blive at komme i gang og prøve det. Vi kan ikke længere forvente at Steen E. Jensen overfører alle de registreringer han modtager til DOFbasen – derimod henter han alle interessante observationer derfra til hjemmesiden! Principielt bør du derfor sende dine fund til DOFbasen og derved spare dig selv og andre for et dobbeltarbejde. Det er klart at de indsendere, som ikke har adgang til en computer, stadig skal sende deres iagttagelser ind på papir! Uden jeres observationer bliver der ganske enkelt ingen rapport.

Det er et kæmpearbejde at få ”Fugle på Bornholm” skrevet. Ud over selve resultatet kan man dog glæde sig over at se at materialet bliver taknemmelig brugt af flere andre grupper, som beskæftiger sig med fugleregistrering i Danmark. Jeg håber vores lokalrapport også i fremtiden er at finde blandt de bedste i landet.

God fornøjelse med rapporten.

Carsten Andersen,

Bagå d. 2. december 2003.

ARTSBEHANDLING.

Først en præsentation af arten med dansk og latinsk navn (systematik og navngivning efter Klaus M. Olsen: "Danmarks Fugle – en oversigt", Dansk Ornitologisk Forening 1991).

Herefter en redegørelse for artens forekomst året igennem, med bl.a. første- og sidstedataer, usædvanlige vinter- og sommerforekomster, yngleforekomster og for de fåtallige arters vedkommende oplysninger om fuglens optræden de senere år. For nogle arter er der i skema lavet en summeret oversigt over forekomsten gennem alle årets 12 måneder. Gengangere er forsøgt undgået, bl.a. er der benyttet højeste trækciffrer for en art, hvis flere personer har indsendt træktalet fra samme lokalitet samme dato. Hvis der er obs'et på forskellige tidspunkter, tages der selvfølgelig hensyn til det. Derfor er angivelse af tidspunkt eller tidsperiode ganske vigtig. For rastende ande- og vadefugle benyttes som regel maximumstal pr. 10. dag i træksæsonen og månedsmax i vinterperioden, hvis det da ikke klart fremgår af oplysningerne, at en udskiftning af fugle har fundet sted indenfor disse perioder.

Forkortelser anvendt i rapporten.

Pull. = pullus, d.v.s. fra klækning til opnået flyveevne.

Juv. = juvenil, d.v.s. fra første rigtige fjerdragt til gennem kropsfædning opnået første vinterdragt.

Imm. = immature, d.v.s. ikke-ynglende fugle fra første vinterdragt til kønsmodenhed.

Ad. = adult, d.v.s. kønsmoden fugl i fuldstændig voksendragt.

1k, 2k, 3k, o.s.v. = alder i kalenderår. En fugl er i sit første kalenderår fra klækning til førstkommende nytår, derefter i 2. kalenderår hele det næste år o.s.v..

Syng. = syngende, træk. eller trk. = trækkende, rast. eller rst. = rastende, tf. = trækforsøg, indtrk. = indtrækkende, fou. = fouragerende, sdr. = sommerdragt, vdr = vinterdragt, odr. = overgangsdragt, eks. = eksemplar (er), S, V, NØ, o.s.v. = trækretning, den retning fuglen trækker mod.

Pri. = primo, dagene fra d. 1. til d. 10. i måneden, med. = medio, dagene fra d. 11. til d. 20 i måneden, ult. = ultimo, dagene fra d. 21. til d. 30. (31.) i måneden.

Om indsendelse af materiale.

Her i korte træk, hvad der ønskes indsendt.

Ynglefugletællinger. Kan være totaloptællinger af samtlige arter indenfor et nærmere defineret område, f.eks. en mose, åstrækning eller skovområde. Eller en optælling af en enkelt art indenfor samme områder, eksempel: antal syngende havesangere i Maglegård Skov eller antal par af blyshøns i Stavnsgrådmose.

Rastoptællinger på kendte lokaliteter, eksempel: vadefugle på Salthammer, ænder i Rønne Havn eller også optællinger af eksempelvis hjejler og viber på Sydlandet. Husk nøjagtig stedsangivelse – vejnavn, gårdsnavn o.l..

Større eller usædvanligt **fald** i træktiden, vrimler det med vipstjerter på markerne eller er haven fuld af rødstjerter. Prøv at anslå antallet af eksempelvis førstnævnte på et givet markområde.

Træktalet fra kendte lokaliteter, men også gerne oplysninger om ud- eller indtræk fra mindre kendte lokaliteter som f.eks. Svaneke Fyr eller Sose.

Flokke af trækkende svaner, gæs og traner noteres meget gerne med trækretning og klokkeslæt.

Første- og sidstedatoer; kan være din første sangdrossel om foråret eller din sidste skovsanger om efteråret. Men også gerne forårets sidste mudderklire eller efterårets første gråsikken.

I øvrigt ønskes oplysninger om **overnatning, kolonier, fugle på usædvanlige tidspunkter** eller **lokaliteter** etc.

Hvis du er i besiddelse af en PC'er, kan du installere DOF's nye database og indtaste dine obs. direkte her. Dette vil være en **kæmpe** hjælp i arbejdet med rapporten. Hør nærmere herom hos undertegnede. Internetadressen til DOFbasen er WWW.DOFBASEN.DK. Lad den endelig blive oversvømmet af alle slags bornholmske fugleagttagelser. Indtastningsmodul er baseret på Windows-systemet, men der kan skrives observationer ind direkte på nettet, hvis du har et andet styresystem. Hvis du henter omtalte indtastningsmodul, er det i øvrigt ikke nødvendigt at være koblet på internettet mere end et par minutter for at sende mange obs.

Det er vigtigt med præcis dato, evt. klokkeslæt, om fuglene raster eller trækker, herunder trækretning, og ikke mindst så nøjagtig stedsangivelse som muligt. 140 viber i Klemensker i november fortæller ikke så meget, hvorimod 140 eks. af arten rastende mellem Bækkegård og Balsmyre d. 23/11-2000 fortæller lidt mere. Den førstnævnte oplysning er faktisk ubrugelig til indtastning i databasen, da dato mangler.

Stednavne skal kunne genfindes på Geodætisk Instituts kort 1:100.000.

Det er ligeledes vigtigt med oplysninger om vejrforhold og medobservatører samt ikke mindst tidspunkt ved især trækobservationer og større optællinger af rastende fugle.

Observationerne indsendes til redaktøren.

Sjældne arter. Arter, som er opført på sjældenhedsudvalgets liste, skal godkendes før offentliggørelse i denne rapport. Det anbefales, at man straks efter en observation af en S.U. – fugl laver en udførlig beskrivelse og sender den til S.U., DOF, Vesterbrogade 140, 1620 Kbh. V. Man kan forvente en ekspeditionstid på ca. et halvt år.

Arter/racer, som er lokalt sjældne, kan kræves yderligere dokumenteret. Det drejer sig om sule, sabinemåge, sandterne, lunde, stor hornugle, grønspætte, sumpmejse, fyrremejse, topmejse og kornværting (bomlærke).

Desuden vil iagttagelser på ”umulige” tidspunkter kræves yderligere beskrevet, eksempelvis havesanger 1/3 eller havterne 2/1.

Årets ornitologiske oplevelser.

Når man tænker tilbage på 2002, tror jeg, nogle af de arter, som man husker tydeligt, var f.eks. sabinemåge og sibirisk tundrahjelle, som optrådte i oktober under felttræffet – begge var Bornholms andet fund. Mest spektakulært sjældent var dog den nye art for Danmark, felttræffet bidrog med. En petrel blev nemlig set fra Gudhjem (det kunne dog ikke med sikkerhed afgøres om det var en kap verde- eller madeirapetrel). Denne fugl blev dog set af meget få. Langt flere havde glæde af en eller flere af de nok 24 havørne, som besøgte Bornholm. Også hvidvinget korsnæb optrådte i relativt store tal (i alt 21 stk.).

Året var generelt præget af et suverænt forår, hvor april og maj gav rekordstore tal af flere arter. Til gengæld blev efteråret en skuffende affære for langt de fleste trækfugle. Dette var især tydeligt hos skarv, ænder, terner, svaler og pibere samt vadefugle, som mest ses i andet halvår. Arter som stor kobbersneppe og hvidklire optrådte med fine forårstal, lige som 2002 blev fin for bekkasiner, hvor vi bl.a. fik vores tredje tredækker. Det blev endvidere et godt år for rastende dværgmåger, hvor over 100 kunne nydes ved Udkæret.

Der blev set hele fem islommer i oktober, og sædgås satte efterårsrekord med over tusind fugle. Blisgås var der dog langt imellem, og for bramgås blev det et middelhår. Øens populære tranebestand fik mindst otte unger, og blandt andre ynglefugle med opadgående kurve var rød glente heldigvis også. Tre spillende perleugler blev hørt i 2002. Sortspætten havde imidlertid svært ved at holde skansen, lige som der var meget få skægmejsere. Andre småfugle, som skuffede, var silkehaler, vandstære, smådroslere og fluesnappere. Så må man huske, at der til gengæld var godt med vipstjerter, flodsangere, tornskader og laplandsværlinger. Blandt de mere farvestrålende arter kan nævnes en ellekrage i juni og omkring 17 isfugle året igennem.

Vejret 2002

Året var usædvanligt varmt, nedbørs- og solrigt.

Til og med september havde vi varme måneder, hvor specielt sommeren var meget varm og solrig, men samtidig våd. De sidste tre måneder derimod ret kolde. Hele andet halvår var i øvrigt præget af østenvind. Året vil blive husket som det fjerdevarmeste nogensinde, men også som det tredjevådste – ikke mindst på Bornholm.

Januar: Varm og regnfuld. Det var tøvejr fra årets start med f.eks. 8° C 22/1 mens gennemsnitstemperaturen for måneden blev hele +2,9 grader. Det betød bl.a. lærker i januar. 28/1 storm fra vest.

Februar: Meget varm og meget våd. D. 2/2 9° C – det var den næstvarmeste kyndelmisse registreret. Først 13./14. feb. nattefrost, mens måneden endte på +4,2° C i snit. 20/2 snestorm efter det forårsmilde vejr.

Marts: Ret varm og solrig. Startede grå og blæsende med en ny snestorm 1/3. Allerede dagen efter var sneen dog smeltet, og 4/3 var det 7° C. 13/3 var et varmfrembrud sydfra nået Midt tyskland, mens der på Bornholm dog kun var 0-1° om natten og 5° om dagen. Fra 25/3 klart og koldt. 30/3 var en flot klar dag med 13°, som gav masser af trækkende ænder.

April: Ret varm. Første halvdel var tør og pæn, mens måneden sluttede halvkølig og blæsende. 2/4 således 23° C (!) mens det 25/4 kun var 11°. 7-9/4 få graders nattefrost, men omkring +10° om dagen.

Gennemsnitstemp. 7,2 grader.

Maj: Varm; 12,8° i snit på landsplan. Midt-maj var dog ret grå og blæsende. 9/5 indledtes en kølig periode med kraftig østenvind, mens resten af landet havde sommervejr. 21/5 22° og 23/5 25° mens dette bornholmske varmfrembrud fra øst (med fine falkeoplevelser) endte 26/5 da det slog over i gråt og blæsende vejr.

Juni: Solrig med 337 solskinstimer. Startede med varme (23° C), og 4-8/6 var det blæsende med megen sol, som udtørrede jorden. Fra midten af måneden til 2/7 en grå, blæsende og ofte våd periode på Bornholm – som dog lå 30 mm under landsgennemsnittet på 100 mm regn. Det lune vejr gavnede solelskende arter som rødrygget tornskade.

Juli: Varm; 17,1° i snit. Den laveste temp. målt blev +8° C – den højeste minimumstemperatur nogensinde fra juli. 4/7 begyndte det pæne vejr med godt tyve grader, og varmen kom pludseligt 9/7 med 29° C. Dagen efter 31½° og dette holdt sig juli ud med f.eks. 32° på månedens sidste dag.

August: Meget varm og solrig. Gennemsnitstemperaturen i Danmark for august blev rekordhøj: 19,6 grader. Med enkelte undtagelser var dagene varme måneden ud (26-28°). På Bornholm faldt kun 55 mm. regn, og det blev meget tørt.

September: Varm, solrig og ret tør. Fra midt-september lå dagstemp. lidt lavere, nemlig omkring 22°, men der var stadig tørke. 24/9 var der 3° til morgen med rim i græsset, mens 26/9 bragte masser af væde. Midt på måneden endnu sommer i Nordskandinavien, mens der fra 20/9 var nattefrost her.

Oktober: Kold og meget våd; på Bornholm næsten 190 mm regn. Måneden startede pænt, men under feltræf-ugen 10-17/10 var det vådt og gråt. 20/10 let nattefrost. 27/10 9° og indledningen til gråt og blæsende vejr. 18/10 kuldefremstød ned til Skåne (-15° i Nordsverige) og 21/10 kraftigt snefald i hele Sverige.

November: Ret kold og solfattig. Fra 5/11 en ret pæn periode, hvor det 14/11 var op til 12° på Bornholm. Hele månedens nedbørsmængede (55 mm) faldt stort set 17/11. To dage senere omslag til nordenvind som gav koldt og klart vejr. 21/11 -1° C til morgen, mens det 26/11 endnu var 9°. Midt på måneden var dagsfrosken nået ned til Stockholm, mens det frøs 20 grader i nord.

December: Kold og tør. Gennemsnitligt +0,1° C. 1/12 +1° og tøsne, 9/12 atter koldt; -4° nat / 0° dag. Småsøer var 2/3 islagt omkring 20. dec. 22/12 lidt lunere (0°) men fra 29/12 atter koldt. På dette tidspunkt 40 frostgrader i Lapland.

Indsendere

ABO	Annette B. Olesen, Muleby.	LCL	Lis Clemmensen, Rønne
AMØ	Arne Møller, Årsdale	LOU	Oluf Lou, Rønne.
APE	Andreas Petersen, Kbh Ø.	LST	Lina Størup, Rønne.
ASO	Anette Sonne, Årsdale	LTR	Lars Trolle, Saltuna.
BGE	Benny Gensbøl, Næstved.	MSC	Morten Schwennesen, Rønne.
BNI	Birgit Nielsen, Rønne.	MTK	Mogens T. Kofod, Svaneke.
BSA	Birgitte Sandell, Rønne	MST	My Størup, Rønne.
BST	Bodil Stoltze, Olsker.	NJL	Niels Jørgen Larsen
CAN	Carsten Andersen, Muleby.	NÅK	Niels Aakjær, Nexø.
EJE	Elmer Jensen, Rønne	OLJ	Ole Leegård Jensen, Rønne.
ESA	Erik Sand, Rø.	PCP	Per C Pedersen, Rønne.
ESB	Eilif S. Bendtsen, Rønne.	PJE	Poul Jermyn, Åkirkeby
FJE	Freddy Jensen, Gudhjem.	PKE	Per Ketil, Gudhjem.
HLL	Henning Lykke Larsen, Sabro	ROC	Rolf Christensen, Skagen
HPS	Hans Peter Stange, Allinge.	RSO	Richard Sode, Tejn.
HTM	Henriette T. Madsen, Åkirkeby.	SBR	Stefan Brehme, Berlin
HTØ	Hanne Tøttrup, Årsdale.	SEJ	Steen E Jensen, Karrebæksminde
JCH	Jens Christensen, Rønne	SKN	Susanne Knudsen, Vestermarie.
JET	Janus Ethelberg, København.	SNI	Søren Nielsen, Rønne.
JGE	Jan Germundsen, Østerlars.	SSN	Steffen S. Nielsen, Herlev.
JKO	Jens Kofoed, Melsted.	TET	Torben Ethelberg, Rønne.
JLH	Jens Lund Hansen, Rø.	TKR	Tommy Kruse, Nexø
JMJ	John og Maiken Johansen, Muleby	TKU	Torben Kure, Blykobbe.
JRH	Jan R. Hansen, Poulsker.	VKN	Vicki Knudsen, Vestermarie.
KGR	Kirsten Gravesen, Nexø		
KRA	Karsten Rasmussen, Hasle		

Desuden har vi selvfølgelig fået observationerne fra feltræffet med i årets udgave af rapporten. Mere sporadiske oplysninger stammer fra til sammen en snes indsendere. Alle takkes dog for deres bidrag, uanset størrelse!

Tegningerne til årets udgave af Fugle på Bornholm kan vi takke Freddy Jensen (bl.a. forsiden), Mogens T. Kofoed (bl.a. bagsiden) og Lis Clemmensen for. Redaktøren modtager med kyshånd tegninger til fremtidige rapporter!

RØDSTRUBET LOM: (*Gavia stellata*).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
4	7	148	77	26	0	0	0	3	100	0	0

Vinter.

På vandfugletællingen øen rundt den 26-27/1 sås 4 fugle. De to foregående år blev der set 3 og 2 fugle. I februar var eneste iagttagelse af mere end 1 fugl den 13/2 med 3 fugle ved Allinge (HPS).

Forår.

Træk. Hammeren: I alt 251 trækkende fugle med maksimum i marts, en måned tidligere end normalt. Største dage den 25/3 med 96 fugle, 26/3 med 36, og 24/4 med 24 (HPS).

Efterår.

Træk. Første fugl 16/9 **Galløkken** (LOU). Største dage: **Årsdale** 6/10: 37 (ASO, AMØ) og **Hammeren** 18/10: 35 (feltræf).

Totaltal for 2002: 369 fugle. De foregående 3 år (1999-2001): 167, 129 og 369 (altså præcist samme antal som 2002)

Meddelere: ASO, AMØ, feltræf, HPS, HTØ, JCH, JHC, JRH, LOU, MST, OLJ, PCP, SPS, SSN, TET samt HLL og ROC.

SORTSTRUBET LOM: (*Gavia arctica*).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
10	6	45	42	14	2	1	6	32	119	1	5

Vinter.

Vandfugletællingen 26-27/1 gav 10 fugle. I 2001 blev der set 3 fugle og i 2000 13.

Forår (marts - maj)

Træk. April plejer at være den dominerende måned, men i 2002 blev der set lige så mange i marts. I alt blev der dog kun rapporteret halvt så mange i perioden i 2002 som i årene før. I alt for perioden 103 fugle mod 213 året før.

Hammeren: 13/3 - 7/6 i alt 203, største dage 21/3 6 (TET), 12/4 8 (TET), 18/4 9 (OLJ, HPS), 19/4 8 (OLJ), 24/4 7 (HPS,OLJ), 13/5 6 (HPS).

Sommer (juni og juli).

Ingen iagttagelser.

Efterår.

Med 163 fugle mod 541 i 2001 gav det ingen rekord, men det ligger på gennemsnittet og som vanligt flest fugle i oktober.

Træk. Hammeren: 18/9 - 25/10 i alt 30, største flok 18/9 6 (TET). **Dueodde:** 18/9 - 25/10 i alt 49, største flok 12/10 12 (OLJ, MST). **Årsdale:** 11/9 - 28/11 i alt 47, største flok 6/10 28 (ASO, AMØ).

Raghammer: 15. og 16/10 i alt 22, største flok 15/10 21 (feltræf).

Rast. I alt 13 fugle **Hasle Sydstrand og Sorthat Strand** 4 - 6/8 6 (SKN, CAN). Største flok 11/12 4 ved **Sose Odde**.

Totaltal for 2002 blev 301. De foregående 3 år (1999 - 2001): 743, 326 og 777.

Meddelere: AMØ, ASO, CAN, ESB, feltræf, HPS, JCH, MST, OLJ, PCP, SBR, SKN, SPS, SSN, TET, HLL samt ROC.

SMÅLOM sp.: (*Gavia stellata/gavia arctica*).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	5	0	1	0	0	0	2	4	0	0

Meddelere: HPS, OLJ og TET samt ROC.

ISLOM (*Gavia immer*).

2002 gav det største observerede antal fugle nogensinde i den periode, vi har tal fra, dvs. siden 1990, 5 fugle i alt. I 1991 og 1992 blev der set 3 fugle hvert år, ellers har det ligget på 0 eller 1 observation om året. I alt er iagttaget 12 fugle i perioden 1990 - 2001.

5/10 1 Ø **Bokul**, (PKE), 18/10 1 S **Gudhjem** (feltræf), 19/10 2 V **Hammeren** (OLJ, feltræf), 25/10 1 V **Dueodde** (HLL).

Totaltal for 2002: 5 fugle. De foregående 3 år (1999-2001): 0, 1 og 1.

LILLE LAPPEDYKKER: (*Tachybaptus ruficollis*).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
12	16	25	17	7	6	12	17	19	15	4	21

Vinter.

Vandfugletællingen den 26-27/1 gav 6 fugle mod 11 i 2001 og 12 i 2000.

Forår - sommer.

Sidste fugl i saltvand var ved **Hammeren** 1/4 (SKN). Første "syngende" var 31/3 i **Bastemose** (SEJ). Største antal sås samlet i **Rønne Havn**: 11 15/3 (MST).

Ynglefugle (marts - juli).

Udkæret har givet mange observationer, men ikke en eneste har rapporteret om "syngende", ynglende eller ungfugle.

Der er i forhold til 2001 kommet to nye ynglepladser: **Ølene** (HTØ) og sø i nærheden af **Olsker** (RSO).

Lokaliteter 2001 og 2002 med ynglende/"syngende" fugle

Lokalitet	2001 ynglepar	2002 ynglepar og syngende	Observatører 2002
Stavnsgårds mose	2	Ingen data	
Sø ved Dueodde Vandrerhjem	1	Ingen data	
Bastemose	1	1 "syngende" = 1 par	SEJ
Svinemose	2	1 ynglefugl + 3 "syngende" + ungfugl = 2 par	CAN, HTØ, JCH, SBR
Udkæret	1	Ingen obs. af ynglefugle, "syngende" eller pull.	
Torneværkets Kaolingrav	1	Ingen data	
Carl Niensens Grusgrav	1 - 2	Ingen data	
Bakkehus Grusgrav	1	1	HTØ
Rolfshøj S. Grusgrav	1	Ingen data	
Rolfshøj N. Grusgrav	1	1	SEJ, PCP
Sø ved Helligågen	1	Ingen data	
Sø ved Ankermyr	1	Ingen data	
Ølene	Ingen obs.	1	HTØ
Sø nær Olsker	Ingen obs.	1	RSO
Total	14 - 15	8	

Efterår.

Første i saltvand var 8/9 med 6 i **Rønne Havn** (SKN, VKN). Største antal i flok var 9, som blev set 22/9 (VKN), samme antal igen 12/10 (felttræf) og sidst 22/12. Største flok i **Nexø Havn** var på 3 22/12 (SSN).

Meddelere: ABO, AMØ, ASO, BNI, CAN, ESB, FJE, HPS, HTØ, JHC, JET, LOU, MTK, MST, OLJ, PCP, PJE, RSO, SBR, SEJ, SKN, SNI, SPS, SSN, TET OG VKN

TOPPET LAPPEDYKKER: (Podiceps cristatus).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
180	91	84	47	1	1	0	4	1	8	4	17

Vinter.

Vandfugletællingen gav 166 fugle. I 2001 blev der set 44, i 2000 114 og i 1999 101. Det største antal overvintrende i Salenebugten inkl. Døndalen i 2002 var omkring 100. De foregående år 1999 - 2001 henholdsvis 104, 103 og 110.

Forår.

Træk. Hammeren 25/3 - 24/4 i alt 22 fugle (HPS, ROC). **Allinge:** 19/4 21 i flok (HPS).

Rast. Hammeren havde i perioden 11/4 - 22/5 1 - 2 rastende fugle. Herudover en enkelt i **Allinge Havn** 21/4 (HPS).

Sommer (juni - juli).

Blot en enkelt rastende fugl ved **Hammeren** (HPS).

Efterår.

Træk. Første fugl, som var i vinterdragt, blev set 24/9 trækkende mod vest ved **Hammeren** (OLJ).

Hammeren i alt 24/9 - 22/12 6 fugle (OLJ). **Dueodde:** 25/10 5 (HLL).

Rast. Fra 21/11 til 29/12 blev i alt set 20 fugle på strækningen fra **Hammeren** til **Sorthat Strand**. 1/12 5 fugle **Sorthat Strand** (CAN). Største flok på 8 blev set 23/12 (JET) ved **Sorthat**.

Totaltal for 2001 263 (For januar til marts er benyttet maxtal for januar). De foregående 3 år (1999-2001): 223, 127 og 236.

Meddelere: ABO, AMØ, ASO, BNI, BST, CAN, ESA, ESB, HPS, HTØ, JCH, JET, JLH, MST, OLJ, ROC, SKN, SNI, SPS, SSN, TET og VKN.

GRÅSTRUBET LAPPEDYKKER: (Podiceps grisegena).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
4	1	3	21	5	1	0	0	2	5	0	1

Vinter.

Vandfugletællingen gav 2 fugle, en ved **Helligdomsklipperne** og en i **Gudhjem Havn** (HPS).

Forår - sommer (marts - august).

I perioden fra 13/4 - 22/4 blev set i alt 18 trækkende ved **Hammeren** og **Allinge** (HPS, OLJ).

Første fugl i **Bastemose** og "syngende" 29/3 (Thomas Wikstrøm) og "syngende" igen 23/4 og 14/5

(LOU). Der blev set 2 fugle i **Udkæret** flere gange i løbet af maj (SPS, LOU), men ingen ”syngende”. Ingen iagttagelser fra **Svinemosen**.

Efterår fra august.

Træk. Ganske få iagttagelser: **Dueodde** 10/10 1 (SSN) og 25/10 1 (HLL). **Hammeren** 18/10 2 (Feltræf).

Rast. **Salthammeren** 16/9 2 (LOU), **Tejn Havn** 13/10 1 (Feltræf) og **Slotslyngen** 22/12 1 (CAN, ABO).

Totaltal for 2002 blev 43 fugle. De tre foregående år (1999-2002): 67, 35-40 og 84.

Meddelere: ABO, AMØ, ASO, CAN, HLL, HPS, HTØ, Jesper og Kalle Møller, LOU, OLJ, Feltræf, SEJ, SPS, SSN, TET og Thomas Wikstrøm.

NORDISK LAPPEDYKKER: (Podiceps auritus).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
5	1	1	5	0	0	0	0	0	13	2	3

Vinter.

Vandfugletællingen gav 3 fugle, 1 ved **Tejn-Stammershalle** (JLH), en ved **Grisby-Årsdale** (OLJ) og en ved **Årsdale** (OLJ). Samme weekend sås en i **Nexø Havn** (JCH).

Forår.

Træk. Hammeren: 18/4 1 (HPS, OLJ). **Allinge** 19/4 1 (HPS).

Rast. Nørrekås: 10/4 1 (LOU). **Hammeren:** 19/4 1 (OLJ). **Allinge:** 21/4 1 (HPS).

Sommer.

Ingen observationer, mod tidligere års en enkelt eller to.

Efterår.

Et ret godt år generelt og igen ligesom sidste år en ferskvandsobservation, **Snorrebakkesøen** 22/12 1 (SNI, BNI). Første observation 12/10 1 **Svaneke Fyr** (feltræf). Største antal på en dag: 15/10 4 rastende ved **Balka** og 4 **Nexø Sydstrand** (begge feltræf).

Totaltal for 2002 blev 30. Foregående år ses i tabellen.

1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1	3	10	10	6	11	max. 76	max. 26	17	17 - 19	7	42

Meddelere: AMØ, ASO, BNI, CAN, feltræf, HLL, HPS, HTØ, JCH, JET, JLH, JRH, LOU, OLJ, OLJ, PCP, ROC, SEJ og SNI.

KAP VERDE-/MADEIRAPETREL: (Pterodroma feae/madeira).

NY ART FOR DANMARK. Under felttræffet 2002 så Morten Heegaard og flere andre 12/10 i **Gudhjem** et eksemplar trækkende mod nordvest.

Det må siges at være en ret sjælden observation. Både Kap Verde-petrel og Madeirapetrel er udryddelsestruede. Kap Verde-petrel har omkring 1000 ynglepar og Madeirapetrel har 20 - 30 ynglepar. Alt i alt altså få tusind fugle på verdensplan. Man ved ikke meget om de to arters trækadfærd, men det er nok ikke så tit, de lægger vejen forbi Gudhjem. Man troede faktisk, at Madeirapetrel var uddød, men den blev genopdaget i 1969. Europakommissionen har finansieret beskyttelsesprogrammer for både Kap Verde-petrel og Madeirapetrel. Se yderligere på internetadresserne

- europa.eu.int/comm/environment/nature/directive/birdactionplan/pterodromafeae.htm
- europa.eu.int/comm/environment/nature/directive/birdactionplan/pterodromamadeira.htm

SKARV ((Phalacrocorax carbo).

Rastende

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
761	37	153	188	47	7	239	127	356	60	4	325

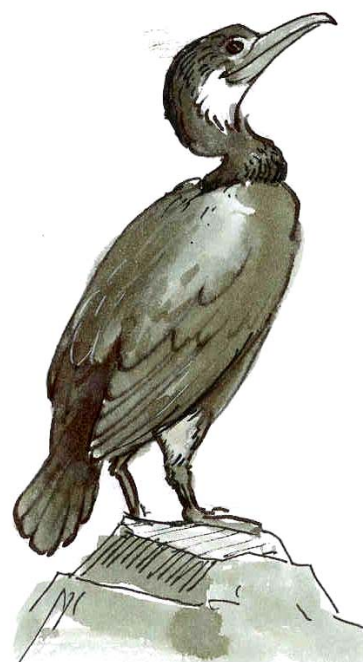
Trækkende

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	191	641	338	94	32	110	30	141	328	0	0

Vinter-forår (jan. - maj).

Vandfugletællingen gav 558 fugle, hvor største antal på 188 blev registreret i **Rønne Havn-Nørrekås** (TET). Største forekomst 16/3 50 **Nexø Havn** (ASO, AMØ).

Træk: Totalt 1164 fugle. De foregående tre år (1999 - 2001): 656, 924 og 867. Kun 15 %, 170 fugle, blev set andre steder end Hammeren. Største forekomster: **Hammeren:** 3/2 113 (HPS), 11/3 12 (OLJ), 12/3 30 (HPS), 18/3 78 (HPS), 20/3 16 (HPS), 21/3 67 (OLJ, TET), 25/3 54 (HPS), 26/3 88 (HPS), 30/3 90 (OLJ), 2/4 54 (OLJ), 4/4 26 (OLJ), 18/4 164 (HPS), 19/4 35 (OLJ), 21/4 27 (HPS), 29/4 19 (HPS), 9/5 27 (HPS) og 19/5 33 (HPS), **Allinge:** 2/2 66 (HPS) og 21/3 43 (HPS) **Bokul:** 29/3 41 (HPS).

Sommer - efterår (juni - december).

Rast: Største forekomster: **Nexø Sydstrand:** 8/7 34 (SEJ), 16/7 54 (SBR), 28/7 48 (NÅK), 20/9 47 (NÅK), 27/12 46 (NÅK). **Arnager:** 21/8 70 (PCP), **Salthammer:** 16/9 42 (LOU) **Dueodde:** 18/9 72 (OLJ, TET), 24/9 59 (TET), **Rønne:** 29/9 40 (SNI, BNI), 4/10 45 (LOU), 20/12 250 (JET, TET).

Træk: Det laveste antal i mange år, totalt 616 fugle. De foregående tre år (1999-2001): 2035, 990 og 2588. Største dage: **Salthammer:** 14/7 110 (SBR), **Galløkken:** 15/8 30 (LOU), **Dueodde:** 2/9 95 (JCH), 16/9 32 (LOU), 2/10 36 (OLJ), 6/10 38 (LOU), 20/10 245 (HLL).

Første juvenile: 24/7 Rolfshøj sydlige grusgrav (HTØ).

Ringmærkning. 24/7 aflæste SBR en farvemærket fugl, som var ringmærket den 3/6-00 på Vorsø, Horsens Fjord. SBR har også de foregående år haft held til at aflæse farvemærkede skarver på Bornholm.

Meddelere: AMØ, ASO, CAN, HLL, HPS, HPS, HTØ, JCH, JET, LOU, MTK, NÅK, OLJ, PCP, PJE, ROC, SBR, SEJ, SPS og TET.

RØRDRUM (Botaurus stellaris).

Bastemose: En paukende fugl blev hørt 4 dage i træk 20/4-23/4 (CAN, ABO, Søren F. Hansen, JMJ og LOU). 14/5 paukende fugl (LOU). **Vallensgårdsmose:** 3/7 paukende fugl (LOU).

Paukende fugle

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bastemose			x	x	x	x		x
Vallensgårdsmose								x
Svinemose			x	x	x	x	x	
Ølene			x	x		x		
Mose ved Klemmensker					x			
Hundsemyre				x				
Ferskesø			x					

FISKEHEJRE (Ardea cinerea).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
20	8	50	30	28	4	37	22	30	26	1	20

Vinter.

Ved vandfugletælling sås 8 fugle. De foregående tre år (1999 - 2001) blev der set 12, 3 og 46. Største forekomst 15/1 6 i **Muleby** (HPS).

Forår (marts - maj).

I alt blev der indberettet 108 mod de foregående tre år (1999 - 2001) 85, 93 og 108.

Træk. I perioden 11/3 - 22/5 blev set i alt 41. Hovedparten af iagttagelserne er fra **Hammeren**. Største flok 5 19/4 fra Allinge (HPS).

Rast/lokale. Største forekomster var 15/3 3 **Levka** (HPS), 31/3 4 i **Bastemose** (SEJ) og 22/4 3 i **Udkæret** (LOU).

Ynglefugle. Hasle Lystskov: 30/5 blev der talt 11 reder med flyvefærdige unger (HPS, HTØ).

Sommer (juni - august).

63 fugle rapporteret mod de foregående tre år (1999 - 2001): 156, 144 og 155. Der er kun registreret 3 observationer i juni. Største observationer **Hundsemyre** 31/7 5 (SBR), **Udkæret** 13/8 3 (LOU) og **Ølene** 30/8 3 (NÅK).

Efterår.

Kun 77 fugle indberettet mod de foregående tre år (1999 - 2001): 156, 144 og 174. I november er der kun indberettet en (1) fugl.

Træk. Kun 3 observationer: **Rønne** 8/9 3 (TET). **Dueodde** 2/10 5 (OLJ). **Hammeren** 19/10 3 (OLJ).

Rast. Største forekomster: **Bastemose** 7/9 4 (SNI, BNI). **Hundsemyre** 21/9 5 (PJE) og 15/10 7 (JCH, PCP). **Allinge** 27/9 4 (SKN, VKN). **Baggeå** 29/12 8 (ABO).

Totaltal 276 mod de foregående 3 år (1999 - 2001): 363, 365 og 515

Meddelere: ABO, AMØ, ASO, CAN, FJE, HPS, HTØ, JCH, JET, JMJ, KRA, LOU, MTK, MSC, NÅK, OLJ, PCP, PJE, ROC, SBR, SEJ, SKN, SPS, SSN, TET, TKR og VKN.

SORT STORK (Ciconia nigra).

Ingen indberetninger mod de foregående tre år (1999 - 2001): 0, 1 og 1

HVID STORK (Ciconia ciconia).

2 fugle blev set ved **Dueodde** 18/5 (LOU). De foregående 3 år (1999 - 2001): 12, 3 og 0.

KNOPSVANE (Cygnus olor).

Vinter - forår (januar - juni).

Ved vandfugletællingen blev der set 199 fugle. Største tal 41 **Nexø Sydstrand** og i **Rønne Havn - Nørrekås** også 41. De foregående tre år var totalerne (1999 - 2001): 102, 176 og 78.

Månedsmaksimum

Lokalitet	Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni
Nexø Sydstrand	50	53	24	58	61	9
Snogebæk/Salthammeren	25	Ingen obs.	50	40	11	54
Total	75	53	74	98	72	63

Større rastforekomster i øvrigt: **Hammeren** 26/3 34 (HPS). **Hasle Sydstrand** 15/3 24 (HPS), 26/3 54 (CAN). **Sorthat Strand** 8/4 47 (CAN).

Træk. Hammeren, største træk: 13/2 37 (TET), 2/3 13 (HPS), 13/3 8 (HPS), 23/3 10 (OLJ), 22/4 11 (HPS), 24/4 11 (HPS) og 18/5 8 (HPS).

Ynglefugle. Succesfulde par: Hammersøen (HPS), Helligpeder (CAN), Grisby (CAN, ABO), Årsdale Havn (HSP, HTØ), Stavnsgårds Mose (OLJ) og Hundsemyre (OLJ), i alt 6 par mod tidligere tre år (1999 - 2001): 9, 10 og 9.

Sommer - efterår.

Månedsmaksimum

Lokalitet	Juli	August	September	Oktober	November	December
Nexø Sydstrand	17	17	2	15	7	68
Snogebæk/Salthammeren	11	Ingen obs.	7	7	7	Ingen obs.
Total	28	17	9	22	14	68

Kommentar til tabel: Bortset fra september, hvor der sidste år blev talt 43 fugle, minder tallene om sidste år, dog generelt lidt færre fugle.

Større forekomster i øvrigt: **Udkæret** 19/10 18 (HTØ, HTM), **Hasle** 31/12 22 (KRA).

Træk. De to eneste indberetninger af træk er **Salthammer** 14/7 11 (SEJ) og **Østre Sømark** 22/7 13 (SBR),

Meddelere: ABO, AMØ, APE, ASO, BNI, CAN, FJE, HPS, HTØ, JCH, JMJ, KRA, LOU, MST, NÅK, OLJ, PCP, PJE, ROC, SBR, SEJ, SKN, SNI, SPS, TET og VKN.

PIBESVANE (Cygnus columbianus).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	33	0	0	0	0	0	49	3	0

Forår.

En iagttagelse: **Bokul** 1/4 33 (HPS).

Efterår.

Fem iagttagelser: **Hammer Havn** 14/10 1 (felttræf), **Udkæret** 16/10 1 (SPS) og 13/11 3 (OLJ, PCP), **Dueodde** 22/10 42 (HLL) og **Vallensgårdsmose** 29/10 5 (LOU).

Pibesvane på Bornholm

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Forår	12	55	206	3	72	11	32	763	79	53	31	178
Efterår	104	80	77	191	246	252	47	93	223	5	53	215

SANGSVANE (Cygnus cygnus).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
24	28	343	42	0	1	0	0	0	233	11	36

Vinter - Forår.

Sidste forårstræk 29/4 5 **Hammerodde** (HPS).

Største forekomster: **Bagå** 14/2 11 (CAN). **Knudsnæs** 1/3 22 (HPS). **Udkæret** 19/3 18 (LOU).

Hammeren 20/3 85 (ESA), 26/3 83 (HPS) 30/3 41 (LOU) og 4/4 27 (OLJ). **Olsker** 20/3 30 (ESA).

Gudhjem 26/3 25 (ROC).

Sommer.

En iagttagelse: **Salthammer** 10/6 1 (OLJ).

Efterår.

Første fugl **Dueodde** 6/10 (LOU).

Træk. Største forekomster: **Dueodde** 12/10 15 (OLJ, MST), 20/10 16 (HLL). **Ølene** 19/10 16 (feltræf). **Åker** 26/10 15 (PJE). **Rønne Havn** 20/12 30 (JET, TET).

Rast. Største forekomster: **Udkæret** 17/10 11 (CAN), 19/10 21 (CAN). **Bastemose** 21/10 35 (HLL). **Vallensgårdsmose** 29/10 28 (LOU). **Udkæret** 29/10 12 (LOU). **Skørrebro** 30/10 13 (PCP).

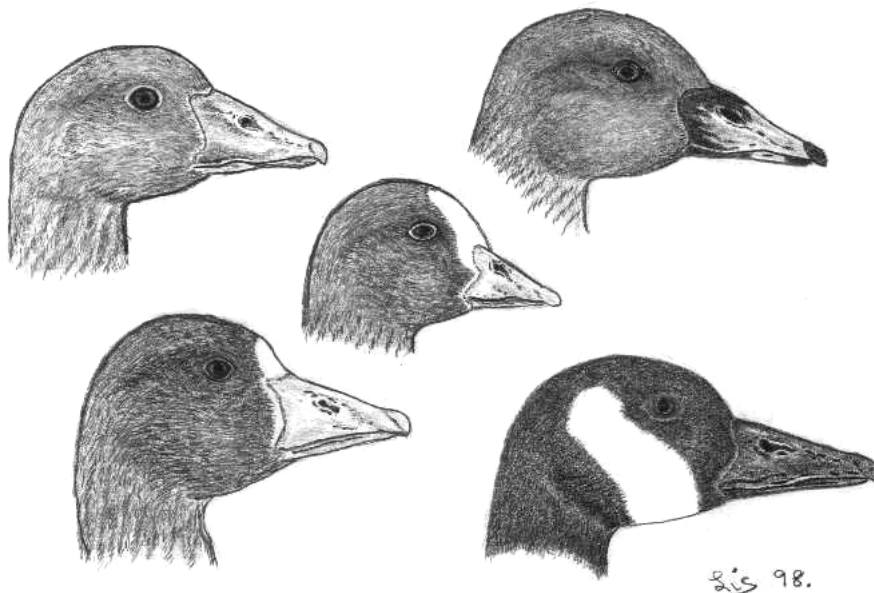
Totaltal

	1999	2000	2001	2002
Vinter (jan. - feb.)	2	44	7	52
Forår (marts - maj)	459	458	211	385
Sommer (juni - aug.)	1	1	6	1
Efterår (sept. - dec.)	86	190	457	280
Total	548	693	681	718

Meddelere: ABO, AMØ, ASO, BGE, BNI, CAN, ESA, feltræf, HLL, HPS, HTM, HTØ, JCH, JMJ, LCL, LOU, MTK, MST, NÅK, OLJ, PCP, PJE, ROC, SKN, SNI, SPS, SSN, TET, TKR og VKN.

PIBESVANE/SANGSVANE (Cygnus columbianus/C. Cygnus).

En enkelt iagttagelse: **Hammeren** 11/3 8 (OLJ).

SÆDGÅS (Anser fabilis).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
18	1	63	8	0	0	0	0	1050	306	40	0

Vinter.

3 iagttagelser: **Nørrekås** 13/1 4 (SKN, VKN). **Poulsker** 23/1 14 (JRH). **Hammerodde** 13/2 1 (TET).

Forår.

Lidt over gennemsnittet med 71 fugle i alt. Største forekomster **Hammeren** 1/3 7 (HPS) og 21/3 17 (OLJ, TET) og 30/3 17 (OLJ).

Efterår.

Træk. Iagttagelserne startede som vanligt sidst i september, og med et rekordstort antal iagttagelser, hvor mere end halvdelen af fuglene blev set på én dag: **Allinge** 27/9 650 fugle fordelt på 10 - 15 flokke (SKN, VKN). Største dage i øvrigt: **Saltuna** 22/9 195 og desuden 2 flokke hørt (BGE).

Dueodde 27/9 125 (TET) 15/10 31 (JCH, PCP). **Ølene** 6/10 indtrækkende til rast 90 (HTØ, LCL).

Rønne 14/10 40 (TET).

Dato for første iagttagelse af efterårstræk

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
8/9	30/9	21/9	19/9	21/9	29/8	21/9

Rast. Største iagttagelser: **Udkæret** 17/10 60 (bl.a. tundragæs) (CAN), 5/11 40 (SNI, BNI), som er sidste iagttagelse af sædgås i 2002.

Efterårs-totaltal (sept. -nov.)

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
972	504	230	297	194	687	1396

Meddelere: AMØ, ASO, BGE, BNI, CAN, feltræf, FJE, HLL, HPS, HTØ, JCH, JRH, LCL, LOU, MTK, OLJ, PCP, SKN, SNI, SPS, SSN, TET, TKR og VKN.

TUNDRASÆDGÅS (Anser f. rossicus).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
5	0	0	0	0	0	0	0	2	118	0	0

Vinter - forår.

2 iagttagelser: **Østerlars** 19/1 4 (HTØ). **Knudsker**, Kaolinsøen 21/1 1 (SNI, BNI).

Efterår.

Træk: Første fugle **Dueodde** 17/9 2 (LOU), 13/10 42 (feltræf).

Rast: **Ølene** 3/10 26 (LOU), **Pedersker** 14/10 26 (JCH, PCP), formentlig samme flok som

Poulsker 15/10 26 (PCP). **Sose** 14/10 24 (feltræf).

Racen blev første gang observeret på Bornholm i 1996 og er steget siden da til største tal i 2002 med 125 fugle.

Totaltal

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
2	0	11	22	49	121	125

Meddelere: BNI, feltræf, HTØ, JCH, LOU, PCP og SNI.

KORTNÆBBET GÅS (Anser branhyrhyinchus).

Ingen observationer i 2002. Fra 1992 til dato i alt 25 fugle, hvoraf 10 blev set i 2001.

BLISGÅS (Anser albifrons).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	0	9	5	7	0	0	0	421	840	104	0

Vinter.

En enkelt iagttagelse: **Knudsker** 20/1 2 (MST).

Forår.

Træk. Hammeren 30/3 9 (JCH, OLJ). **Nørresand** 19/5 2 (HPS).

Rast. Udkæret 19/4 3 (LOU). **Rabækkens kaolingrav** 26/4 2 (SNI, BNI). **Bastemose** 19/5 5 (NÅK).

Efterår.

2002 blev et rigtigt sløjt år, faktisk det laveste antal fugle siden 1994, og så specielt oven på foregående års rekordtræk med over 93.000 fugle.

Træk. Første: Dueodde 16/9 24 (LOU). Største forekomster i øvrigt: **Årsdale** 22/9 285 og 4/10 155 (ASO, AMØ). **Sorthat Strand** 27/9 50 (CAN, ABO). **Ølene** 5/10 60 (MST), 12/10 55 (OLJ, MST). **Dueodde** 18/10 72 (SSN), 22/10 70 (HLL).

Rast. Øle Å 6/10 30 (MST). **Hammeren** 14/10 25 (SPS). **Udkæret** 17/10 30 (CAN). **Arnager** 6/11 34 (HTØ), som også var årets sidste eksemplarer.

Totaltal

	1999	2000	2001	2002
Vinter	10	5	0	2
Forår	793	15	377	21
Sommer	0	0	0	0
Efterår	3854	23.835	93.185	1365
Total	4.657	23.855	93.562	1.388

Meddelere: ABO, AMØ, ASO, BNI, CAN, feltræf, HLL, HPS, HTØ, JCH, LOU, MST, NÅK, OLJ, PCP, SEJ, SKN, SNI, SPS, SSN, TKR og VKN.

GRÅGÅS (Anser anser).

Træk, månedsliste.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	6	45	4	51	0	77	300	296	125	0	0

Månedsmaksimum for rastende/fouragerende/unglende

Lokalitet	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Bastemose	0	0	16	12	21	23	0	0	0	0	0	0
Hammeren	0	0	81	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Hundsemyre	7	8	0	0	0	0	2	0	0	5	0	0
Svinemose	0	0	0	13	29	3	0	0	0	0	0	0
Udkæret	0	82	76	25	64	0	270	160	130	135	0	2
Vallensgårdsmose	0	44	23	0	2	0	0	0	0	12	0	0
Ølene	0	16	50	35	10	0	111	300	230	220	0	0
Øvrige, tilsammen	2	3	12	8	0	0	20	0	0	0	0	0
Total	9	153	258	93	128	26	403	460	360	372	0	2

Tabellen skal læses med lidt forsigtighed: Fuglene flytter rundt mellem lokaliteterne, og de samme fugle indgår dermed i et vist omfang flere steder. Gælder nok især for Udkæret og Ølene.

Vinter.

Vandfugletællingen gav 7 fugle, som blev set i Hundsemyre (JCH).

Første noterede fugl i 2002 blev **Nexø Sydstrand** 1/1 1 (ASO, AMØ).

Træk. Hammerodde 3/2 4 (HPS). **Allinge, Knudsnæs** 6/2 1 og 13/2 1 (HPS).

Rast. Som det fremgår af tabellen, er det **Udkæret, Vallensgårdsmose og Ølene**, der er de store steder.

Forår.

Træk. Største forekomster: **Hammeren** 2/3 18 (HPS), 12/3 12 (HPS, TET), 9/5 8 (HPS) og 19/5 41 (HPS).

Rast. Først i perioden er det igen **Udkæret, Vallensgårdsmose og Ølene**, der er de store steder, mens **Svinemose** sidst i perioden rummede flere fugle end Ølene.

Sommer.

Træk. Største forekomster: **Rønne Havn** 6/7 16 (OLJ). **Vestermarie** 13/7 52 overflyvende (ESB). **Ølene** 15/8 300 udtrækkende (HTØ).

Rast. Fra juni er der kun 2 iagttagelser: **Bastemose** 11/6 23 (NÅK) og **Svinemose** 15/6 3 (HPS, HTØ). Resten af perioden er det igen **Ølene** og **Udkæret**, der dominerer.

Lokaliteter med ynglende par

	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bastemose	2	2	2	2	3 - 4	2
Dueodde		1				
Hundsemyre	1	0	2	2		
Knarremose	1					
Nexø Sydstrand	1					
Svinemose	0	0	1	1	1-3	4
Vallensgårdsmose	0	0	2	1		
Ølene	3	2	3	5	7	2
Total	8	5	10	11	11 - 14	8

Efterår.

Træk. Største forekomster: **Ølene** 10/9 76 udtrækkende (HTØ), 25/9 195 udtrækkende (HTØ), 5/10 120 indtrækkende (MTK). **Dueodde** 24/9 14 (TET). **Vallensgårdsmose** 28/9 8 (TKR).

Rast. **Udkæret** og **Ølene** er altdominerende. Sidste iagttagelse, bortset fra 2 fugle 22/12 i **Udkæret** (MTK), er den 30/10 42, også i **Udkæret** (LOU).

Meddelere: ABO, AMØ, APE, ASO, BGE, CAN, ESB, feltræf, FJE, HLL, HPS, HTØ, JCH, KRA, KGR, LCL, LOU, MTK, MST, NÅK, OLJ, PCP, PJE, ROC, SBR, SEJ, SKN, SPS, TET, Thomas Wikstrøm, TKR og VKN.

CANADAGÅS (Branta canadensis).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
11	262	266	15	9	0	0	1	2	8	262	200

Vinter - forår.

Som vanligt er det på **Nexø Sydstrand**, det store antal rastende fugle findes. I 2002 fra begyndelsen af februar til midt i marts. Observationerne: 29/1 1 (NÅK), og et par dage efter 1/2 250 (HPS) og flokke af ca. denne størrelse blev set sidste gang 12/3 200 (NÅK). Sidste iagttagelse 17/3 8 (ASO, AMØ). Eneste anden større observation var **Hammeren** 26/3 50 (SPS), hvor der også 21/3 blev set 6 trækkende fugle (OLJ, TET). Resten af foråret enkelte fugle i **Udkæret, Rønne Havn, Ølene og Nexø Sydstrand**.

Sommer.

En enkelt iagttagelse: **Rønne Havn** 19/8 1 (SKN, VKN).

Efterår.

Træk. **Årsdale** 5/10 2 (ASO, AMØ). **Salthammer** 2/11 17 (CAN). **Rønne** 18/12 4 (TET). **Sorthat Strand** 29/12 9 (MST).

Totaltal.

Defineret som største forekomst i januar - marts, plus alle iagttagelser april - oktober, plus største forekomst i november - december.

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
570	319	550	514	579	582	563

Meddelere: AMØ, ASO, CAN, FJE, HPS, HTØ, JCH, Jesper Møller, LOU, MST, NÅK, OLJ, PCP, PJE, ROC, SKN, SPS, TET og VKN.

BRAMGÅS (*Branta leucopsis*).

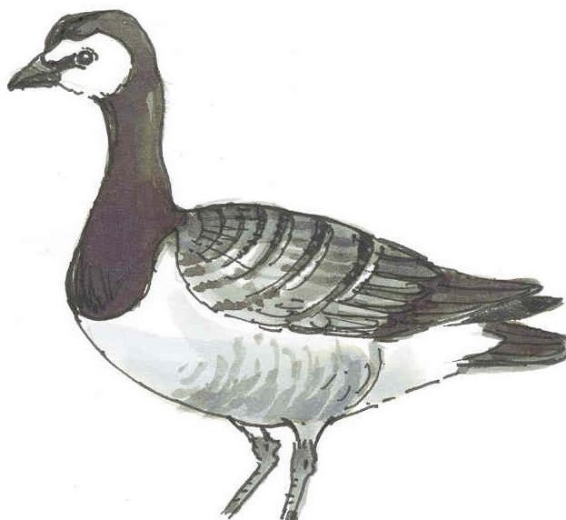
JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
11	10	54	77	1519	6	0	0	2329	415	3	0

Vinter.

Rast. **Rønne** 1/1 10 (SNI, BNI). **Grisby** 7/1 1 (ASO, AMØ). **Knudsker** 11/2 10 (Ann Kramp).

Forår.

Træk. Første træk **Hammerodde** 18/3 2 (HPS).
Største forekomster: **Hammeren** 21/3 18 (TET), 13/5 1078 (HPS, CAN), 15/5 250 (HPS, TET). **Udkæret** 23/4 65 (LOU). **Ringebakkerne** 15/5 25 (CAN).
Rønne 23/5 101 (TET).

Sommer.

Ynglefugle: **Dueodde** 5/6 4 - 1 par med 2 pull. - (OLJ).

Der er sidst rapporteret om ynglefugle i 1997, hvor der var 2 par, og i 1996, hvor der var 1 par.

Efterår.

Træk. Første træk: **Dueodde** 16/9 19 (LOU).

Alene den 29/9 blev der set 1871 fugle: 1200 ved **Hammeren** (TKU), 100 ved **Olsker** (BST), 220 ved **Bagå** (JMJ), 35 ved **Sorthat Strand** (CAN, ABO), 234 ved **Dueodde** (TET) og 82 ved **Rønne** (JCH).

Største forekomster i øvrigt: **Hammeren** 18/9 58 (TET). **Dueodde** 18/9 65 (LOU). **Rønne** 21/9 60 (TET). **Sorthat Strand** 1/10 240 (CAN).

Sidste trækkende fugl blev set ved **Dueodde** 22/10 1 (HLL).

Rast. Største forekomster: **Nexø Sydstrand** 13/9 42 (NÅK). **Dueodde** 18/9 143 (OLJ, TET). **Sose** 26/9 75 (ESB).

Sidste fugl blev set i **Hasle Havn** 6/11 (VKN).

Totaltal defineret som største forekomst i januar - marts plus alle fugle i de resterende måneder

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Største antal, jan. - marts	55	129	2	0	0	58	54
Alle april - maj	271	25.422	4.563	3.183	554	423	1.596
Alle juni - august	2	6	36	2	4	5	6
Alle sept. - dec.	2.051	16.432	503	53.131	884	1.131	2.747
Total	2.379	41.989	5.104	56.316	1.442	1.617	4.403

Meddelere: ABO, AMØ, Ann Kramp, ASO, BGE, BNI, BST, CAN, ESB, feltræf, HLL, HPS, HTM, HTØ, JCH, JMJ, KGR, LOU, MST, NÅK, OLJ, PCP, ROC, SKN, SNI, SPS, SSN, TET, TKU og VKN.

MØRKBUGET KNORTEGÅS (Branta bernicla bernicla).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	0	1	0	0	0	1273	1051	0	0

Forår - sommer.

En enkelt fugl 8/5 **Hammerodde** (HPS).

Efterår.

Træk. Første iagttagelser: 18/9 **Hammeren** 572 (TET). Øvrige største forekomster: **Årsdale** 5/10 640 (ASO, AMØ). **Hammeren** 21/9 82 (OLJ) og 8/10 364 (OLJ).

Rast. Dueodde 18/9 596 (OLJ, TET), ellers kun enlige eller ganske få fugle.

Totaltal

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Vinter: jan. - feb.	0	0	0	0	0	0	0
Forår: april - maj	0	192	0	1	4	33	1
Sommer: juni - august	0	3	0	0	0	72	0
Efterår: sept. - dec.	2.666	9.585	14	31.898	50	440	2.324
Total	2.666	9.780	14	31.899	54	440	2.325

Meddelere: AMØ, ASO, BNI, feltræf, HLL, HPS, HTØ, JCH, OLJ, PCP, SNI, TET og VKN.

NILGÅS (Alopochen aegyptiacus).

Et voksent eksemplar blev set i **Rønne Havn** 3/7 af LOU og 6/7 af OLL og PCP.

De sidste år er nilgåsen set omkring 20 gange om året i Danmark. Et par ynglede første gang i 2000 i Vestdanmark.

De fugle, der optræder i Danmark, stammer sandsynligvis fra udsatte bestande i bl.a. Holland og Tyskland, hvor der i 1997 var omkring 3000 ynglende par.

GÅS SP.

To iagttagelser: 30/3 22 ved **Bokul** (HPS) og 21/9 180 ved **Hammeren** (OLJ).

RUSTAND (*Tadorna ferruginea*).

Igen i år to fugle.

20/3 en han i par med en canadagås ved Nydam (ESB) og 22/8 1 hun Udkæret (LOU). Førstnævnte vel identisk med en rustand fra samme lokalitet 10/3 til 1/5 sidste år.

GRAVAND (*Tadorna tadorna*).

Materialet består i høj grad af rastende fugle og er ikke mindst derfor spækket med gengangere.

Max tal	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG
Nexø sydstr.	13	124	144	144	153	155	43	26
Salthammer	-	71	84	35	40	146	52	-
Total 2001	6	117	308	201	243	174	18	48

Vinter:

I weekenden 26./27. januar var ti gravænder på plads i det relativt lune vejr (ESB m.fl.). 29/1 allerede 13 Nexø Sydstrand, og her steg antallet kraftigt, idet der 10/2 var 111 og 25/2 hele 124 eks. her (alle NÅK). Ikke uventet var Salthammer eneste anden lokalitet med over tyve i perioden: 17/2 71 (OLJ).

Forår-sommer:

På de mange indsendte observationer er det tydeligt, at fuglene begyndte at fordele sig mere jævnt med tiden. I Udkæret lå konstant ti-tyve gravænder (9 indsendere), mens der i Pyritsøen 29/3 var 21 (CAN). Det rækker dog ikke ved, at de to i tabellen nævnte østlige lokaliteter var suveræne. Der var generelt lidt færre fugle end håbet.

Yngel.

De 26 kuld, som blev iagttaget var 14 færre end i 2001. Første sås 24/5, og i løbet af de sidste majdage nåede endnu seks kuld at klække. Bemærkelsesværdigt at der slet ingen blev registreret på sydkysten. I år hhv. 8 og 7 kuld Salthammer og Nexø Sydstrand (mod 12 og 11 i fjor). Desuden bør tre kuld fra Udkæret nævnes. En sjov ynglelokalitet var en garage i selve Allinge by hvor elleve ællinger så dagens lys. Oplysere: HPS, LOU, HTØ, CAN, ABO, SEJ, SBR, SPS.

Efterår:

Blot fire observationer i august og september står i grel kontrast til 172 fra årets første syv måneder. På dette tidspunkt befinder en stor del af de europæiske gravænder sig i Vadehavet. 31/8 endnu 26 Nexø Sydstrand og 16/9 13 Salthammer (PJE, LOU). 28/9 sidste iagttagelse på østkysten med en Salthammer (ASO, AMØ), mens der overraskende nok 8/12 sås en juv. fugl ved Sandkås (LTR).

PIBEAND (*Anas penelope*).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
11	8	4431	1234	56	22	4	85	2318	4033	22	0

Modsat forrige art er der her primært tale om trækobservationer.

Vinter:

Januar gav hhv. 6 Nexø Sydstrand og 5 Snogebæk, mens der fra årets anden måned blot er indsendt 17/2 8 Ølene (JCH, MST, ESB, PJE).

Forår:

Marts blev en mindeværdig måned. Trækket forbi Hammeren indledtes 12/3 og kom totalt set til at indbefatte 3189 fugle! Heraf 30/3 **2130** (JCH, OLJ). Det er det største antal nogensinde, hvad forårstræk angår. Samme dag den største rastforekomst såvel forår som efterår i rapportens historie: **2000** ud for Kultippen/Hasle Sydstrand (CAN). Dagen bød på fint og klart vejr. Da der heldigvis er angivet obstidspunkt på de to iagttagelser, kan det konkluderes, at det ikke kan dreje sig om de samme fugle. Til sammenligning kan nævnes at månedstotalen for marts de sidste ti år *lagt sammen* blot når op på 2250 fugle.

Af andre stationære pibeænder kan nævnes 7/4 108 Nexø Sydstrand og op til 22 i Udkæret (NÅK, LOU).

Sommer:

Tre lokaliteter husede oversomrende fugle. Nexø Sydstrand maximalt 35 og lidt længere sydpå op til 15 ved Salthammer samt 4-6 Udkæret (NÅK, ABO, CAN, LOU). De sidste augustdage bragte nye fugle til, illustreret ved 27/8 22 Udkæret og 31/8 11 Sorthat Strand (LOU, JMJ) – det var dog langt under det ventede antal.

Efterår-vinter:

Hele perioden skuffede.

Træk.

Dueodde 16/9-23/10 3053 (1686 på sidstedagen)(LOU, OLJ, TET, JCH, PCP, SSN, HLL). I 2001 trak alene 25/9 3660 eks.

Hammeren i alt 1580 (TET, OLJ, PCP, feltræf) og Årsdale 426 (ASO, AMØ).

Rast.

Ligeledes få. 20/9 258 + 21/10 358 Nexø Sydstrand, 1/10 98 Salthammer, 29/10 240 Udkæret mens året rundedes uhyre tidligt af med 6/11 7 Hasle Sydstrand (NÅK, ASO, AMØ, LOU, SKN, VKN).

KNARAND (Anas strepera).

Månedsfordeling, de mange gengangere søgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	7	59	29	13	8	9	24	8	0	0

Et år med realistisk set små 150 fugle er under de sidste par års resultat – især grundet færre observationer i sensommeren. Husk dog på, at 1998 var første år med over hundrede, og at der i starten af 90'erne sås 15-21 knarænder årligt. I 70'erne betegnedes år med tocifrede årstotaler som ”kanonår”!

Forår-sommer:

Der var mærkeligt nok ingen vinterfund hverken første eller andet halvår. 13/3 2 Nexø Sydstrand (NÅK) blev derfor de første fugle i de bornholmske farvande. Her blev månedsmax hhv. 5, 27, 18, 13, 6 og 8 i perioden marts til august (14 indsendere). Fuglene lå ofte parvis men kun ét kuld blev noteret: 11/6 5 pull. (NÅK). Desuden dog 3/8 3 juv. (LOU), som meget vel kunne være lokale. De seneste tre år sammenlagt fem kuld fra sydstranden.

En del knarænder blev ligeledes set lidt sydligere ved Salthammer Odde: 20/4 18 (LOU) og året igennem konstant 2-3 her. Gengangere fra Nexø Sydstrand kan selvfølgelig ikke udelukkes. Ellers bare tre lokaliteter repræsenteret. 29/3 2 Stenbrudssøen, Nexø, 23/4 2 Rønne Havn og 24/4 2 + 12-27/8 1 Udkæret (Torben Evald, JCH, LOU, FJE).

Totalt 24 trækkende eksemplarer taltes 18/4 til 26/5 fra Hammeren (OLJ, HPS).

Efterår:

9/9 2 Hasle Sydstrand (SKN) – som blev eneste fra vestkysten – må være de første trækgæster. 23/9 lå 7 i Ferskesø (ASO, AMØ), mens der endnu 3/10 kunne ses 14 Nexø Sydstrand (NÅK). Køligt oktobervejr med nattefrost 20/10 har sikkert gjort sit til, at 21/10 3 Nexø Sydstrand (NÅK) blev de sidste bornholmske knarænder i 2002.

Samlet set med andre ord nul fra vinteren, 125 forår+sommer og 32 efterår. 2000/2001 havde hhv. 1, 119 plus 49 og 10, 112 plus 66 i samme tidsintervaller.

KRIKAND (*Anas crecca*).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
184	239	247	1123	39	196	45	262	582	261	114	98

Igen det tydelige mønster med et fint første halvår med specielt april langt over gennemsnittet og et skuffende efterår.

Vinter:

Årets to første måneder var dog også rigtig gode. 4/2 således hele 236 ved Nexø Sydstrand (NÅK). På vandfugletællingen lå samtlige 165 krikænder i øvrigt netop her (JCH). Eneste andet sted med over tre var 18/1 6 Salthammer (HTØ, HPS).

Forår-sommer:

Forekomsten på Nexø Sydstrand toppede i denne periode med 17/3 170 (ASO, AMØ). Fra april dog flere lokaliteter med tocifrede rasttal. Her kan nævnes 4/4 33 Ølene og 84 Udkæret, 10/4 30 Bastemose samt 20/4 47 Salthammer (HTØ, LOU, HPS). Sidstnævnte sted et af de få, som kunne holde på krikænderne, da antallet aftog i løbet af maj og juni. 9/6 42 (OLJ) blev det største tal, indtil returtrækket indledtes sidst i august.

Der var desværre ikke meget, som tydede på ynglefugle.

Trækket beløb sig til små 700 fugle fra primært Hammeren. Hertil kommer imidlertid fældningstrækket der 5-22/6 gav 105 eks. (9 indsendere).

Efterår-vinter:

20/8 var der 74 i Udkæret (LOU) som tegn på, at efterårstrækket for alvor var kommet i gang. Af fugle på direkte træk noteredes 11/9 **370** Årsdale (ASO, AMØ) foruden bare 187 fra resten af perioden (mod over 3000 i 2001).

Også rasttallene var lave. Flest var der 15/9 50 Ølene og 10/11 112 Nexø Sydstrand (MTK, NÅK). Endelig kan det nævnes, at december blev andet halvårs eneste hæderlige måned med bl.a. 22/12 15 Salthammer og 27/12 87 Nexø Sydstrand (SSN, NÅK).

GRÅAND (Anas platyrhynchos).

Månedsmax

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Nexø Sydstr.	5500	2500	316	80	65	280	220	594	763	970	1333	1876
Ølene	0	600	345	202	30	0	28	120	100	150	130	0
Udkæret	0	0	23	42	73	67	75	900	160	7	0	0

Vinter:

De **5-6000** gråænder, ASO og AMØ talte 1/1 ved Nexø Sydstrand, var et af de allerstørste antal herfra nogensinde. Ved vandfugletællingen lå her 2620 samt 2262 Årsdale til Bølshavn, mens resultatet for øen som helhed blev 8580 (ESB, JCH, OLJ m.fl.).

Forår-sommer:

Som det ses, spredte fuglene sig hurtigt med forårets komme. 25/2 blev sidste dag med trecifrede tal de næste godt otte måneder, og Ølene var i marts og april eneste sikre sted for over hundrede eks. I Bastemosen lå op til 80 individer, og her blev årets første kuld ællinger også set: 14/4 (SEJ, SKN). De tættest besatte ynglelokaliteter var Nexø Sydstrand til Bro Odde og Udkæret med hhv. 13 og 7 ungeførende hunner i løbet af sommeren (HPS, HTØ, LOU, Jesper og Kalle Møller).

Igen i år tiltrak Udkæret mange fugle i august – og igen i år forsvandt de prompte, da andejagten gik ind 1. september.

Efterår-vinter:

Fra november endelig nye lokaliteter med over hundrede gråænder: 2/11 300 Salthammer, 9/11 890 Hasle Sydstrand og 10/12 460 Sorthat Strand (alle CAN). Fra julemåneden bør desuden nævnes 9/12 330 Arnager – Vellenså og 20/12 300 Rønne Havn (JCH, TET, JET).

Fra et ellers fåtalligt træk bør 23/10 **1088** Dueodde (HLL) fremhæves.

SPIDSAND (Anas acuta).

Månedsfordeling, gengangere fraserteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	3	121	182	6	1	0	12	21	36	0	0

1. halvår:

Som det var tilfældet hos pibeand, rekordmange fugle i foråret. Der var endda også vinteriagttagelser (de første i fire år): 26/1 2 i.f.m. vandfugletællingen og 15/2 såvel 2 Ølene som 1 Nexø Sydstrand (ESB, PCP, OLJ m.fl.).

Træk. Ny bornholmsk forårsrekord.

Hammeren 18/3-16/5: mar 112 (30/3 **98**, jfr. pibeand), apr **157** (18/4 88) og maj 5 (OLJ, HPS, JCH). Totalt altså 274!!

Rast. Fundet på fem lokaliteter.

2/4 3 Udkæret, 19/4 4 Ølene, 20/4 1 Hasle Sydstrand, 20/4 2 + 13/5 1 Nexø Sydstrand og 23/4 2 Pyritsøen (LOU, HPS, CAN, NÅK). 23/6 en Nexø Sydstrand (NÅK) var nok det tætteste, vi kom på en ynglefugl.

2. halvår:

Tendensen med et svagt efterår går igen.

Af periodens sølle 69 spidsænder var de 41 trækkende individer – via Årdsdale, Hammeren, Dueodde og Listed (ASO, AMØ, OLJ, TET, SSN, SEJ). I 2001 trak derimod 1031, mens gennemsnitsåret ligget et sted mellem de to tal. Af rastende bl.a. 13/8 6 + 30/10 3 (= årets sidste) Udkæret, 31/8 3 Nexø Sydstrand og 17/10 6 Snogebæk (HTØ, SPS, PJE, feltræf).

ATLINGAND (*Anas querquedula*).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	10	25	23	2	0	3	0	3	0	0

1. halvår:

På den tidligere flere gange nævnte gode trækdag 30/3 blev ti noteret fra Hammeren (JCH) – det var mange i marts. Yderligere elleve trak herefter forbi denne ende af øen indtil 13/5 (OLJ, HPS). De rastende fugle fordelte sig på små ti lokaliteter, og mest bemærkelsesværdigt var det, at de svigtede Nexø Sydstrand med undtagelse af 28/4 2 (AMØ, ASO). I Udkæret, som allerede har udviklet sig til en klassiker, set fra 2/4 til 24/5. Sammenlagt omkring 18 eks. herfra, når gengangere sies fra – med 22/4 8 og 23/5 5 (LOU, PCP) som de bedste dage. 23/5 7 Nykær (NJL) var overraskende, og herudover kan nævnes 19/4 3 Ølene, 23/5 2 Bastemose og 26/5 2 Hasle Sydstrand (HPS, CAN, VKN). Sidste blev 10/6 1 rst. Hammeren (HPS), og der var med andre ord ingen indikationer på ynglefugle.

2. halvår:

Dominansen af forårsfugle er normal, og der er for denne art faktisk tale om en ret normal forekomst i 2002.

Alle nævnes. 19-27/8 3-4 Udkæret, 15/10 2 Ølene og 26/10 1 nær Svaneke (LOU, feltræf, MTK).

Totalt 66 mod 47, 47 og 66 fra 1999-2001.

SKEAND (Ans clypeata).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	8	243	46	30	28	20	22	5	0	0

Også for skeand kan man konkludere, at der var overordentligt mange forårsfugle – og at de store antal så til gengæld udeblev i efteråret

Forår-sommer:

Et imponerende træk ved Hammeren 30/3-8/5 androg hele 190 fugle (19/4 53, 22/4 **84**)(JCH, OLJ, HPS).

Langt flere bidragydere oplevede dog de over hundrede rastende skeænder i foråret. Fra ti forskellige steder på det meste af Bornholm blev de indberettet. Flest noteredes 20/4 20 Nexø Sydstrand og 18 Salthammer, 21/4 7 Ølene samt 3/5 10 Udkæret (LOU, PJE, Jesper og Kalle Møller). Også mindre kendte lokaliteter husede dog skeænder – bl.a. 23/4 5 Pyritsøen og 23/5 3 Nykær (CAN, NJL).

I Udkæret lykkedes det at frembringe nok to kuld: 3/6 11 ”løse” ællinger og en uge senere en hun med 6 pull. (begge LOU). Også i Hundsemyre ynglesucces idet SBR så en hun med fem små ællinger 20/7. Det er længe siden, vi har haft tre sikre par, og den reelle bestand i år har måske været det dobbelte.

Østkysten stod også for de største antal oversomrende skeænder. På Nexø Sydstrand 4/6 13 og ellers konstant 3 til 7 fugle, mens der 16/7 lå 7 i Ferskesø (ABO, CAN, HPS, HTØ, NÅK, SEJ, SBR, PJE).

Efterår:

Som nævnt et sløjt resultat.

Blot fire rastende: 15/9 2 Ølene, 21/9 1 Nexø Sydstrand og 15/10 1 Hundsemyre (MTK, PJE, MST, EJE).

Af de 23 trækkende var de 21 fra Dueodde – også årets sidste 23/10 (LOU, OLJ, HLL).

TAFFELAND (Aythya ferina).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
64	24	15	73	9	1	0	0	0	24	0	47

Vinter:

Rigtig mange fugle på denne årstid.

I.f.m. vandfugletællingen 15, men det var et par tal uden for weekenden 26.-27. januar, som imponerede mest: 19/1 32 Rønne Havn og 7/2 23 Pyritsøen (ESB, CAN).

Forår-sommer:

Fortsat langt over normen.

Specielt fremhæves skal selvfølgelig 11/4 **64** Udkæret (LOU). Taffelænderne har rigtig taget stedet til sig, og arten kunne ses frem til 17/5 her. Ingen anden lokalitet havde mere end én!

Samtidig var der meget lidt tegn på ynglende fugle, som månedsfordelingen også antyder.

Efterår-vinter:

Som det ses ovenfor ingen indsendt før oktober. Denne måneds største forekomst blev 15/10 6 Hundemyre og 28/10 8 Rabækkens Kaolinergrav (MST, EJE, BNI, SNI).

I julemåneden flest fra havnene, hvor Rønne Havn lagde vand til 24 og Nexø Havn til 10 (PCP, OLJ, SSN).

TROLDAND (*Aythya fuligula*).

Månedsfordeling, de mange gengangere søgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
5146	640	1052	682	150	38	96	16	34	1227	810	2617

Forekomsten følger mønsteret fra taffeland.

Vinter:

Antallet i januar var meget højt. Vandfugletællingen gav 2908 troldænder, heraf 1355 Rønne Havn og 820 Hundemyre, men blot 95 Nexø Havn (ESB, TET, JCH). Sidstnævnte lokalitet havde dog allerede 1/1 haft besøg af 1400 fugle (AMØ, ASO). Endvidere bør 29/1 600 Pyritsøen nævnes (CAN).

Forår-sommer:

Også marts og april bød på talrige flokke og masser af iagttagelser (86 alene disse to måneder).

Klart flest blev talt i grusgravene omkring Rønne Plantage. Her fandt PCP 9/3 sammenlagt 492. Af nye lokaliteter kan nævnes 25/3 100 Raghhammer (ROC). I løbet af april forsvandt de fleste fugle, om end der stadig 22/4 kunne ses 280 Carl Nielsens Grusgrav (LOU).

Træk.

Hammeren fra 11/3 59 eks. (ASO, AMØ, HPS, JCH, OLJ, TET) – et forventeligt tal.

Yngel.

Lidet konkret. Dog to par Bakkehus grusgraven og igen i år et par ved Olsker iagttaget med ællinger (HPS, HTØ, RSO, SEJ). Flere af grusgravene omkring Rønne og et par andre vådområder huser dog givetvis også ynglefugle.

Efterår-vinter:

Med septembers komme dukkede troldænder op igen rundt omkring.

Træk.

Hammeren 21/9-19/10 i alt 172 plus 6/10 36 Årsdale og 23/10 411 Dueodde (OLJ, AMØ, ASO, HLL).

Rast. Ikke det helt store i efteråret, men pæne tal fra december.

Første trecifrede fra Rønne Havn var 12/10 200 (PCP). Her steg antallet resten af året og toppede med 22/12 **1700** (MST). Tilsvarende var 14/10 250 Nexø Havn første her kulminerende med 22/12 700 (ASO, AMØ, SSN). Det skal bemærkes at det først 18/10 blev rigtig koldt i Mellem- og Nordskandinavien. Midt i december begyndte mange småsøer at fryse til, hvilket jo afspejles tydeligt i tallene ovenfor. Kun to andre lokaliteter havde over hundrede: 15/10 165 Hundsemyre og 12/11 410 Pyritsøen (JCH, PCP, CAN).

BJERGAND (Aythya marila).

Månedsfordeling, gengangere fraserteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
127	1	38	168	15	0	0	0	3	610	0	8

Som hos de to foregående arter et fint første halvår. Her blev efteråret dog også positivt med et stort træktal.

Vinter-forår:

Allerede inden vandfugletællingen 13/1 37 Nørrekås (SKN, VKN). Fra selve tællingen samlet set 90 med Nexø Havns **71** som klar topscorer (ESB, JCH). To andre steder husede bjergænder i januar. Både Pyritsøen og Salthammer havde nemlig seks (CAN, HTØ, HPS).

Gennem marts var det på sidstnævnte lokalitet, man kunne finde flest – op til 20/3 18 (SPS).
Træk.

Hammeren fra 1/4 til 15/5 (sidste) totalt 171 (19/4 90 + 22/4 62)(SKN, HPS, OLJ).

Som det ses af månedsfordelingen, udgør de trækkende fugle dermed 98 % af antallet i april og maj. Eneste flertalsfund af stationære var 22/4 2 Carl Niensens Grusgrav (LOU).

Efterår-vinter:

Set fra 8/9 3 Rønne Havn (SKN, VKN).

Træk.

Tre oktoberdage gav masser af fugle: 4/10 **274** + 18/10 100 Hammeren og 23/10 170 Dueodde (OLJ, felttræf, HLL). Det øvrige træk beløb sig til 64 stk., så vi samlet set landede på flotte 608 eks. Tre steder rastede bjergænder: 12/10 1 + 20-28/12 op til 5 Rønne Havn, 15/10 1 Ølene og 23/12 3 Sorthat (HTØ, MST, JET, TET, SPS).

EDERFUGL (Somateria mollissima).

Vinter:

Som i 2001 få overvintrende. Den ødækkende vandfugletælling gav således blot 79 (ESB m.f.). Største tal fra perioden var 23/2 30 Svaneke Fyr (HPS).

Forår-sommer:

Træk.

Hammeren fra 11/3: mar 17.626 (21/3 7847), apr 504, maj 106 (OLJ, HPS, TET, SPS, ROC, JCH, SKN). 26/3 150 Hasle Sydstrand (CAN) eneste anden over hundrede. Samlet set omkring 20.000 trækkende gør 2002 til et middelhår.

Rast.

26/3 200 Hasle Sydstrand (CAN) var faktisk mange – Hammeren havde maksimalt 11/4 50 (HPS). Fra fældningsperioden ult. maj til juli bl.a. 18/6 79 Salthammer (HTØ, HPS).

Yngel.

10/5 sås de første ællinger ved Nexø Sydstrand (ASO, AMØ).

Mellem Melsted og Kobbekåen taltes 2/6 127 pull. (og 71 hunner), mens der ved Hammerhavn 9/6 lå 37 hunner og 81 pull. (begge HPS). Hertil ni lokaliteter med under ti ællinger hvert sted.

Af konkrete ”ægte” bornholmske ynglefugle 14/4 to rugende hunner på Tippen (LOU).

Efterår-vinter:

Der kom gang i trækbevægelserne fra 11/9 hvor 330 trak forbi Årsdale (ASO, AMØ). Tallene fra perioden var meget beherskede: Dueodde 21/9-23/10 totalt 915 og Hammeren 18/9-19/10 305 (OLJ, TET, JCH, PCP, SSN, HLL).

Rast.

18/9 38 Hammerodde (TET) stort set eneste i efteråret. Fra december dog 15/12 35 Frenne Odde (MTK).

KONGEEDERFUGL (*Somateria spectabilis*).

Første forårsagttagelse siden 1998.

22/3 1 ad. han trækkende øst Hammerodde (OLJ, SPS). Yderligere en han blev indberettet via IBBO 1/4 fra samme lokalitet.

HAVLIT (*Clangula hyemalis*).

Månedsfordeling.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
229	226	478	792	7	1	1	0	0	1137	15	184

Vinter-forår:

Fuglene var til stede i pæne antal fra årets indledning. Vandfugletællingen gav således 225 med de 89 på strækningen Bro til Sommerodde (ESB, m.fl.). Nævnes bør ligeledes 6/2 35 Knudsnæs og 14/2 20 Sose (HPS).

Det var dog træktallene, som var mest iøjnefaldende.

Hammeren og Allinge 6/2 til 15/5: feb 116, mar 54, apr 752 (19/4 519), maj 6 (HPS, TET, SPS, OLJ). Herudover havde ROC held med at observere havlittræk fra Strandmarken. På bare tre dage (24-26/3) taltes nemlig 217 – det var mange i marts.

Blandt de største rastende flokke i foråret var 26/3 43 Strandmarken, 28/3 22 Hammeren og 30/3 25 Rønne Havn (ROC, CAN, LOU).

Enkelte set i ferskvand: 1-3/2 + 1-2/3 1 Udkæret, 1/3 1 + 16/3 2 Pyritsøen og 22/4 2 Carl Niensens Grusgrav (HPS, HTØ, PJE, CAN, LOU).

Sommer:

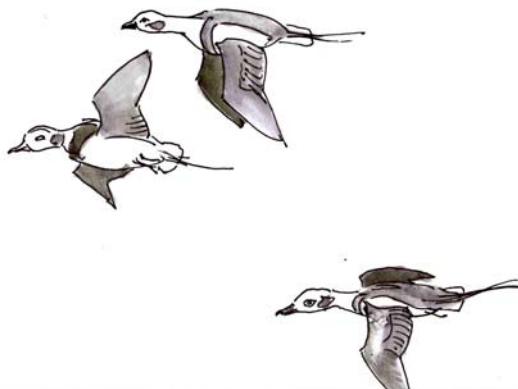
Traditionen tro et par iagttagelser fra denne periode. 5/6 1 Hammeren og igen i år en han Malkværnet (d. 19/7) (HPS, SBR).

Efterår-vinter:

Først genfundet ved Bornholm 4/10 1 Hammeren og 5/10 2 Årsdale (OLJ, AMØ, ASO). Forekomsten på denne årstid svinger meget og var i 2002 nærmest middelstor. Sammenlagt 1116 trækkende fordelte sig med 808 Hammeren (18/10 525), 177 Årsdale, 80 Svaneke og blot 51 Dueodde (OLJ, feltræf, ASO, AMØ, LOU, PCP, JCH).

Rast.

5/11 1 Hammeren (ABO, CAN) var tilsyneladende eneste stationære i efteråret! Fra december til gengæld store flokke. 9/12 40 Arnager til Vellenså og 24/12 ligeledes 40 Sorthat Strand (JCH, SSN). Dette fra en måned, hvor ti rastende anses for et stort tal. Mærkelig nok var der så uhyre få trækkende fra årets sidste måned.

SORTAND (Milanitta nigra).

Vinter:

På vandfugletællingen 15. Hertil yderligere 15 Hammeren, 5 Bro Odde og 1 Svaneke i februar (ESB, TET, HPS, OLJ) – alt i alt ganske mange.

Forår:

I hele tidsrummet marts, april og maj udelukkende observationer fra Hammeren og Allinge. Som ventet var træktallene altdominerende. Via Hammerodde trak fra 2/3 totalt 1755 med 24/4 270 som topdag og med hovedvægten omkring midt-april (TET, HPS, OLJ, JCH). Sidste år trak næsten 7000 forbi Nordbornholm, hvilket var et "hæderligt tal".

Rast.

27/3 22 Knudsnæs (HPS). Læg hertil i alt femten fra Hammerkysten, bl.a. 26/4 seks hanner ivrigt kurtiserende en enlig hun under højlydt fløjten (ABO, CAN).

Sommer:

Meget få fugle. I juni 49 Hammeren plus 15/6 7 Melsted (alle HPS) – og slet ingen juli og august, hvor der ellers normalt ses et rimeligt fældningstræk. Det var dog en af HPS's specialiteter at få disse i notesbogen.

Efterår-vinter:

Efterårets første registrering blev samtidig årets største: 11/9 545 trk. S Årsdale (ASO, AMØ). De tilhører vel ovennævnte kategori.

Som hos flere andre ænder forbløffende få fugle bemærket på denne årstid. OLJ og TET talte dog 506 fra Hammeren. Dueodde skuffede igen med blot 44 (OLJ, TET, JCH, PCP, HLL).

Kun to rasttal indsendt: 27/10 12 og 22/12 1 Hammeren (JCH, CAN). Samlet set blev der de to sidste år set hhv. 679 og 4713 i denne periode.

FLØJLSAND (*Melanitta fusca*).

Mønsteret set hos sortand blev nøje fulgt.

Vinter:

Det var til at overse materialet med bare ni eksemplarer.

Heraf blev de syv set fra Allinge og Hammeren, mens der 7-26/1 lå en ved Salene, og den sidste var 13/1 1 Snogebæk (ESA, HPS, HTØ, MST).

Forår:

15/3 3 Hasle Sydstrand og 26/3 3 Strandmarken (HPS, ROC). De resterende 31 var alle fra Hammeren, hvilket næppe kan overraske nogen. De blev registreret mellem 16/3 og 18/5. Som for sortands vedkommende ingen sommerobs.

Efterår:

Et næsten lige så ringe antal som i 2000.

Årsdale 11/9 16 + 4-10/10 39, Hammeren 18/9-19/10 56 og Dueodde bare 10 eks. (8 indsendere). Eneste rastende 18/10 1 Hammeren (felttræf), og der var slet ingen fra årets to sidste måneder.

HVINAND (*Buchepala clangula*).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1033	179	161	113	4	2	3	29	7	54	77	131

Overordnet samme mønster som de to foregående arter. Her blev august dog et lyspunkt i andet halvår.

Vinter:

De mange fugle afspejledes som ventet i vandfugletællingen. Denne tilbagevendende begivenhed viser årligt sit værd, og fortjener al støtte, den kan få fra øens aktive fuglefolk. I 2002 taltes hele 829 på tællingen (ESB m.fl.). Det sydøstlige hjørne af Bornholm gav i den forbindelse 265 (JCH, JRH) mens der mellem Helligdommen og Melsted lå 142 (HPS). Periodens største tal herudover blev 4/1 70 Hasle Havn (MST).

Forår:

Sammen med august blev marts en af de mest positivt overraskende måneder. Af rastende kan nævnes 1/3 28 Nexø Sydstrand og 16/3 30 Sorthat Strand (NÅK, CAN). Fra 22/4 til midt i august kun fund af enlige fugle eller par.

Træk.

Indledtes 12/3 og gav i marts 66, april 95 og maj 2 – fortrinsvis Hammeren (HPS, TET, OLJ, ROC, JCH).

Sommer:

Indtil oktober kun indsendt fra Arnager, Nexø Sydstrand - Bro Odde og omkring Sorthat Strand. Sidstnævnte lokalitet samtidig eneste, hvorfra unger blev beskrevet, idet der 31/8 + 8/9 var en hun med 7-8 juv. her (CAN). Herfra desuden et stort tal for august: 18/8 18 (JCH) – uden aldersangivelse.

Efterår-vinter:

En skuffende omgang.

6/10 1 Årsdale (ASO, AMØ) må være første nordfra.

I løbet af oktober trak bare 42 Dueodde og 11 Hammeren (Henrik Lykke Larsen, OLJ). Det forklarer jo en del om det lave antal i efteråret.

Flest rastende 12/11 68 Sorthat Strand og 11/12 65 Arnager (CAN, PCP).

Periodens 269 kan sammenlignes med 191 i 2000 og 874 i fjor.

LILLE SKALLESLUGER (*Mergus albellus*).

Årets høst på 41 stk. var sådan set helt pænt – specielt når den milde vinter tages i betragtning.

Vinter:

Der var to flertalsobs fra årets første dage: 1/1 3 Pyritsøen og 4/1 2 oliekajen, Rønne Havn (CAN, OLJ). Herudover fem enlige fugle.

Forår:

En af årets få hanner lå 13/3 ud for Svaneke Fyr (Erik Nielsen). 18+19/4 2 NØ-trækkende Hammeren, mens halvårets sidste var 20/4 1 Udkæret (OLJ, HPS, LOU).

Efterår:

Den næste iagttagelse af lille skallesluger på Bornholm var sjovt nok også langt fra havet: 5+6/10 1 Ølene (MST).

Yderligere 17 fra denne årstid, hvor der bl.a. kunne ses 15/10 4 Hundsemyre (JCH, PCP). Enlige fugle (alle hunner/ juvenile) fra Hasle og Nexø Havn, Hammersøen, Snorrebakken og Ølene (feltræf, ABO, CAN, SNI, BNI, PCP, LOU), mens der 23/10 trak 7 forbi Dueodde (HLL).

Vinter:

Klart flest 10/12 5 Pyritsøen (CAN) – som jo samtidig blev årets største stationære forekomst. Fra 16/12 1 Rønne Havn, 22/12 2 Nexø Havn og 29/12 1 Sorthat Strand (OLJ, SKN, VKN, PCP, SSN, MST).

Fra de to seneste år har vi hhv. 12 og 42 fugle på årsplan.

TOPPET SKALLESLUGER (Mergus serrator).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
349	23	125	199	67	39	64	6	14	206	9	42

En herlig karakterfugl langs vore kyster, som vi faktisk er alt for forvænt med til helt at sætte pris nok på. I store dele af Europa ses den meget sjældent.

Vinter:

Lidt færre end de sidste par vintre; 26/1 341 på vandfugletællingen mod 502 i 2001 (ESB m.fl.). De 51 på JCH's rute fra Bro- til Dueodde var dog eneste delresultat over 25. Det viser jo så til gengæld, at arten er ganske jævnt fordelt langs kysterne.

Forår-sommer:

Efterhånden længere mellem de rastende. 20/4 19 Sorthat Strand, 11/5 20 Hammeren og to dage senere også 20 Nexø Sydstrand (JMJ, PJE).

Træk.

Hammeren fra 13/3 sammenlagt 191 (18+19/4 82)(HPS, TET, OLJ, JCH, SKN).

Yngel.

Der er indkommet oplysninger om min. 22 par. Flest fra brudsøerne på Hammerknuden og ved Salthammer med hhv. syv og tre ynglepar (JCH, SBR). Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, hvor glad arten er for kystnære søer på Bornholm. Den blev ligeledes fundet ynglende i Carl Nielsens grusgrav, Hammersøen og Hundsemyre (HTØ, HPS, SBR). Generelt ligner det en fin sæson for toppet skallesluger.

Efterår-vinter:

Et år som hurtigt vil gå over i glemmebogen.

Træk.

Totalt kun 220 fra samtlige lokaliteter mod over tre gange flere sidste år.

Rast.

Først i december nævneværdige antal hvoraf 11/12 30 Sose Odde (PCP) var eneste over ti – det var så til gengæld pænt mange.

STOR SKALLESLUGER: (Mergus merganser).

Vinter:

En af de få arter, hvor vandfugletællingen får konkurrence fra individuelle tællinger. 7/1 således hele 40 ud for Bredeskær i Tejn (RSO), mens der i Rønne Havn lå op til 34 og ved Nexø Sydstrand 33 i januar (OLJ, NÅK). Fra weekenden 26+27/1 samlet set 46. Desuden 29/1 12 Ferskesø og 15/2 ligeledes 12 Hundsemyre (NÅK, PCP, OLJ).

I alt nær 190 fra vinteren var rigtig flot.

Forår:

Træk.

Hammeren 11/3-15/5 124 (18+19/4 72, jfr. forrige art)(HPS, OLJ, JCH, TET). Øvrige Bornholm 23 (HPS, ROC).

5/5 11 rst. Boderne (PJE), mens højeste tal på Nexø Sydstrand var 13/5 7 (NÅK). Af ferskvandsfugle 15/3 4 Hammersøen og 31/3 en sjov iagttagelse af en fugl fra Gråmyr (begge HPS).

Sommer:

Med én undtagelse kun fundet ved Nexø Sydstrand og Salthammer. Undtagelsen var 8/6 5 Vang pier (PCP) – en ret usædvanlig observation. Der var et ynglepar ved hver af de nævnte østvendte kystlokaliteter. De frembragte hhv. 4 og 3 unger (ABO, CAN, OLJ, LOU). Ynglefugle har bare været en årlig begivenhed i fire år nu. I 2002 tre par ved Nexø og et ved Snogebæk. Til sammenligning tæller den nordiske bestand i omegnen af 60.000 par!

Efterår-vinter:

4/10 4 Hammeren (OLJ) indvarslede efteråret.

Resten af trækket udgjordes af yderligere 66, hvoraf 12/11 28 Sorthat Odde (CAN) var klart flest.

Fra oktober seks rastende, mens der i årets sidste måned lå 40 forskellige. Heraf 21 Nexø Sydstrand og 7 Ferskesø (begge NÅK) – samt ni på Vestbornholm.

HVEPSEVÅGE: (Pernis apivorus).

1. halvår:

Første ekstremt tidligt: 27/4 1 Almindingen (MST). Det var første aprilfugl i over ti år. Det blev samtidig landet første, idet den ”ovre” først dukkede op 2. maj i år.

Der gik så over to uger, inden de næste viste sig og dermed indledte forårstrækket.

Fra 13/5 og bare fem dage frem i alt 24 forbitrækkende fra primært Nordvestbornholm (HPS, LOU, HTØ, NJL). Et ret gennemsnitligt forårstræk.

Der er på grundlag af det indsendte næppe tvivl om, at der yngler hvepsevåger ved Ølene, Svine- og Vallensgårdsmosen. Desuden mulige par nær Bastemose og Svaneke. Mon ikke det forestående caretaker-projekt vil gøre os meget klogere i løbet af et par år. Oplysere: JCH, LOU, CAN, HTØ, MTK.

2. halvår:

Et tamt returtræk indledtes af 27/8 1 Udkæret (LOU). Fra Dueodde sølle syv 2-18/9 (JCH, LOU).

Eneste herudover og samtidig sidste 21/9 1 Hammeren + 1 Viborg Torv (begge LOU).

Til sammenligning 119 trækkende sidste efterår.

Totalt 59 mod 128, 87 og 176 i perioden 1999-2001.

RØD GLENTE: (Milvus milvus).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
8	12	39	42	18	6	2	1	14	9	3	3

Få arter formår, at få så mange observatører til at indsende deres iagttagelser – det skulle da lige være trane.

Den tilsyneladende mangel på fugle i sommermånederne skyldes især, at de fleste røde glenter i denne periode er gengangere. Der er f.eks. otte fund fra juli, men de er næsten alle af lokale fugle. Det blev et fint første halvår med flere ynglepar som kronen på værket.

Vinter:

Uanset om der er sorteret lidt for få gengangere fra i månedsfordelingen, er der ingen tvivl om, at der var uhyre mange til stede i vinteren. Koncentrationen var klart størst på øens sydvestlige fjerdedel med bl.a. 19+27/1 2 Snorrebakken (PCP, B. Holm Nielsen). Et par stykker som faldt udenfor denne tendens var 15/2 1 Randkløve og 20/2 1 Holsemyrevejen, Poulsker (Nya Schultz, JRH). I alt omkring 20 individer mod 1-2 sidste år.

Forår:

Igen en art hvor marts og april var helt i top. I årets fjerde måned alene over 40 observationer. Træk.

Hammeren + Allinge 1/3-22/5: mar 8, apr 4 og maj 3 (+ 6 trækforsøg).

Hertil 7 fra resten af Bornholm (i alt 16 indsendere).

Langt hovedparten med andre ord rastende eller fouragerende. Mindst 40 lokaliteter, hvor arten blev set, vidner også om en årstid, hvor glenterne synes at være overalt. Eneste område de ikke optrådte specielt almindeligt i var omkring Svaneke og Østermarie.

Blandt flertalsiagttagelserne kan nævnes: 1+3/3 2 Bodilsker, 28/3 2 Nexø, 29/3 2 Ølene, 30/3 2 Gudhjem, 9+12/4 2 nær Dueodde, 12/4 2 Åker, 13/4 2 Baunegård, Pedersker, 30/4 2 Tejn og 15/5 2 Segen (Carsten Poulsen, Tommy Kruse, Birger Sten Hultengren, B. Bang, Tommy Nybirk, FJE, PJE, RSO, MTK). Hertil dog 10/4 6 Ølene set samtidigt af Jens Chr. Hansen!

Små hundrede fra perioden! I 2001 havde vi også et rigtig godt år – her sås dog ”kun” 60 forskellige.

Sommer:

Efter 25. maj ophører de daglige iagttagelser pludseligt. Hele perioden er herefter præget af småobs af lokale fugle. Undtagelsen herfra 9/6 1 Nyker på hareådsel, 18/6 2 Rønne og 26/7 + 13/8 1 Østermarie (ABO, CAN, KRA, Andreas Pedersen, MTK).

Der var to sikre og to sandsynlige ynglepar. To af disse var gengangere fra 2001 mens et nær Dueodde og et i Robbedaleområdet var nye. Endvidere to mulige par som så meget lovende ud – ikke mindst nord for Åkirkeby. D.v.s. 4-6 par i 2002! Mellem 1999 og 2001 2-3, 0 og 2-3 bornholmske ynglepar.

Efterår-vinter:

Træk.

Dueodde 16+17/9 5 samt 20/10 1 (LOU, felttræf) og Salene 21/9 5 (TET).

En meget behersket indrapportering fra specielt oktober. Over halvdelen af de stationære var fra sydkysten, illustreret af 10/10 2 Sose (ESB). Sidst på året dog 19/12 1 såvel Røsted som Splitsgård og 22/12 1 Kongstube (Svend Madsen, RSO, HTØ, HTM).

Totalt nok omkring 150 mod 80-85, ca. 70 og ca. 150 i de tre sidste årsrapporter.

HAVØRN: (*Haliaeetus albicilla*).

1. halvår:

12-16 fugle var langt over det forventede antal, selv om vi i foråret 2001 havde glæden af nær 20 havørne. Man kunne jo håbe, at det er starten på en ny tendens med mange forårsagttagelser. Aldersfordelingen blandt de indsendte var karakteristisk. Mindst to udfarvede fugle, tre subadulte og syv ungfugle blev nemlig set.

14/2 1 Hasle Havn og 18/4 1 Vallensgårdsmosen (HPS, HTØ, LOU) var eneste, som ikke stammede fra marts. Både ved Bastemose, Vallensgårdsmose og Østermarie blev to fugle set samtidigt (ASO, AMØ, LOU, Juul Madsen).

Alle kystobservationerne lå tidligt: 3/3 Bokul, 5/3 Randkløve og 7/3 samme individ først Pyritsøen og siden Rønne (PKE, MTK, CAN, OLJ). Fuglene skal åbenbart lige se øen an, inden de flytter indlands.

Efterår-vinter:

Det er ti år siden, så mange havørne er blevet set i andet halvår – dengang havde vi jo ørnefodring. I august 15/8 samme fugl både Ølene og Svinemose (HTØ) og måneden efter 28/9 1 Årsdale (ASO, AMØ).

Oktober skuffede fælt for en del arter, men gav hele syv havørne: 9/10 1 Pyritsøen, 19-23/10 2 Ølene, 19/10 1 trk. ind Nexø Sydstrand og ud Dueodde, 21/10 1 Østermarie, 25/10 1 Dueodde og 29+30/10 1 Vallensgårdsmosen/Udkæret (CAN, feltræf, JCH, FJE, MTK, HLL, LOU). Yderligere en observation var mere isoleret: 4/12 1 Rø Plantage (Morten Bentzon Hansen).

Hele 24 eksemplarer i 2002. En årlig høst på rundt regnet otte er ellers typisk fra 90'erne.

RØRHØG: (*Circus aeruginosus*).

Omkring $\frac{3}{4}$ af de indsendte observationer drejer sig om fugle fra en af de fire klassiske rørhøgelokaliteter.

Forår-sommer:

Varmefrembruddet i Tyskland midt i marts har helt sikkert hjulpet til, at de første dukkede op allerede 22/3; 2 Ølene + 1 trk. Hammeren (FJE, SPS, OLJ). Inden månedens udgang endda yderligere ni fugle fremme. Mere end 2-3 stk. i marts er bestemt ikke hverdagskost.

Trækket blev beskedent og beløb sig ud over ovennævnte til 12 eks. – alle Hammeren og helt frem til 3/6 (MST, OLJ, HPS).

Der blev herudover kun set tre rørhøge uden for yngleområderne: 11+12/5 1 Nørresand, 14/5 1 Årsballe og 31/5 1 Kildevad, Østerlars (HPS, MST, HTØ).

Yngel

De fire omtalte lokaliteter var Baste-, Svine- og Vallensgårdsmose samt selvfølgelig Ølene. På sidstnævnte sted op til syv voksne fugle (4 hanner(FJE)), og her ynglede nok tre par. I Bastemose sandsynligvis to par og ellers enkelte par. Ud over et muligt ynglefund i Spellinge Mose og et ved Duegård nær Dueodde (HPS, HTØ, OLJ) slet ingen andre fundet. Sidste år var der ellers ni lokaliteter repræsenteret i materialet. Dette skulle betyde en nedgang fra ti til 7-9 par.

Første udfløjne unger sås 12/7 i Bastemose og 16/7 i Ølene. Det var ret tidligt og afspejler, at parrene kom tilsvarende tildigt i gang med ynglesæsonen. Sammenlagt 26 indsendere bidrog med oplysninger.

Efterår:

Efterhånden begyndte enkelte omstrefjende rørhøge at dukke op rundt omkring på Bornholm. Det var dog stadig nær moserne, de optrådte hyppigst. På Nexø Sydstrand f.eks. kun én 25/8 (ABO, CAN).

Selve trækket blev meget moderat. Første med kurs mod Middelhavet var en 7/8 Rønne (OLJ). Fra Dueodde-klitten kunne bare fire noteres 2-27/9 (JCH, LOU, TET).

Af sene fugle desuden 1/10 1 Årsdale og 3+29/10 1 juv. Ølene (ASO, AMØ, LOU) – sidstnævnte rigtig sent ude.

BLÅ KÆRHØG: (Circus cyaneus).

Månedsfordeling, alle oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	1	6	5	6	1	0	2	18	32	6	2

Denne art opførte sig fuldstændig modsat de fleste andre. Det blev nemlig et skuffende første halvår, mens september og oktober var særdeles positive.

1. halvår:

Bare en lille håndfuld fugle i vinteren fra hhv. Hasle, Gudhjem og Poulsker-området (HPS, CAN, ESA, JRH).

I Ølene op til 9/3 3 (MTK) og foråret bød herudover på seks fouragerende eksemplarer – halvdelen på Hammerknuden (LOU, HPS, OLJ). Herfra trak 18/4-22/5 i alt seks blå kærhøge ud (HPS, OLJ, TET).

Igen i år en juni-iagttagelse: 3/6 1 Rønne (PCP).

2. halvår:

Første retur allerede 10/8 1 ad. han Smørenge (ABO). Fra august yderligere 31/8 1 Udkæret (MTK). Helt ind til midt-september var det ellers sommerligt varmt langt nordpå.

Træk.

Dueodde 16/9-25/10 totalt 8 (LOU, JCH, TET, SSN, HLL).

Rast.

Ølene lagde i denne periode nattesæde til maksimalt 10 blå kærhøge på en gang (feltræf, LOU). Det fremgår dog tydeligt af kønsfordelingen, at der var tale om en del udskiftning i fuglene i løbet af efteråret.

Eneste anden flertalsfund var 1/10 3 Paradisbakkerne (MTK). Der var åbenbart flest fugle på Østbornholm. Et par stykker som adskilte sig herfra var 13/10 1 Hasle Havn, 12/11 1 Rønne og 14/11 1 Almegårdsområdet (feltræf, TET).

Alt i alt må op mod 60 individer siges at være rigtig fint. Specielt når de få vinterobs tages i betragtning; 28/12 var der kun to tilbage i Ølene (MTK).

Årstotal: 82. 1999-2001: 84 til 100.

HEDEHØG: (Circus pygargus).

Syv eksemplarer er en ret typisk indrapportering.

Alle nævnes selvfølgelig.

22/4 1 Vallensgård (tidlig), 28/4 1 trk. SØ Hammeren, 4/5 1 trk. N Årsdale (eneste ad. han), 12/5 1 Bastemose og 15/5 1 trk. N Hammeren (LOU, MST, ASO, AMØ, NÅK, HPS, TET).

Det er normalt med færre iagttagelser om efteråret. I 2002 blev det til to: 19/8 1 indtrk. Hammeren og 27/8 1 fou. Springbakkevej (begge LOU). Begge var ungfugle hvilket ligeledes er normalt.

Fra 1999 til 2001 hhv. 5, 2 og 8.

DUEHØG: (Accipiter gentilis).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	3	22	21	9	5	0	2	2	17	5	5

Et ret normalt år om end man må sige at forårstrækket var lidt svagt.

Vinter:

Perioden gav som det ses fem fugle. De var fra Bjergebakke, Ibsker, Kelseå, Sose og Udkæret (CAN, ABO, SPS, HPS, HTØ, PCP).

Forår-sommer:

Træk. Tolv fugle var som nævnt ikke mange.

Hammeren stod for de otte 29/3 til 24/4 (OLJ, FJE, HPS, TET).

Rast/ lokale.

Træktiden formåede imidlertid at ændre i langt højere grad på antallet af rastende duehøge. Iagttagelserne var flest i og omkring Almindingen. Største dage 28+29/3 2 Ølene, 29/3 2 Vallensgårdsmose, 30/3 3 Rytterknægten og 21/4 2 Svinemose (SEJ, TKR, Torben Evald, ABO, CAN).

Yngel.

Sikre par Bagå, Bjergebakke, Borredal, Tejn og nær Udkæret (ABO, CAN, BST, RSO, LOU) – sidstnævnte sted havde årets første juvenile 12/8. Mon ikke de 20-25 par stadig holder?

Efterår-vinter:

Først i oktober – sammenfaldende med trækket – kom der gang i noteringerne igen for alvor. Ølene kunne igen melde om to eksemplarer flere gange, ligesom der var to hhv. 14/10 Raghhammer og 17/10 Bastemose (feltræf). Til gengæld ikke indsendt en eneste på direkte træk! Fem i december var ganske typisk.

Totalt 93 mod hhv. 140, 105 og 106 fra 1999-2001.

SPURVEHØG: (Accipiter nisus).

Månedsfordeling, oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
8	10	48	190	34	3	2	8	458	314	9	3

Hele året en forudsigelig affære.

Vinter:

18 eksemplarer fra årstiden er et normalt antal. Otte af disse var flyttet ind til byerne for vinteren.

Forår-sommer:

Trækket kom i gang 11/3 og bød på i alt 206 indtil 30/5 – fortrinsvist fra Hammeren. To dage her skilte sig ud grundet antallet: 21/4 56 og 24/4 28 (HPS, OLJ). Der var meget få eksemplarer på flere rastende samme sted. På Hammerknuden kunne dog flere gange opleves 2-3 stk.

At Bornholm skulle have et halvt hundrede ynglepar fremgår på ingen måde af det indsendte. Spurvehøgen er en stor ynder af småskove som de bornholmske å- og bondeskove. Derimod kan den være forbløffende uregelmæssig i de store sammenhængende skovpartier.

Efterår-vinter:

På et rigtig godt efterår – som i 2001 – kommer antallet trækkende op på 2000. Gennemsnitligt dog omkring 500 eks., så årets høst på 703 er vel egentligt fint.

Dueodde 2/9-25/10: sep 431 (16/9 168), okt 257 (8 indsendere).

Eneste nævneværdige rasttal: 15/10 4 Hundsemyre og 2/11 4 Myregårdsmyr (JCH, PCP, CAN).

I december er der atter spurvehøge i Rønne og Svaneke (KRA, SNI, BNI, MTK).

Totalt 1087. De tre foregående år med hhv. 1915, 3624 og 2556 fugle var alle langt over normalniveauet. Det ses f.eks. i forhold til de 672 fra 1998.

MUSVÅGE: (Buteo buteo).

Fra første halvår alene 200 iagttagelser – en art som virkelig har folks bevågenhed og samtidig er ret almindelig og let at få øje på.

Vinter:

En fin periode med helt op imod hundrede fugle! 9/2 11 nær Udkæret og 24/2 12 Klemensker til Helligdommen (MST, ABO, CAN). Desuden fund af otte omkring Sose, Vellensby og Åker (HPS, ESB, FJE). Første udtræk var allerede 13/2 5 Knudsnæs (HPS).

Forår-sommer:

Træk. Ret sparsomt.

Hammeren 8/3-24/4: mar 94 (13/3 59), apr 67 (21/4 42)(8 indsendere). Dog bør herfra også nævnes 2/4 33 trækforsøgende og 28/4 23 indtrækkende (OLJ, MST).

Fra resten af Bornholm 52 eks. hvoraf de 25 sås 28/3 over Ølene (ASO, AMØ).

Rast.

Klart største notering 8/4 29 fou. efter pløjende traktor i Borrelyngen (BST)! 1/4 10 Skørrebro og fra Ølene 2/4 ligeledes 10 (MST, FJE) og i øvrigt mange registreringer af små ti foråret igennem. Fra selve sommeren ingen fund af mere end tre, som med sikkerhed ikke var lokale ynglefugle. Af de ca. 175 par, den bornholmske bestand vel tæller, bl.a. fundet 4-5 par NV for Olsker og 3 par Hasle Klinkerskov (BST, CAN).

Efterår-vinter:

Trækket indledtes af 16/9 6 trk. + 5 trk. forsøg Dueodde (LOU). Fra lokaliteten siden hen bare 10 trækkende og 8 rastende (JCH, LOU, TET, MST, EJE, feltræf).

Så var 15/10 56 indtrækkende Nexø Sydstrand (feltræf) langt mere iøjnefaldende og må betegnes som et stort tal grundet årstiden.

Af stationære var fire såvel 15/10 Hundsemyre som 19/10 Østre Sømark (JCH, PCP, feltræf) faktisk flest. December bød på et dusin musvåger.

218 trak i foråret plus 72 i efteråret. Sammenlign dette med hhv. 469 + 198, 587 + 208 og 57 + 108 fra perioden 1999-2001.

FJELDVÅGE: (Buteo lagopus).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	5	59	47	10	0	0	0	122	109	1	2

1. halvår:

Et massivt træk efteråret 2001 havde ikke levnet mange fugle i sit kølvand. Almegårdsområdets 2-3 (BNI, SNI) var eneste flertalsfund i vinteren.

Så blev foråret – og i særdeleshed marts – mere positivt.

Trækket via Nordbornholm var på 38 stk. 15/3 til 15/5 (= periodens sidste) med 21/4 16 som absolut topscorer (OLJ, LOU, SKN, TET, HPS). Mere bemærkelsesværdigt var dog 8/3 30 trk. Ølene (PKE). De to seneste sæsoner var skuffende og gav til sammen blot 45 trækkende fjeldvåger. Der var relativt få rastende. Hammeren og Ølene havde dog flere gange to stationære individer (HPS, FJE, Birger S Hultengren, OLJ).

2. halvår:

Traditionelt langt flere på denne årstid. Bortset fra september dog særdeles få i 2002.

Dueodde indledte med 15/9 2 SV (PCP) og dagen efter årets største notering med 58 trk. (LOU).

Indtil 24/10 yderligere 83 udtrækkende (8 indsendere). Oktober sidste år gav derimod næsten 1200 trækkende! Bemærk i øvrigt 15/10 13 indtrk. Nexø Sydstrand (jfr. musvåge)(felttræf).

Af rastende kan nævnes 27/9 4 ved Kaolinerøen, 13/10 6 omkring Gudhjem og 21/10 4 + 25/10 6 Dueodde (BNI, SNI, felttræf, HLL).

De fleste må åbenbart være trukket bort, for 25/11 + 31/12 1 Ølene og 22/12 1 Slotslyngen (JCH, MTK, CAN) var alene om at repræsentere arten i årets to sidste måneder.

Sammenlagt 357 mod 481, 743 og 1435 de tre sidste år. Det er tydeligt at et godt forår langt fra kan opveje et halvsådt efterår hvad fjeldvåger angår.

FISKEØRN: (Pandion haliaetus).

Månedsfordeling, tilsyneladende ingen gengangere

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	2	11	6	1	8	9	1	1	0	0

Små fyrre fugle var ikke noget at råbe hurra for. Specielt september skuffede.

Forår:

Fra årets tredje måned både 26/3 1 Udkæret og 30/3 1 Hammeren (MTK, LOU) – førstnævnte et ret tidligt eksemplar.

18/5 hele 5 Hammeren, mens lokaliteten mellem 3/4 og 9/5 bød på fem mere (OLJ, HPS, FJE, SPS). Øvrige trækkende: 9/4 1 Nylars, 19/4 + 22/4 1 Udkæret og 11/5 1 Jons Kapel (LOU, David B. Collinge).

Jo længere frem på året vi kom, des flere fouragerende og rastende blev set: 10/5 1 Udkæret, 15/5 1 Rolfshøj og 20/5 1 Ølene (LOU, OLJ, BGE).

Sommer:

Atter flere gæster i denne periode. Præcis hvor mange, det drejer sig om, er vanskeligt at sige. Fra Sydøstbornholm fire iagttagelser plus 1/7 1 Dammemose, 7/7 en fiskende Smaragdsøen (samme?), 27/7 1 Ølene, 28/7 1 Udkæret og 29/7 1 Hammershus (OLJ, TKR, SEJ, SBR, CAN, HTØ, SPS). De tre sidste vel starten på efterårstrækket.

Efterår:

1/8 2 Galløkken (LOU) blev eneste flertalsobs fra andet halvår. Fra Rønne og omegn desuden 15+18/8 1 (LOU, JCH), mens Dueodde blot havde 13/8 1 og 17/9 1 (HTØ, CAN, LOU). De resterende fem var alle fra det centrale Bornholm. 3/10 1 Almindingen (ASO, AMØ) blev årets sidste.

Omkring 37 fiskeørne kan sammenlignes med 115, 41 og 64 fra perioden 1999-2001.

TÅRNFALK: (Falco tinnunculus).

Vinter:

Tre fugle: 6/1 1 Klippeløkkebruddet samt stationære tårnfalke ved hhv. Galløkken og Hasle Lystskov (SPS, MST, SNI, BNI, SKN, CAN).

Forår-sommer:

Fra Hammeren blev otte udtrækkende bemærket 12/3 til 9/5 (HPS, TET, OLJ).

Midt på året domineres iagttagelserne af mere eller mindre stedfaste fugle. Hyppigst set på Hammerknuden, men også ved Dueodde og Ølene en til to sommeren igennem. Derimod blev der ingen fundet ved Balkalyngen trods grundig eftersøgning (SBR).

Efterår:

Første med kurs sydpå var 16/9 2 Dueodde (LOU), og herfra tilsammen blot fem trækkende. I 2001 blev der fra lokaliteten set langt over hundrede. Dog bør 2/10 3 fou. samme sted (OLJ) nævnes. Blandt de øvrige rastende 28/9 2 Boderne, 1/10 2 nær lufthavnen og 19/10 1 såvel Galløkken som Raghhammer (PJE, MTK, OLJ, feltræf). Der blev slet ingen indsendt fra hverken november eller december!

Totalt kun 47 mod 252, 110 og 267 de tre seneste år.

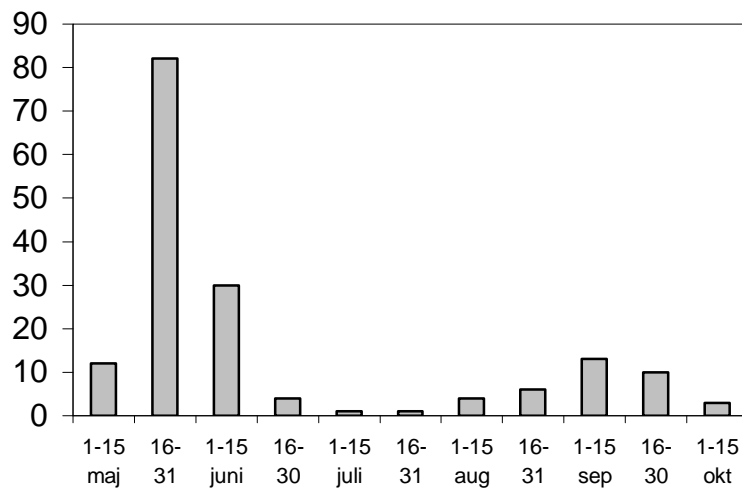
AFTENFALK: (Falco vespertinus).

Et af de bedste år længe. Godt tyve fugle - eller dobbelt så mange som de to sidste år lagt sammen - blev set.

20/5 2 Ølene indledte og allerede dagen efter var der fem her (HPS, HTØ, BGE, FJE, AMØ, JCH, MTK). Læg endnu en dag til så var de også fem i Bastemose (FJE, AMØ). Selvfølgelig kan der være tale om gengangere de to områder imellem. Fuglene fra Bastemosen blev imidlertid alle bestemt til 2K hanner, mens der i Ølene var i hvert fald to hunner. Dette viser samtidig, hvor gavnligt det kan være at angive køn og alder, hvis det er muligt. Fra perioden i øvrigt 23/5 2 Carl Niensens Grusgrav (LOU). Forekomsten faldt sammen med et varmfrembrud fra Østeuropa med temperaturer på op til 25 grader. Dette endte brat 25/5, som samtidig blev foreløbigt sidste dag med aftenfalke i de to moser. Nogle dage inde i juni var såvel varmen som falkene dog tilbage igen. I denne anden omgang var der 6/6 2 Bastemose og 8/6 2 Ølene (LOU, JCH).

En spændende, sen iagttagelse var 20/6 en 2K han rastende på en telefonpæl ved Åsedamme (HPS, HTØ). Yderligere en aftenfalk uden for det vante observationstidspunkt var 15/8 1 udfarvet han trk. NØ ved Gudhjem (LOU).

**Aftenfalke 1990-2002 efter obstidspunkt, ialt
166 fugle**

Så var efteråret noget nemmere at overskue. Der var fire observationer: 4/9 2 Carl Niensens grusgrav + 3 Udkæret (alle 1K'ere), samt 17/9 1 Hjulmagermyr og 3/10 1 Slusegård (LOU, HTØ).

I alt nok 24 mod 20, 5 og 7 de tre sidste sæsoner.

DVÆRGFALK: (*Falco columbarius*).

Månedsfordeling, én genganger frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1	0	0	1	4	0	0	1	7	14	0	0

Bare 28 fugle. April og ikke mindst september overraskede negativt.

1. halvår:

Seks mod ni i fjor.

1/1 1 Rønne (SPS) var sådan set positivt.

19/4 1 Udkæret (Jesper Møller) blev, som det ses ovenfor, eneste fra april.

I maj set både 6/5 Udkæret, 9+18/5 Hammeren og 10/5 Østerlars (LOU, HPS, JET, TET) – et fint antal for måneden.

2. halvår:

Første retur var 27/8 1 Ølene (LOU).

Dueodde bød på seks trækkende og fem rastende 16/9-23/10 plus årets sidste 25/10 4 (LOU, JCH, TET, SSN, ESB, HLL). Endelig seks iagttagelser af lige så mange dværgfalke fra fire kyst- og to indlandslokaliteter.

Sammenlagt 28 fugle. Fra 1999-2001 en stabil indrapportering med hhv. 46, 49 og 47 eks.

LÆRKEFALK: (Falco subbuteo).

Månedsfordeling, de mange gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	0	30	9	0	0	7	1	0	0

Igen en art med et nedslående resultat. De milde vinde, som skabte optimale betingelser for aftenfalkene, gav ikke anledning til ekstraordinære tal.

Forår-sommer:

Allerede april gav et varsel om et år med få fugle – der blev nemlig slet ingen set.

1/5 1 Årsdale og 9/5 3 Hammeren (AMØ, HPS) blev derfor sæsonens første. Fra sidstnævnte lokalitet siden hen blot tre trækkende.

At klassikerne Ølene og Bastemosen kom til at dominere rent talmæssigt, kan næppe overraske rapportens faste læsere. I Ølene dukkede de første op 12/5 og to dage senere var de også på plads i Bastemosen (JET, LOU). Forekomsterne kulminerede i 2002 med hhv. 20/5 6 og 30/5-6/6 op til 4 Bastemose (BGE, HPS, HTØ, OLJ, CAN, LOU). Retfærdigvis skal det siges, at der herudover var ni forskellige lærkefalke iagttaget på lige så mange steder på Midt- og Vestbornholm.

Der var ingen sikre tegn på yngleaktivitet, men sene iagttagelser i de to moseområder kunne tyde på, at der er noget i gære her.

Efterår:

En tam affære med bare otte fugle.

3/9 2 Ølene + 1 Blemmelyng, 7/9 2 Bastemosen, 8/9 1 Udkæret, 29/9 1 Smørbygård og 2/10 1 Dueodde (FJE, CAN, BNI, SNI, LOU, OLJ). Det suveræne træk sidste år på netop Dueodde løb som nogle sikkert husker op på hele 212 lærkefalke! Bedre held næste år – det kan stort set kun gå fremad.

I 2002 med andre ord 39 i første halvår og 8 i andet. Til sammenligning 47 + 24 og 53 + 252 i 2000 og 2001.

JAGTFALK: (Falco rusticolus).

22/3 en ved Kobbegård (JKO).

Senest på Bornholm 31/3 1996 ved Svaneke. Samme år også 16/3 1 Gammelvældevej.

ARTEN ER SU-ART.

VANDREFALK: (Falco perigrinus).

Månedsfordeling, formodede gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	3	6	8	1	0	0	1	2	8	1	1

Godt 30 fugle er åbenbart vores normale niveau.

1. halvår:

Nok fem eksemplarer fra vinteren: 13/1 1 Salene, 27/1 1 Snogebæk, 8-28/2 både en 2K og en adult Klemensker-området og 15+18/2 1 Døndalen/Stammershalle (ESA, ESB, HPS, HTØ, LOU).

En stationær fugl 4-15/3 Allinge (HPS) kunne være identisk med en af ovennævnte.

Marts og april var mere præget af falke på gennemtræk. Udover 21/3-28/4 i alt 4 Hammeren (OLJ, TET, HPS, MST) var der seks fra Almindingen og omegn samt tre fra vestøen (Muleby, Nyker, Olsker)(ROC, Torben Evald, FJE, LOU, CAN, BST). Blandt disse 30/3 2 Ølene.

Endvidere 5/5 1 Udkæret og 25/5 1 Salene (PCP, ESA).

2. halvår:

Allerede 6/8 1 2K Østerlars (SPS).

Igen må man konstatere, at Dueoddetallene var små. 16/9 + 23/10 1 trk. og 16/10 1 rst. (LOU, feltræf). Sidstnævnte racebestemt til F. p. caladius (fra arktisk Europa). Så var Ølene en mere pålidelig lokalitet. 3-27/10 opholdt en ad. han sig her foruden en hun 7/11 (LOU, HTØ, LCL, feltræf). 12-15/10 ligeledes en gammel han Hammeren (feltræf, SPS), som 14/10 havde selskab af yderligere en ikke-aldersbestemt fugl.

Hertil fire enkeltobservationer i efteråret fra hhv. Gudhjem Havn, Poulsker, Raghhammer og Vallensgårdsmosen (feltræf, ASO, AMØ, TKR).

Den enlige decemberobservation var 10/12 1 Østre Sømark (MTK).

Omkring 33 fugle mod 34, 15-17 og 34 de tre seneste år.

AGERHØNE: (Perdix perdix).

I alt 19 observationer af 103 eks.

Vinter.

4 flokke med tilsammen 46 fugle. I gennemsnit 10 individer i hver flok (ESA, ESB, HTØ).

Forår – sommer.

11 sandsynlige par fra 11 lokaliteter. Desuden 13 individer - hvorimellem der kan gemme sig flere par – fra Åkirkeby kommune (CAN, HTØ, HPS, LOU, MTK).

Efterår.

2 indrapporterede observationer henholdsvis: 25/9 **Hasle** 11 fugle (VKN) samt 10/10 **Østermarie** 12 fugle (HTØ).

Kommentar.

Det er svært at drage de store slutninger ud fra det indsendte materiale. Agerhønen er muligvis en art, flere ornitologer burde være opmærksomme på.

VAGTEL: (Coturnix coturnix).

I alt 6 observationer af denne lille fugl., der oftest opdages ved dens bløde sang.
Alle fugle hørt syngende. I 2001 6 eksemplarer.

2/6 1 **Årsdale** (AMØ, ASO). 11/6 samt 22/6 1 **Poulsker**, Mindebrovej/Sprøjtevej (JRH, HTØ).
16/6 1 **Østerlars**, Lillegård (HTØ). 23/6 1 **Saltuna** (LTR). 11/7 1 **Nexø Kommune**, Ø Slamravej/
Spanagergård (SEJ).

FASAN : (Phasianus colchicus).

I alt 15 observationer af 51 eks.

I alt 15 observationer indrapporteret af denne særdeles synlige og velmagende art, der på trods af sin herkomst ofte er med til at vække nybegynderens interesse for fugle.(NÅK, HPS, VKN).

VANDRIKSE: (Rallus aquaticus).

I alt 53 observationer af 107 eks.

De fleste observationer fra Bastemosen, som lægger sig i spidsen med 36 indsendte iagttagelser fra hele perioden (NÅK, SEJ, PCP, HTØ, CAN, JCH, HPS, SKN, ABO, LOU). Desuden 5 fra Ølene (APE, LOU, MST), 6 fra Svinemosen (LOU, HPS, HTØ, CAN, NÅK), 3 fra Hundsemyre – heraf en dødfunden - (JCH, PCP, MST, JEJ), 2 fra Vallensgårdsmosen (LOU) samt 1 fra Spellingemosen (HPS, HTØ) den 20/5.

Observationerne strækker sig fra 5/2 til 29/10.

Sidste observation den 29/10 Ølene med en skrigende fugl (NÅK).

De fleste obs er lytteobs.

PLETTET RØRVAGTEL: (Porzana porzana).

Behersket optræden med 3 observationer, dog flere end i 2001, der kun havde en iagttagelse den 1/5.

Bastemose: 26/4 1 syngende (MST).

Dueodde: 11/5 1 syngende (Lars Fenger Nielsen).

Vallensgårdsrose: 11/5 1 syngende (LOU).

ENGSNARRE: (Crex crex).

I alt 44 observationer af 63 eks.

Endnu et godt år for engsnarren med 44 indsendte observationer. Desuden er det efterhånden blevet noget af en tradition blandt seriøse fuglefreaks, at tage på i hvert fald én ”engsnarre obs” tur i sommernatten.

Alle observationer på nær én er lytteobs af crexende fugle.

Kærby: 23/5 1 samt Frilykken 9/6 1 (LOU).

Poulsker: Holsemyrevejen 28/5 samt 11/6 1 (JRH) Mindebovej 22/6 1 (HTØ).

Almegårds Øvelsesområde: 9/6 1 (LOU) 18/6 1 lettede fra grøft (JCH).

Vallengårdsmosen: 9/6, 10/6, 5/7 1 NV hjørnet (LOU).

Udkæret: 9/6 1 (LOU).

Koldekilde: 9/6, 5/7 1 (LOU) 23/6 1 (HTØ).

Balka: Store Kannikegård 10/6 1 (LOU).

Bodilsker: Slamrebjerg 10/6 1 (LOU).

Ibsker: Biskopsenge 10/6, 11/6, 12/6, 13 /6, 23/6 1 (MTK). Sylten 16/6 1 (MTK, HTØ).

Langedeby: 10/6 1 (LOU).

Hareløkkerne: Øst for P pladsen syd for landevejen 10/6 1 (LOU).

Ugleenge: 10/6 1 (LOU).

Rønne ”Kommune”: Vestergård / Skrædderbakkevej 11/6 1 (LOU).

Østerlars: Lene eng 15/6, 16/6 1, Lillegård 16/6 1, (HTØ).

Allinge / Gudhjem ”Kommune”: Koldekilde/ Åsedamsvej 23/6 1 (HTØ).

Nexø ”Kommune”: Davids Dam ved Korshøjvej 23/6 1 (MTK). Skimlen 5/7 1 (LOU). Diverse obs 11/7 5 (SEJ). 12/7 8 (LOU, SEJ).

Hasle ”Kommune”: Tommoseløkken, Slotslyngvej 2/7 1 (LOU).

Vang: Borrehus 2/7 1 (LOU).

Rutsker: Tyskergård, Kirkedalsvej 2/7 1 (LOU).

Åkirkeby: Ved TV 2 Bornholm 5/7, 13/7 1 (LOU).

Paradisbakkerne: Paradisbakkevej / Gråløkkevej 13/7 2 (HTØ).

Svaneke: Svaneke / Vang 14/7 1 (MTK).

Nylars: Vingevænge gårde, 1 (Arne Kofoed).

GRØNBENET RØRHØNE: (Gallinula chloropus).

I alt 29 observationer af 79 eks.

Vinter:

Kun 2 vinterobs meldt og begge fra Ferskesø. Henholdsvis den 1/1 4 samt den 29/1 5 (ASO, AMØ, NÅK).

Forår – sommer – efterår:

Udkæret: 19/4 1 – 12 +13/8 2 – 17/8 2 – 19/8 til den 23 /8 2 til 4 – 27/8 2 (LOU).

31/8 2 (JET, TET, HTØ, MTK). 3/9 4 (SPS). 8/9 1 (LOU).

Ferskesø: 30/7 1 hørt samt 23/9 7 (ASO, AMØ).

Bastemose: 9/4 3 rastende (JCH). 19/4 2 rastende (HPS). 3/5 1 (HPS, HTØ). 9/8 8 (NÅK).

Knudsker: Snorrebakkesøen 18/4 1.

Hundsemyre: 20/7 1 hørt desuden 15+16/10 1 (JCH, PCP, Feltræf).

Carl Nielsens Grusgrav: 23/5 2 (LOU).

Åker: Klintebakken 8/8 10 4 ad + 6 juv (PJE).

BLISHØNE: (Fulica atra).

I alt 157 observationer af 7.682 eks.

Vinter

Flest fugle blev set i vintermånederne med de største forekomster rastende ved Salthammer med op til 240 den 18/1. Desuden op til 30 fugle obset i Nexø Havn. I øvrigt forekomster i Rønne, Grisby-Årsdale, Snogebæk, Nexø Sydstrand, Hundsemyre og Bastemosen. 573 individer taltes ved den ødækkende vandfugletælling 26/1.

(HPS, HTØ, JCH, OLJ, PCP, ASO, AMØ, CAN, NÅK).

Forår – efterår (1/3 til den 29/9).

Med en naturlig udtynding i forårs månederne var det stadig muligt at obse større flokke. Flest ved Nexø Sydstrand med omkring 100 fugle helt til den 25/3.

Nexø Sydstrand: 25/3 146 (NÅK). 6/5 42 (NÅK). 17/6 52 (NÅK). 9/7 85 (NÅK). 28/7 128 (NÅK). 30/8 148 (NÅK). 20/9 235 (NÅK).

Naxø Havn: 16/3 25 (ASO, AMØ).

Salthammer : 1/3 112 - 17/3 100 (ASO, AMØ). 20/3 120 (SPS). 30/3 160 (MST). 1/4 60 (AMØ, ASO). 16/9 4 (LOU). 28/9 6 (ASO, AMØ). 29/9 39 (HTØ).

Bastemose: 8/3 15 (HPS). 26/3 50 (SEJ). 16/4 16 (NÅK). 12/5 11 (NÅK). 14/9 1 (HTØ).

Udkæret: 19/3 5 + 2/4 12 + 22/4 12 + 12/5 9 + 24/5 9 + 3/6 22 + 2/7 26 + 17/7 38 + 12/8 43 + 22/8 48 + 31/8 til den 6/9 i snit 12. (LOU, MST, FJE, SEJ, MTK, HTØ).

Hammersø: 15/3 16 + 15/4 2 + 9/5 5 + 23/5 3 (HPS).

Spellingemose: 28/3 3 (HPS).

Ankermyr: 13/4 2 (HTØ, HPS).

Ølene: 29/3 11 (TKR). 19/4 + 24/4 4 (HPS, JCH).

Carl Nielsens Grusgrav: 22/4 11 samt 23/5 15 (LOU).

Torneværkets Kaolingrav: 30/5 3 (HPS, HTØ).

Hammerodde: 11/3 2 (ASO, AMØ). 4/6 3 + 9/6 1 (HPS).

Svinemosen: 6/5 11 (NÅK). 15/8 1 (HTØ).

Indberettede sikre ynglefund.

De fleste sikre ynglefund er meldt fra Udkæret (LOU, SEJ) med max 5 på rede den 10/6, dog ser det ud til, at kuldene muligvis er gået til, da der ingen pull. konstateredes den 13/7, og hvor blot en fugl lå på rede. Den 28/7 iagttoges dog en på rede samt 2 ad. med unger.

På Nexø Sydstrand obsedes 16/7 1 ad + 1 lille pull. (SBR).

I Bastemosen lå 2 fugle på rede den 3/5 (HPS, HTØ).

TRANE: (Grus grus).

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	2	309	53	97	11	12	25	1521	572	0	0

I alt 211 observationer af 3.469 eks.

Vinter:

Den allerførste trane blev observeret den 26+28/2 (TKU, FJE). Først blev den set på Hammeren for dernæst at vise sig i **Vallensgårdsmosen**.

Forår :

Med marts måneds komme dukkede de første traneflokke også op. Flest over **Rønne** 10/3 med 12 eks. Desuden fremviste marts flere mindre traneflokke. Især dagene 29/3 og 30/3: **Ølene** 18 eks, **Saltuna** 28 eks. **Rutsker** 14 eks. **Vallensgårdsmosen** 23 eks. **Hammeren** 59 eks. **Rutsker** 16 eks. Med forbehold for gengangere.

(LOU, CAN, ABO, TKR, BGE, OLJ, SKN, VKN, HTØ, MSC, TET, HPS, ESB, FJE, APE, SPS, ASO, AMØ, PCP).

Desuden ankom øens faste ynglepar i løbet af marts måned.

Ølene 22/3 2.

Bastemose 26/3 2.

Vallensgårdsmosen 29/3 2.

I løbet af april og maj sås stadig smågrupper af ikke ynglende traner. Største forekomster:

Udkæret 11/4 6 (LOU). Rø 21/4 5. **Østermarie** 24/4 13. **Nexø Sydstrand** 1/5 18. **Sose** 10/5 15 (ESB). **Hundsemyr** 16/5 20 (FJE).

(MST, FJE, LOU, HTØ, NÅK, CAN, JCH, HPS, ESA, JMJ, PJE, Søren Hansen, ESB, ABO, OLJ, SPS, JET, KGR, NJL, ASO, AMØ, MTK, Leif Novrup, PCP).

Sommer:

Yngel

Ølene: 1 par - Ølene er et populært

"udflugtssted" - også for ornitologer.

Mange obs er sendt ind om øens faste ynglepar. De to unger blev først iagttaget den 13/5 (2001 12/5).....6/10 2 ad og 2 juv rastende (HTØ, LCL) .

Vallensgårdsmosen: 2 par - 19/5 blev set 2 stk ca. 10 dage gamle pull. (HTØ) 31/6 2 par med hhv. 1 og 2 unger (LOU).

Bastemosen: 1 par - 24/4 2 ad. + 2 pull. (NÅK). 5/9 2 ad. + 1 juv. kom og landede (CAN). 14/9 2 ad. + 1 juv. (HTØ).

Svinemosen: 1 par - 6/6 2 ad. + 1 flyvefærdig unge (CAN).

Udkæret: Ynglefund.

2001 4-6 par med mindst 6 unger på vingerne.

2002 5 sikre par med mindst 7 unger på vingerne.

Efterår :

Træk S / SV.

16/9 14 + 18/9 26 Dueodde (LOU).

17/9: 104 Ølene (MTK).

18/9: 110 Tejn + 68 Udkæret + 35 Rønne + 159 Sose Odde (LOU, ESB).

26/9: 81 Sorthat Strand + 91 Pyritsøen + 100 Rønne + 60 Rønne + 85 Åkirkeby + 23 Sose (CAN, SNI, BNI, ESB, PJE).

27/9: 625 Hammeren + 40 Olsker + 60 Bagå + 42 Bagå + 30 Rønne + 15 Rønne (BST, TKU, ABO, EJE, JMJ).

2/10: 42 Rønne (BNI, SNI).

5/10: 5 Raghhammer (JCH).

18/10: 36 Raghhammer (felttræf).

20/10: 25 Rø + mindst 250 Dueodde + 50 Ringeby + 250 Arnager (ESA, Karsten Poulsen, HLL, Evy Nielsen).

STRANDSKADE: (Haematopus ostralegus).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	44	46	27	17	24	6	1	0	0	0

Forår:

12/3 5 T Hammerodde og 1 S Hasle Sydstrand (HPS, TET, CAN). 20/3 12 Salthammer, 29/3 4 R Dueodde, 30/3 7 fou Salthammer (JRH, PCP, MST). 20/4 5 Salthammer, 19/4 3 Udkæret, 6/5 5 Udkæret (alle LOU).

Træk: På Hammeren trak 25 forbi indtil juni. De største obs fra perioden: 19/4 10 (3 Ø + 7 V) Hammeren og 10 Ø i en flok forbi Allinge (OLJ, HPS).

I slutningen af marts var de fleste ynglefugle på plads, med op til 18 par fordelt på Vest- og Sydbornholm.

Sommer-efterår:

Sikre ynglepar fra Udkæret - Gulbakkevej, Sose, Udegårdsvejen i Poulsker, Rønne Havn, Rabækkens Kaolingrav, Bro Odde og sandsynligvis også Nexø Sydstrand, hvor der i hele yngleperioden optræder et par.

En enkelt trækobs 2/8 4 T Rønne (natlyt 21.30 – 24) (LOU).

Total for 2002 155 mod 224 i 2001, 301 i 2000 og 206 i 1999.

KLYDE: (*Recurvirostra avosetta*).

15 fugle blev iagttaget på flg. lokaliteter i april Udkæret, Sorthat Strand-Pyritsøen, Nexø Sydstrand og Salthammer, sandsynligvis individer fra de østlige bestande.

Første iagttagelse 2/4 med 3 Udkæret (LOU)

Sidste iagttagelse 2/7 1 Salthammer (OLJ).

Største obs: 2/4 3 Udkæret, 25/4 2 Udkæret og 28/4 4 Nexø Sydstrand (LOU, AMØ, ASO).

Øvrige observatører: AMO, ASO, JMJ, JRH, LST

Et pænt årsresultat med 17 rastende fugle mod 7 i 1999, 8 i 2000 og 9 i 2001

LILLE PRÆSTEKRAVE: (*Charadrius dubius*).

Forår – sommer:

Set ved Udkæret fra 19/4 – 2/7, mange obs af 1- 2 fugle, men der er ikke konstateret yngel her (Jesper Møller, LOU, CAN, ABO, OLJ, JCH, FJE).

På Rønne Havn 1 på fyldpladsen 13/4 (SKN, VKN). I Ringebakkerne ses 1 14/4 og 1 23/5 (Almeløkkebruddet) (LOU, CAN).

Sikre ynglepar: 19/7 3 Nexø Sydstrand heraf 1 juv. (SBR). 7/7 – 29/7 Salthammer ses 1-2 ad. fugle. En enkelt 1k ses på Salthammer fra 14/7 – 29/7 (APE, OLJ, SBR, SEJ).

Til ynglefuglene kan man sandsynligvis føje denne iagttagelse: 20/8 4 Grusgrav V. Baunehøj, heraf 2 juv. (LOU).

Øvrige: 5/8 1 T Levka (Kultippen) (CAN).

STOR PRÆSTEKRAVE: (*Charadrius hiaticula*).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	7	18	22	0	2	17	17	1	0	0

Ganske små tal for denne art.

Forår:

Første 1/3 2 Udkæret (LOU).

Største iagttagelser 20/3 4 Salthammer, 20/4 8 Salthammer, 20/5 6 Salthammer og 24/5 11 Udkæret (OLJ, LOU, NJL).

Træk: 15/5 1 NV Hammerodde (TET).

Sommer – efterår:

Meget få fugle set på returtrækket. Største forekomster 10/8 6 Salthammer, 25/8 8 Nexø Sydstrand og 15/9 8 Sorthat Strand (OLJ, ABO, CAN).

Træk: 2/9 2 Dueodde (JCH).

Total for 2002 84 fugle mod 416, 636 og 418 de foregående år.

Det laveste antal registreret siden 1989, hvor der blev registreret 83 individer.

HJEJLE: (*Pluvialis apricaria*).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	4	250	1	1	0	47	416	3789	220	0

Meget få og små iagttagelser af direkte træk.

Forår. De første fugle gæstede Udkæret med 4 individer 19/3 (LOU). En flok på 250 rastede på mark ved Brogård i Åker (OLJ), flokstørrelsen er udsædvanlig om foråret. 1/5 1 NV Hammerodde (HPS)

Sommer: 1 18/6 Nexø Sydstrand (HPS, HTØ).

Returtrækket startede i august med to hørt på natlyt 2/8 Rønne (LOU). 10/8 35 R Smørenge, 25/8 10 Boderne (ABO, HTØ).

Efterår: Fuglene raster som sædvanligt på de store markflader på Sydbornholm fra Rønne til Snogebæk.. Her nævnes de største flokke på hundrede eller derover: 7/9 200 Udkæret (SNI+BNI), 29/9 145 Poulsker, 9/10 175 Dueodde, 12/10 175 Poulsker (alle HTØ), 12/10 350 Åker (MST), 14/10 750 Grammegårdsvej, Åker (HTØ), 14-15/10 1500 Grødby/ Raghhammer området (ASO, AMØ, JCH), 16/10 150 Snogebæk (feltræf), 30/10 320 ved Viborg Torv, Åker og 260 Sandemanshøj, Poulsker (CAN).100 ved Nexø (SKN, VKN) og 9/11 100 Slusegård Pedersker (SPS).

Sidste fugle: 13/11 40 Udkæret (OLJ, PCP).

I alt for 2002 4728 mod 7694 i 2001, 5740 i 2000 og 14.727 i 1999.

SIBIRISK TUNDRAHJEJLE (*Pluvialis fulva*).

Bornholms anden tundrahjejle blev fundet 13/10 under Feltræf Bornholm.

Fuglen blev set af mange deltagere i feltræffet og tililende deltagere fra ungdomslejren.

Fuglen rastede på marken nord for Tyskegård sammen med en flok hjejler. Det betaler sig at kigge flokkene igennem. Fuglen blev i området ved Raghhammer indtil 19/10.

Fuglen fra 1996 på Nexø Sydstrand blev i første omgang bestemt til en amerikansk tundrahjelle, men er senere bedømt til at være sibirisk tundrahjelle af SU.

Lokale observatører, hvoraf nogle fik et kryds: CAN, JCH, MST, PCP.

STRANDHJEJLE: (Pluvialis squatarola).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	2	0	0	5	0	0	3	6	2	0	0

Kun få og små observationer af direkte trækkende fugle.

Vinter

1/1 1 Bro Odde (ASO, AMØ) og 1-2 fugle i perioden 18/1 – 24/2 Nexø Sydstrand (HPS, HTØ, JMJ, MST, NÅK). Hermed Bornholms første vinteriagttagelser. Hidtil seneste var 21/11 1986. I milde vintre overvintrer nogle hundrede i den danske del af Vadehavet.

Forår: 9/5 2 R Salthammer, 13/5 1 NØ Hammeren og 2 Nexø Sydstrand (MST, HPS, NJL).

Sommer: 2/8 2 hørt på natlyt (21.30 – 24.00) i Provstegade, Rønne (LOU). Og 15/8 1 Sorthat Strand (CAN).

Efterår: 13/9 3 Nexø Sydstrand, 16/9 2 (2k) Salthammer, 9/10 og 11/10 1 R Dueodde, 14/10 1 Snogebæk (NÅK, LOU, PCP, SSN, feltræf)

Total for 2002 17 fugle mod hhv. 101, 127 og 74 de tre foregående år.

VIBE: (Vanellus vanellus)

Månedsfordeling, gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1	123	620	120	126	70	263	1167	1307	3520	838	2

Denne meget synlige og aktive art rapporteres meget flittigt, således er der i dette rapportår 213 meddelelser.

Første obs. 20/1 1 Skørrebro (MST), sidste obs. 8/12 2 Slusegård (TET).

Februar: To pæne forekomster 2/2 29 R Snogebæk og 25 Pedersker (ABO, SPS).

I området fra Vallensgårdsmose til Udkæret raster op til 20 individer i perioden 9/2-28/2, f.eks. 15/2 20 Kærgård og 28/2 13 Udkæret (PCP, FJE).

Forår (marts til maj):

Rast. Største forekomster 8/3 40 Døndalen, 85 Åkirkeby, 19/3 38 Udkæret, 24/3 75 Udkæret, 26/3 17 Ølene, 29/3 100 Poulsker, 30/3 16 Ølene og 11/4 45 Udkæret (8 indsendere).

Større trækforekomster: 5/3 30 V Knudsnæs, Allinge, 12/3 86 NNV Hammerodde (HPS, TET).

Ynglefugle. Fuglene fordeler sig på omkring 20 lokaliteter, flere af lokaliteterne har flere ynglepar. De bedste lokaliteter. Udkæret 8 par, Poulsker (Bro – Munkegård) 4-5 par, Ølene 3-4 par, Limensgade 3 par, Habbedam 2 par, Tingsted 3 par, Ringeby 2-3 par.

Sommer-efterår:

Juni – august: Største forekomster 21/7 150 Udkæret, 28/7 155 Udkæret, 14/8 40 Saltuna, 23/8 342 Udkæret, 25/8 500 Udkæret og 31/8 204 Nexø Sydstrand (MTK, SBR, BGE, LOU, CAN, ABO, PJE).

September: Største forekomster 2/9 360 Udkæret, 6/9 103 Nexø Sydstrand, 8/9 460 Udkæret, 18/9 530 Udkæret, 21/9 100 Nexø Sydstrand, 29/9 170 Sandegård, Poulsker (LOU, NÅK, PJE, HTØ).

Oktober: Største forekomster 3/10 404 Nexø Sydstrand, 9/10 160 fou Nylars (Vellensbyvej), 14/10 210 Grammegårdsvej, Åker, 14/10 170 Grødby, 21/10 490 Nyker (NÅK, OLJ, ASO, AMØ, CAN).

Den sidste oktoberdag ses mange: 30/10 175 Muleby (HTØ), 480 Sorthat/Kirkeby, 240 Sandemandshøj, Poulsker (begge CAN), 250 Nexø, 200 Åbyvej (begge VKN, SKN), og 350 Myregårdsmyr (CAN).

November: Største forekomster: 2/11 400 Vellensby (CAN), 9/11 300 Slusegård (SPS), 13/11 100 Udkæret (OLJ, PCP).

Øvrige meddelere: APE, BST, KGR, RSO, feltræf.

Total: 8156 i 2002 eks. mod 10.193 i 2001, 8836 i 2000 og 7650 i 1999.

ISLANDSK RYLE: (Calidris canutus)

Et magert årsresultat på blot 37 iagttagne eksemplarer. Der er ingen trækobservationer, hverken fra Dueodde eller Hammeren. Bortset fra en enkelt obs. 25/7 5 Baltic Sea Glass (SBR) ses arten kun på stækningen Nexø Sydstrand til Bro Odde.

Første fugl sås 16/7 1 Nexø Sydstrand (NÅK), sidste 1/10 1 Salthammer (ASO, AMØ). Største obs 26/7 8 Bro Odde (SBR).

Øvrige observatører; APE, ABO, AMØ, ASO, HTØ, CAN, OLJ, PJE.

Total for 2002 37 mod 145 i 2001, 194 i 2000 og 31 i 1999.

SANDLØBER: (Calidris alba)

Sandløberen er en relativ fåtallig trækgæst. Fuglene på Bornholm stammer fra den sibiriske bestand. Fuglene raster helst på åbne og sandede kyster. En øget ornitologisk aktivitet mellem badegæsterne ville helt sikkert give flere obs i bogen.

En enlig forårsobservation 18/5 4 Dueodde (LOU).
Sidste obs. 9/10 4 Dueodde (PCP).

To pæne forekomster 4/8 16 ad. fouragerende Bro Odde og 24/8 11 Dueodde (PCP).

Øvrige bidrag: CAN, SBR

Total for 2002 40 fugle mod 74 i 2001, 68 i 2000 og 31 i 1999.

DVÆRGRYLE: (Calidris minuta).

Et år med kun få iagttagelser, fordelt på 5 i juli, 3 i august og 17 i september.
Første ungfugl set 10/8 Salthammer (OLJ).

Udkæret, som eneste indlandslokalitet, har fra 31/8-5/9 1-4 rastende 1k fugle (JET, TET, LOU, SPS).

Første fugle 15/7 1 ad. Salthammer (OLJ).
Sidste 29/9 2 Salthammer (HTØ).
Største obs. 16/9 og 18/9 5 stk. på Salthammer (LOU, HTØ).

Øvrige observatører AMØ, ASO, HTØ, MJJ.

Total for 2002 25 mod 109 i 2001, 91 i 2000 og 156 i 1999.

TEMMINCKSRYLE: (Calidris temminckii).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	0	7	0	3	6	0	1	0	0

Første fugl 3/5 1 Udkæret (Jesper og Kalle Møller) og sidste 19/10 1 Rønne havn (Felttræf)

Der blev ikke iagttaget fugle på de ellers gode lokaliteter Nexø Sydstrand og Salthammer!

Alle iagttagelser maj og juli i Udkæret. 5 rastende den 9/5 (JET). Ingen fugle igen før medio juli hvor 1-2 individer raster samme sted (LOU, SEJ).

Eneste trækobs: 2/8 1 hørt på natlyt i Provstegade, Rønne (LOU).

17.-23. august raster 1-2 individer i Udkæret (LOU).

Totalt i 2002 17 mod 53 i 2001, 30 i 2000 og 35 i 1999.

KRUMNÆBBET RYLE: (*Calidris ferruginea*).

Ingen forårsobs af denne smukke ryle, hvis nærmeste ynglepladser ligger i Nordsibirien. Et år med meget få rastende individer på de klassiske lokaliteter Bro Odde, Nexø Sydstrand og Salthammer.

Der blev set 80 i juli, 5 i august og 1 i september.

Første obs 13/7 2 Salthammer (OLJ), sidste obs 16/9 1 Salthammer (LOU).

Største obs 22-23/7 15 Salthammer (LOU, SBR).

Kun én observation fra vestkysten 22/7 2 Hasle Sydstrand (KRA).

Øvrige meddelere APE, CAN, ABO, SEJ.

Total for 2002 86 eks. mod 571 i 1999, 222 i 2000 og 166 i 2001.

SORTGRÅ RYLE: (*Calidris maritima*).

Et pænt år med 6 iagttagelser af denne sjældne gæst fra de skandinaviske fjelde, der typisk raster på klipper og sten i vandkanten. To obs. på sandstrand.

Alle nævnes: 26/1 1 Dueodde, 27/1 1 Jomfrugård Strand (begge JRH), 28/2 1 Rønne Vesthavn (JCH), 13/10 1 Hasle Havn (felttræf), 17/10 1 Salthammer (HTØ, HTM), 19/10 1 Gudhjem (felttræf).

2 fugle i 1999, 2 i 2000 og ingen obs i 2001.

ALMINDELIG RYLE: (*Calidris alpina*).

Månedsfordeling, gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	1	2	10	2	421	270	211	70	0	0

Et år med mange, men små iagttagelser.

De største flokke over 50 individer blev observeret på Salthammer, f.eks. 19/7 72, 23/7 70, 4/8 80, 10/8 60, 16/9 66 og 18/9 57 (OLJ, SBR, LOU, HTØ).

Forår: Første fugl 20/3 Salthammer (JRH). 2/4 1 sydlig race (schinzii) Udkæret (LOU).
Op til 5 individer raster i perioden 6/5 – 15/5 i Udkæret, eneste indlandslokalitet.

Sommer-efterår: Returtrækket indledes 29/6 med 2 ad. fugle på Salthammer (OLJ). Herefter en pause indtil medio juli hvor der 15/7 ses 42 på Salthammer og 33 Bro Odde (OLJ).

Fuglene raster fortrinsvis fra Nexø Sydstrand til Dueodde.

Salthammer er en næsten daglig rastelokalitet for arten, der er dog tre obs fra Vestbornholm 22/7 1 Hasle Sydstrand (KRA), 6/8 28 Blykobbe Å's udløb (CAN) og 10/8 6 Hasle Sydstrand (SKN).
Sidste 17/10 2 Snogebæk-Bro Odde (felttræf).

Trækobs: 2/8 2 T Rønne, 21.30 – 24.00 Provstegade Rønne (LOU). 2/10 17 V Dueodde (OLJ).

Total for 2002 987 fugle mod 2943 i 2001, 1825 i 2000 og 3641 i 1999.

Øvrige observatører: ABO, ASO, AMØ, APE, JCH, JET, PCP, TET, NÅK, SBR, SEJ, SKN, VKN

KÆRLØBER: (*Limicola falcinellus*)

Ingen observationer 2002 mod 1 i 2001, max 5 i 2000 og max 5 i 1999.

BRUSHANE: (*Philomachus pugnax*)

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	18	22	58	42	50	54	4	0	0

Forår: 40 individer i forårsperioden må betegnes som et pænt tal på Bornholm.

Alle obs. af arten i Udkæret, der stadig kan tiltrække mange vadere. De rastende brushaner tilhører givetvis de nordlige bestande, de danske ynglefugle er allerede på plads i april.

Første: 20/4 2 hanner Udkæret (Jesper Møller)

Største obs i perioden: 22/4 14 Udkæret (12 M, 2 F) og 7/5 18 Udkæret (8 M, 10 F)(begge LOU).

Sommer: De første returtrækkende fugle ses 17/6 med 29 eks. på Nexø Sydstrand (NÅK).

Sandsynligvis hanner på vej mod fældningsområderne i Nordvesteuropa. Første 1k fugl 3/8 1 Udkæret (LOU).

Største obs. i perioden: 1/7 13 Nexø Sydstrand, 28/7 12 Nexø Sydstrand (begge NÅK), 31/8 13 Nexø Sydstrand (PJE), 31/8 Udkæret 6 (ml. 06.45 – 08.15) og 9 (ml. 19.15-20.15) (JET, TET, HTØ, MTK).

Efterår: I denne periode er det overvejende 1k fugle, der raster.
Udkæret er i denne periode bedste rastelokalitet. 5/9 26, 8/9 12, 18/9 16 (alle LOU).
Sidste: 29/10 3 Myregårds Myr (LOU).

Total for 2002 236 mod 847 i 2001, 318 i 2000 og 491 i 1999.

Øvrige observatører: CAN, ABO, HPS, JCH, MSC, OLJ, PCP, SBR, SEJ, SPS.

ENKELTBEEKKASIN: (Lymnocryptes minimus)

Gengangere forsøgt undgået.

Igen et godt år for arten med 26 iagttagelser og med hovedvægten af iagttagelser i oktober måned primært fra den sydlige og østlige del af øen.
Bemærk ingen vinterfugle.

Alle iagttagelser nævnt: **Forår:** Kun 1 indberetning: 9/4 Guldhalds Batteri Nexø: 4 er en stor forårsobs. (LOU).

Efterår: 18/9 Dueodde: 2 R (LOU), 4/10 Rønne Havn: 1 R (LOU), 6/10 Dueodde ekskursion: 7 R /3 tf (LOU), 9/10 Årsdale: 2 S (AMØ), 14/10 Dueodde: 3 R (Feltræf), 15/10 Raghhammer: 1 R (Feltræf), 17/10 Nexø Havn: 1 R (feltræf), 18/10 Dueodde: 2 R (SSN og Feltræf), 18/10 Rønne Havn: 1 R (feltræf) og 19/10 Dueodde: 2 R (Feltræf).

Årstotaler 1999-2001: 19-20, 5 og 30.

DOBBELTBEEKKASIN: (Gallinago gallinago)

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	6	64	2	1	7	66	43	8	0	0

Atter et år, hvor det var tæt på et par hundrede registreringer. 197 fugle blev det til – pænt over de senere års gennemsnit. Især forårsindberetningerne fra april måned må fremhæves med hele 64 obs. – flot!

Vinter. Ingen noterede er som det sædvanlige mønster.

Forår. Hele 72 fugle med lokaliteterne Udkæret, Ølene og Dueodde som de fremherskende lokaliteter (arten er i maj måned dog kun regelmæssig i Ølene). Enkeltstående obs'er fra Bagå, Svine- og Bastemose. Første 30/3 Ølene 5 (MST). Større forekomster Udkæret 2/4: 10 (LOU), Dueodde 20/4: 10 (Søren F. Hansen), Ølene 21/4: 12 (PJE).

Ynglefugle. Kun 2 indberetninger af ”syngende” fugle begge fra Ølene 18/5: 1 (HTØ) og 10/6: 1 (LOU) indikerer 1 måske 2 ynglepar. Er der virkelig ikke yngleforsøg fra andre lokaliteter?

Sommer-efterår domineres fuldstændigt af indberetninger fra Udkæret, som tilsyneladende er blevet artens absolut foretrukne rasteplads med august måned som topscorer. Billedet var det samme i 2001. Større forekomster fra lokaliteten: 13/8: 14 (HTØ, LOU), 27/8: 16 (LOU), 31/8: 12

(JET, TET), hvorefter det ebber ud med fra 1 til 9 iagttagelser, sidste 30/10: 2 (LOU). I øvrigt indberetning af 11 observatører fra Ølene, Balka, Hundsemyre, Olsker, Bastemose, Dueodde, Bro Odde og Hammeren med forholdsvis små forekomster. Bemærkelsesværdig nok ingen iagttagelser – incl. forår – fra Nexø Sydstrand!

Årstotaler 1999-2001: 132, 71 og 192.

TREDÆKKER: (*Gallinago media*)

Endelig en registrering her på øen – det er langt fra ”hverdagskost”. Forrige indberetninger stammer tilbage fra årene 1999 og 1997 begge med 1 obs. fra henholdsvis 4/5-99 Hjulmagermyr (LOU) og 19/4-97 Poulsker (JRH). Er arten overset eller er den virkelig så fåtallig herovre?

Årets eksemplar blev set i Udkæret 17/8: 1 ad (LOU). Bliver Udkæret stedet, hvor vi fremtidigt har mulighed for at se arten?

SKOVSNEPPE: (*Scolopax rusticola*)

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
4	2	11	17	22	12	7	1	0	20	2	12

Et år der antalsmæssigt – 110 fugle – er på linie med foregående år. Specielt pæne tal fra oktober og især december. Sidstnævnte fra en lokalitet, vi normalt ikke hører så meget fra – nemlig Rø Plantage.

Vinter. 6 fugle følger normalen med første allerede 1/1 Pyritsø: 1 (CAN). Ellers iagttagelser fra så forskellige steder som Stavehøl, Røstadvej, Tejn og Ølene (5 indsendere).

Forår-sommer (mar – aug). Samme billede tegner sig som forrige år, både antalsmæssigt og pudsigt nok med første obs. samme dato: 11/3 Hammer Odde 1 R (EJE, OLJ). **Ynglefugle.** En lidt vanskelig opgave at udrede de ynglende fugle ud fra de indsendte observationer, men et skønnet tal på ca. 40 territoriehævdende individer er realistisk. Øens virkelige antal ynglepar må dog anses for at ligge højere. Følgende iagttagelser kan anføres: Hasle Lystskov (Klinkerskoven): 1 (CAN), Ølene 3 (APE, HTØ, LOU), Strandmarken 1-2 (ROC), Almegårds øvelsesområde: 1 (JCH, SEJ), Bokul: 1 (HPS), Olsker: 2 (BST), Paradisbakkerne (Oksemyrevej – Majdal): 5 (HTØ, MTK), Bastemose: 3 (LOU, HTØ, HPS), Nexø Sydstrand: 2 (JRH), Svinemose: 2 (CAN), Aaker Plantage: 6: (HTØ), Hammeren: 2 (CAN, HPS) (eet kuld på 5 unger i en busk), Carl Nielsens Grusgrav: 1 (LOU), Rø Plantage: 2 (PCP), Vallensgårdsmose: 4 (LOU), og Koldekilde: 2 (LOU).

Efterår. Oktober måned den fremherskende med største obs. 19/10 Hammeren: 5 (feltræf). Ellers iagttagelser af max 2 fugle fra bl.a. følgende steder: Bagå, Gudhjem Havn, Raghhammer, Svaneke og Rutsker (7 indsendere). Som ovenfor nævnt en særdeles stor observation fra 4/12 Rø Plantage: 12 (Morten Bentzon Hansen). Det kan man kalde et ”sammenrend”.

Årstotaler 1999-2001: 97, 116 og 94.

LILLE KOBBERSNEPPE: (Limosa lapponica)

Gengangere undgået.

Et meget svagt år for arten med blot 53 observationer. Det dårligste år i 1990'erne var 1993 med 61 fugle. Hvad, de relativt store udsving kan skyldes, er svært at spå om, men artens trækruter går sandsynligvis uden om Bornholm, og der skal tilsyneladende optimale vindforhold til, før vi kan nyde denne smukke fugl på gennemtræk. Alle indberetninger stammer fra den sydøstlige del af øen med Salthammer klart i "førstrøjen".

Forår. Ingen iagttagelser.

Sommer – efterår. Kun noteringer fra månederne juli, august, september og oktober med henholdsvis 21, 2, 17 og 13 fugle. 2/3 af indberetningerne hidrører fra Salthammer med første obs 23/7: 1 (SBR), største registrering er sølle 6 fugle den 26/7 fra samme lokalitet (APE). Ellers kun indberetning af 1-4 individer fra følgende steder: Bro Odde, Nexø Sydstrand, Dueodde og Svaneke (13 observatører). Sidste iagttagelse 26/10 Salthammer: 2 (HLL).

Bedre held fremover!

Årstopotaler 1999-2001: 71, 19 (det laveste antal i mange år) og 151.

LILLE REGNSPOVE: (Numenius phaeopus)

93 trækkende fugle fra i alt 17 observationer er ikke noget at råbe hurra for. Arten optræder dog normalt ikke med de helt store tal, så vi må tage, hvad der byder sig.

Forår (april-maj). Første optrådte til forholdsvis normal tid den 18/4 Hammeren: 18 Ø + 11 NØ (HPS, OLJ). Samme sted stod desuden for 4 obs. af 7 fugle (HPS, OLJ). Endvidere Dueodde 7/5: 2 (ESB) og Allinge 12/5: 5 (HPS). Alt i alt et forholdsvis pænt forår med 43 fugle (ingen forårsfugle i 2001).

Sommer – efterår (jun, jul, aug og sep). Første ret tidligt 22/6 Hammer Odde: 18 VSV (HPS), hvilket også var periodens største flok. Yderligere kan nævnes: Rø 5/7: 3 (ESA), Salthammer 22/7 5 SV (OLJ), Saltuna 31/7 kl. 13.37: 14 V (BGE) og samme sted 2/8 kl. 15.35: 6 V (BGE). Ydermere hørt træk ude over havet ved Bro Odde 26/7 og Balka 1/8 (SBR). Sidste obs. sneg sig lige akkurat ind i september måned: 1/9 Hammeren: 1 (PCP) hvilket giver i alt 50 fugle i perioden.

Årstopotaler 1999-2001: 127, 21 og 85.

STOR REGNSPOVE: (Numenius arquata).

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	1	1145	4	114	39	13	0	0	0	1

Et meget flot år – specielt foråret! 1317 indberetninger er helt i top og skyldes først og fremmest et enormt natligt træk over Rønne i tiden 12/4 – 14/4 med et anslået tal på >1000 fugle. Desuden er registreringer fra december måned meget sjældne.

Forår. De første 2 iagttagelser kommer inde fra øen: Ølene 25/3 (tidlig): 1 NV (APE) og Udkæret 7/4: 3 (Erik Nielsen). Ellers domineres perioden som ovenfor nævnt af det kæmpemæssige nattræk over Rønne 12/4-14/4: >1000 (ESB). Er det mon ikke rekord for Bornholm? Sekundært kan nævnes Hammer Odde/Hammeren 10/4: 32 Ø (OLJ), 12/4 20 Ø (TET, OLJ) og 18/4 50 NØ (HPS, OLJ). Ellers kun mindre indberetninger for perioden (6 indsendere).

Sommer-efterår. Trækket blev indledt ret tidligt med juni måned som største og uden registreringer fra september, hvad der ikke er normalbilledet. Første allerede 3/6 Hammeren: 1 S (HPS). Normalt ligger præmieren medio juni. Der foreligger næsten udelukkende trækobservationer: 13/6 Hammer Odde 32 SV (HPS), 18/6 Nexø Sydstrand 16 SV (HTØ, HPS), 27/6 kl. 22.50 Salthammer: 32 indtr. til R (OLJ), 13/7 Grammegårdsvej, Åker: 11 OF (PJE), 29/7 Balka: 21 SV (SBR) og 10/8 Levka: 5 S (CAN). Derudover kun mindre indberetninger fra bl.a. Udkæret, Rønne (natlyt), Nylars og Nyker (7 indsendere).

5 iagttagelser fra december sker ikke ofte: 9/12 Snogebæk 1 FOU (OLJ), 11/12 Arnager 1 R (PCP), 19/12 Arnager: 1 FOU (PCP, OLJ), 22/12 Salthammer: 1 R (SSN) og 30/12 Galløkken: 1 R (ABO). Det drejer sig utvivlsomt om samme individ, der havde kastet sin kærlighed på øen. Fuglen var tilsyneladende i god form og fandt ”det daglige brød” i opskyllet på stranden og har øjensynligt flakket lidt ubeslutsomt frem og tilbage langs kysten.

Årstotaler 1999-2001: 514, 499 og 956.

SORTKLIRE: (Tringa erythropus)

Gengangere forsøgt undgået.

Igen et år med en meget beskedne forekomst. Succesåret 2001 med 167 fugle blev således et enkeltstående tilfælde og vi må desværre konstatere en tilbagegang til et leje omkring de 50-60 fugle, nemlig 56 observationer.

Forår. Det startede ellers helt godt med første 13/4 Udkæret: 2 R (PCP) og hele 9 iagttagelser fra maj måned, hvilket var over foregående års beskedne tal. Udkæret stod igen stærkest med 6 indberetninger, Nexø Sydstrand med to og Hammer Odde med en, hvilket gav 11 forårsfugle.

Sommer-efterår. Her gik det galt! Med 45 fugle nåede vi ikke engang de 2 svage år 1999 og 2000 (53 og 52), og Udkærets pæne tal fra 2001 blev en foreløbig engangsforestilling. Vi må se, hvad de kommende år kan bringe.

Indberetningerne drejer sig næsten udelukkende om rastende fugle fra de traditionelle lokaliteter: Udkæret 10/6: 1 ad. sdr. (LOU), 17/7: 1 (SEJ), 13/8 (største forekomst): 4 1k (LOU, HTØ), 25/8 4 (CAN, ABO), 12/9 (sidste): 1 1k (LOU). Nexø Sydstrand: 17/6 1 (NÅK), 28/7 (største forekomst): 5 (NÅK), 31/8: 2 (PJE), 13/9 (sidste): 1 (NÅK). Bemærkelsesværdigt nok kun én iagttagelse fra Salthammer: 16/9 1 1k (LOU). Det må være bundrekord for lokaliteten. Bedre held næste år!

Årstotaler 1999-2001: 62, 57 og 167.

RØDBEN: (*Tringa totanus*).

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	1	23	14	5	22	9	14	1	0	0

Et yderst beskedent år. Kun 89 observationer blev det til. Findes der virkelig ikke flere fugle langs de bornholmske kyster, eller får vi bare ikke registreret det reelle antal? Det er fuglene fra sidste halvår, der udebliver.

Forår. Faktisk kun rastobs – kun 2 trækobs af 4 fugle!! Første forekomst tidlig: 26/3 Hasle Sydstrand: 1 (CAN). Ellers med Udkæret som dominerende lokalitet fra 2/4 til 15/5 med 11 indberetninger af max. 4 fugle (7 indsendere). Øvrige lokaliteter med 1-2 fugle: Salthammer, Nexø Sydstrand, Allinge, Dueodde, Boderne og Pyritsøen giver i alt 38 forårsfugle.

Sommer-efterår. Perioden kunne lige – trods alt - overgå foråret. Med en august måned helt i bund blev det kun til 51 fugle, fortrinsvis rastende. Første indberetninger 13/6 Hammer Odde: 1 ad. (HPS), største var 21/7 Udkæret: 6 (MTK – DOF-tur) og sidste 20/10 Salthammer: 1 (HLL). Øvrige iagttagelser: 18/7 Hasle Sydstrand: 3 (KRA), 25/7 Melsted: 2 (SBR), 1/7 Hundsemyre: 1 (SBR), Nexø Sydstrand 20/8: 4, 6/9: 9 og 13/9: 5 (alle NÅK).

Det kan forhåbentlig kun blive bedre de næste år.

Årstotaler 1999-2001: 189, 116 og 241.

HVIDKLIRE: (*Tringa nebularia*).

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	20	65	15	62	116	18	0	0	0

Som foregående år et vældigt fint år for arten med 296 individer registreret. Det er igen de traditionelle lokaliteter som Nexø Sydstrand, Salthammer og Udkæret, der – som sædvanligt – trækker det store læs. Dog skal nævnes Rønne og grusgraven syd for Bauehøj med pæne tal (se nedenfor).

Forår. 85 fugle er langt over normalen og skyldes især gode indberetninger i maj måned. Første iagttagelser forholdsvis tidlige: 13/4 Udkæret: 1 R (PCP) og 14/4 Snorrebakkesøen, Rønne: 1 (SNI, BNI). To store forårsobservationer: Udkæret 7/5: 12 (LOU) og 13/5 Nexø Sydstrand: 23 (NÅK) (største enkelte obs. i hele året) giver et godt billede fra de 2 steder, hvorfra der indkom indrapporteringer fra 17 observatører. Ellers kun meddelelser om enkeltfugle fra Sorthat og Hammeren (trækkende).

Sommer-efterår. Traditionen tro august som største måned og med hovedparten bestående af rastende ungfugle. Første blev noteret 17/6 Nexø Sydstrand: 8 (NÅK) og fra samme sted kan nævnes: 1/7: 7, 9/7: 9, 28/7: 10, 19/8: 9 (alle NÅK), 31/8: 7 (PJE) og sidste obs for året 13/9: 6 (NÅK). Endvidere kan omtales: Salthammer 4/8: 17 og 10/8: 11 (begge OLJ), Udkæret 7/7: 7

(SEJ), 31/8: 6 (HTØ, MTK), Sorthat Strand 7/7 og 3/8: 2 (begge CAN), Balka 29/7: 5 (SBR), Rønne natlyt 21.30-24.00 2/8: 12 træk (LOU), Sose 4/8: 5 (PJE), grusgrav syd for Baunehøj 20/8: 14 (LOU) og underligt nok kun én obs. fra Dueodde: 2/9: 2 trk. (JCH).

Årstotaler 1999-2001: 196, 109 og 336.

SVALEKLIRE: (Tringa ochropus).

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	7	69	14	27	35	41	0	0	0	0

Igen et år hvor antallet af indberetninger – 193 – lå over middel og på samme niveau som 2001. Især april var fin, medens september til gengæld optrådte uden iagttagelser, hvilket ikke plejer at ske.

Forår. En ganske flot periode med flere obs. af forekomster fra 5 – 10 fugle. Som tidligere ses antallet af fugle falde ret markant i maj, hvilket kan tydes derhen, at antallet af ynglepar er meget beskedent. Der foreligger heller ingen sikre indberetninger om yngel. Eneste iagttagelser om mulige yngleforsøg stammer fra den 7/6 Nylars og 30/5 fra Almegård-øvelsesområdet ved Bofa med 3 til 1 fugle. Sidstnævnte sted observationer med jævne mellemrum frem til primo/medio august.

Konklusionen må være at antallet af ynglepar ligger i størrelsesorden 0 – 1 par.

Første fugl blev set 20/3 Galløkken: 1 (LOU), og det gode tal fra april kan tillægges obs. fra Udkæret med bl.a. 16/4: 10 og 20/4: 6 (begge LOU). Endvidere Ølene 30/3: 2 (MST), Ankermyr 13/4: 1 (HTØ, HPS) og 25/4: 3 (CAN) og Bakkehus grusgrav, Robbedale 22/4: 2 (LOU).

Sommer-efterår. Allerede fra juni er de første fugle på returtræk, og igen springer Udkæret i øjnene med de største forekomster: 10/6: 10, 12/7: 5, 20/8: 7, 23/8: 8 (alle LOU). Endvidere kan nævnes: Carl Niensens grusgrav 6/7: 3 (SEJ), Nexø Sydstrand 27/7: 3 (NÅK), Habbedam 4-9/8: 2 ved åen (BST), Ølene 16/7: 2 (FJE), Strandmarken 22/7: 2 (SBR). Sidste blev set på Nexø Sydstrand 31/8: 2 (PJE).

Årstotaler 1991-2001: 196, 118 og 197.

TINKSMED: (Tringa glareola)

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	6	124	5	313	427	19	0	0	0

Arten, der antalmæssigt plejer at optræde i pæne tal herovre, svigtede heller ikke i år. 894 fugle blev det til, med toppen henlagt i månederne juli/august som vanligt.

Forår. Første fugle blev noteret 6/4 i Udkæret: 5 (PJE). Samme lokalitet er herefter totalt dominerende i forårs månederne, og især primo/medio maj er der indberetninger om pæne forekomster herfra: 7/5: 39 (LOU), 9/5: 18 (JET), 12/5: 43 (LOU). Besynderligt nok kun én lille obs. fra en tidligere ofte benyttet lokalitet Ølene: 10/5 4 (ASO, AMØ, HPS, HTØ). Har arten skiftet forårsrasteplads? Blot 3 trækobs: Hammeren 9/5: 1 NØ (HPS), 10/5 Rønne havn: 1 N (JET) og 12/5 Nørresand: 1 NØ (HPS).

Sommer-efterår. Perioden kunne ikke helt leve op til foregående års flotte tal, især juni måned var svag. Nexø Sydstrand stod - sammen med Udkæret – stærkest i billedet og tegnede sig for ca. 80-90% af indberetningerne. Større forekomster fra nævnte 2 steder: Nexø Sydstrand: 20/7: 13 (SEJ), 24/7: 35 (ingen ringmærkede) (SBR), 28/7: 60 (NÅK), 12/8: 75 (NÅK), 25/8: 38 (NÅK), 31/8: 15 (PJE). Udkæret: 17/7: 31 (SEJ), 3/8: 26 (LOU), 17/8: 28 (LOU), 22/8: 23 (LOU). I øvrigt iagttagelser fra: Hasle Sydstrand 18/7: 4 (KRA), Balka 29/7: 20 (SBR), Rønne natlyt 21.30-24.00: 80 træk (LOU), Sose 4/8: 13 (PJE), Salthammer 10/8: 18 (OLJ), Rønne havn fyldplads 12/8: 10 (SKN, VKN). Analogt med foråret meget ”tyndt besat” i Ølene. Kun én indberetning 27/8: 1 (LOU). Det kunne ikke have været meget mindre. Sidste obs. var 13/9 Udkæret: 3 (SPS).

Årstotaler 1999-2001: 1149, 458 og 814.

MUDDERKLIRE: (*Actites hypoleucos*).

Månedsfordeling. Gengangere forsøgt undgået.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	7	26	1	292	166	4	1	0	0

497 indberetninger af fortrinsvis rastende fugle må betegnes som værende på det jævne. At juli, hvad antal angår, overgår august, er usædvanligt og skyldes især nogle store rapporteringer fra Nexø Sydstrand.

Forår. Ud over indberetninger fra de gængse steder såsom Udkæret og Salthammer er der kommet meldinger fra Rønne Havn, Galløkken, Pyritsøen og Allinge. Første 4/4 (forholdsvis tidlig) Udkæret: 1 (SPS), største 17/5 Bastemose: 8 (SKN) og eneste juniobs 4/6 Sorthat strand: 1 (CAN).

Sommer-efterår. Første 1/7 Salthammer: 1 (OLJ). Af større iagttagelser kan særligt fremhæves Nexø Sydstrand: 9/7: 8 (NÅK), 18/7: 14 (SBR), 24/7: 25 (incl. Balka) (SBR), 26/7: 36 (NÅK), 28/7: 30/7: 21 (SBR), 12/8: 18 (NÅK), 25/8: 17 (NÅK). Endvidere Salthammer 24/7: 23 (SBR), 31/7: 15 (SBR), 4/8: 19 (OLJ), Sorthat Strand 20/7: 17 (CAN), Rønne natlyt 21.30-24.00 2/8: 25 træk (LOU), Bro Odde 27/7: 10 (SBR), Rønne havn fyldplads 14/8: 10 (SKN, VKN) og Levka 28/8: 10 (CAN). Yderligere observationer fra Ferskesø, Nexø Havn, Årsdale, Sose Odde, Rabækkens Kaolingrav, Galløkken og Hundsemyre fra 11 indsendere. Sidste optrådte ret sent: 14/10 Nexø Sydstrand: 1 (felttræf).

Årstotaler 1999-2001: 475, 363 og 654.

STENVENDER: (*Arenaria interpres*)

Et meget dårligt år langt under normalen bl.a. helt uden indberetninger fra juli måned. Sølle 9 iagttagelser blev det til, alle rastende fugle fra Salthammer.

Alle nævnes:

Forår. 22/5: 1 (JRH) – det var alt.

Sommer-efterår. 4/8: 2 ad. (OLJ), 11/8: 3 (2 ad + 1 1k) (OLJ), 13/8: 2 (CAN, HTØ) og 16/9: 1 (LOU)

Årstotaler 1999-2001: 63, 28 og 22.

ODINSHANE: (*Phalaropus lobatus*)

5 observationer af 6 eksemplarer ligger på det jævne set i. f. t. tallene tilbage fra 1990'erne. Som eneste lokalitet figurerer Udkæret. Er dette en tilfældighed, eller skyldes det specielle forhold f.eks. stor besøgsfrekvens?

Alle nævnes:

Sommer-efterår. Som tidligere optræder arten talrigest i august måned, dog med en enkelt iagttagelse fra juli: 21/7: 1 (MTK – DOF-ekskursion), 3/8: 2 ad hanner (LOU), 23/8: 1 1k (LOU), 25/8: 1 (CAN, ABO) og sidste fra september 5/9: 1 1k (LOU).

Årstotaler 1999-2001: ca. 10, 1 og 3.

ALMINDELIG KJOVE: (*Stercorarius parasiticus*).

Forår:

Ni østtrækkende fugle, alle Hammerodde i perioden 11/4 til 2/5 (HPS, OLJ). Til sammenligning hhv. 11 og 9 de to seneste sæsoner.

Efterår:

Bare tre individer: 24/8 Dueodde, 4/9 Årsdale og 18/10 Hammeren (ESB, AMØ, ASO, felttræf). I 2001 blev derimod flere end normalt set – nemlig 51.

Totalt 60 mod 53, 20 og 62 fra 1999-2001

Nedturen fortsatte endog ved, at der for første gang på fire år slet ingen mellemkjoever blev bemærket.

STORKJOVE: (*Stercorarius skua*).

Vores blot sjette iagttagelse blev 18/4 2 trk. Ø Hammeren (HPS). Bortset fra en 25/4 sidste år, var de øvrige fra sensommeren.

DVÆRGMÅGE: (Larus minutus).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	4	3	368	3	1	2	4	16	216	3	0

Foråret blev mindeværdigt med en del trækkende, men først og fremmest med et meget flot antal rastende. Endvidere er det usædvanligt, at første halvår dominerer rent numerisk.

Vinter-forår:

Hele fire vinterfund: 4/1 2 Rønne Havn, 12/2 1 Salthammer, 28/2 2 Levka og samme dag 1 Rønne Havn (OLJ, SKN, LOU).

Fra 20/3 til 15/5 blev 114 set trækkende forbi Hammeren. Over halvdelen talt på én dag: 19/4 **58** (OLJ, TET, HPS). Af trækkende dværgmåger bør i øvrigt nævnes 27/4 30 Svaneke (MTK). Alt i alt omkring tre gange flere end forventet.

Som nævnt var det imidlertid de rastende, som stjal billedet. Samme dag som det store tal fra Hammeren kunne ikke mindre end 88 opleves fouragerende ved Udkæret (LOU). To dage senere – 21/4 – toppede antallet her med **104** (PCP, MST)! Et fint skue med de mange dværgmåger flagrende omkring som sommerfugle. Dagen efter endnu 27, men herefter forsvandt de hurtigt igen. Så vidt vides, er der tale om det klart største antal rastende på Bornholm.

Sommer-efterår:

Enkelte fugle fra midten af året er ikke uventet. 21/6 1 2K Hammeren og 24+26/7 1 ad. Salthammer (HPS, SBR, APE).

I løbet af august kom der atter gang i trækket. Udover en enkelt dag – 18/10 101 Hammeren (feltræf) – blev antallet moderat. Sammenlagt 197 trækkende 19/8 – 25/10 fra såvel øst- som vestkysten (8 indsendere).

Flest stationære var 19/10 15 syd for Svaneke (feltræf).

I november bare 6/11 3 Hasle Havn (VKN).

Totalt 622 kan sammenlignes med 322, 115 og hele 1022 fra de tre seneste rapporter.

SABINEMÅGE: (Larus sabini).

Under den grundig eftersøgning af de bornholmske lokaliteter under feltræffet fandt JCH og PCP en juv. sabinemåge ved Svaneke Fyr 16/10 kl. 8.35. Fuglen, som blev et stort tilløbsstykke, blev dagen efter genfundet ved Årsdale (øvrige oplysere: OLJ, feltræf, MST, SSN).

Den var Bornholms andet eksemplar, idet der 1/10 1995 blev iagttaget en ved Galløkken.

Sabinemågen har rekord i langdistancetræk for måger, idet den fra ynglepladserne i Arktis trækker hele vejen ned til det Sydpolare Hav – en mågeudgave af havternen. De få fugle, som registreres i Østersøen, ses typisk senere på året end de jyske – nemlig i oktober og november.

HÆTTEMÅGE: (Larus ridibundus).

1. halvår:

Vinterens største tal var 19/1 151 Nexø Sydstrand (NÅK), mens der fra foråret var pæne tal hhv. 1/3 210 Rønne Havn og 19/4 280 Udkæret (PCP, LOU).

Trækket udgjordes af i alt 366 (primært Hammeren) fra 25/3 og et par måneder frem (HPS, JCH, OLJ).

2. halvår:

4/7 1170 trk. SV Rønne (LOU)! Det var et rigtig stort tal.

I løbet af sommeren kommer tusindvis af hættemåger fra østersølandene til Danmark for at fælde.

95 % af fuglene fra Rønne var da også i fældning. 1/8 320 trk. Galløkken (LOU) var også en del og hører til samme kategori. Det øvrige træk beløb sig til under hundrede.

Af større rastforekomster kan nævnes 28/8 220 Arnager Havn mens det største tal på Nexø Sydstrand blev 6/9 187 (PCP, NÅK). Fra december desuden 20/12 250 Rønne Havn (JET, TET). Endelig fra september og oktober en helt hvid fugl (med røde ben) fra Galløkken (VKN, felttræf).

STORMMÅGE: (Larus canus).

Største vintertal var 19/1 290 Nexø Sydstrand (NÅK).

Specielt i april rigtig mange: 16/4 **13.000** mellem Rønne og Åkirkeby, 1800 Udkæret og **5000** syd for Åkirkeby (LOU, ESB)! Tre dage senere toppede forekomsten i Udkæret med 3500 (LOU).

Herefter var det slut med firecifrede flokke for 2002.

Der var meget få trækkende.

Yngel.

Flest ynglepar var der i Vangbruddet og omkring Melsted med 12 par hvert sted (HPS, HTØ).

Andet halvår bød på utroligt få stormmåger. Dette illustreres bl.a. af max-tallene fra Udkæret og Nexø Sydstrand på hhv. 150 og 46 (LOU, NÅK). Fra julemåneden blot 20/12 50 Rønne Havn (JET, TET).

SILDEMÅGE: (Larus fuscus).

Vinter-sommer:

7/2 en tidlig observation fra Sorthat Strand (CAN) – sandsynligvis en L. f. intermedius ("nordsøsillemåge") i modsætning til hovedparten af de underartsbestemte. Første var ellers 29/3 1 Bokul (HPS).

Blot syv trækkende via Hammeren i april og maj (alle HPS).

Bestanden synes at have stabiliseret sig på fire-fem par efter en årelang nedtur. I 2002 ynglede fire par ud for Slotslyngen, et på selve Hammerkysten og et i det dybe brud (Thomas Vikstrøm, JCH, CAN, HPS, HTØ). Efter Sct. Hans enkelte omstrejvende som f.eks. 17/7 3 Salthammer (OLJ).

Efterår:

Tolv fugle fra seks lokaliteter var ikke meget. 16/9 4 Salthammer og 14/10 3 Nexø Sydstrand (LOU, felttræf) var flest, mens 14/10 1 Hasle Sydstrand (JCH) var eneste, som ikke blev set fra østkysten.

SØLVMÅGE: (Larus argentatus).

1. halvår:

Klart flest Nexø Sydstrand: 19/1 162, 5/3 400 og 28/5 540 (alle NÅK).

HPS og JCH lavede en optælling af ynglepar på Hammeren og ikke mindst kystklipperne ved Slotslyngen incl. diverse brud. Her viste det sig, der yngede 576 par i 2002.

2. halvår:

Fra efteråret bør nævnes 30/7 900 Nexø Sydstrand (SBR), mens årets enlige firecifrede registrering var 20/12 2000 Rønne Havn (JET, TET).

Endvidere kan det nævnes at SBR fandt en ”østersøslvmåge” (L.a. omissus) på Nexø Havn 30/7. Samme bidragyder har i øvrigt aflæst et par ringmærkede fugle som stammede fra hhv. Rügen og Finland.

MIDDELHAVSMÅGE: (Larus michahellis).

To udfarvede fugle i marts var 16/3 1 Sorthat Strand og 29/3 1 Helligpeder (CAN, ABO).

Langt talrigere er de dog i andet halvår. I løbet af juli fandt SBR seks på østkysten – alle adulte.

16/9 2 Årsdale og 1 Salthammer (ASO, AMØ, LOU) mens der i.f.m. feltræffet blev fundet seks på hhv. Hasle og Nexø Havn samt Salthammer Odde (VKN, JCH, feltræf). Blandt efterårets iagttagelser var der kun to voksne individer.

KASPISK MÅGE: (Larus cachinnans).

Som foregående “art” er der stadig få indsendere.

Også her en tidlig fugl: 9/1 1 Allinge (HPS).

Næsten 90 % af observationerne drejer sig imidlertid om fugle set under feltræffet. Totalt hele 53 forskellige eksemplarer! Max-tallene var 18/10 19 Dueodde, 12/10 11 Rønne Havn og 14/10 8 Nexø Havn (alle feltræf). I forhold til de 19 fra oktober 2001 var der en del flere voksne individer. Endelig 3/11 1 Hasle og 20/12 6 Rønne Havn (VKN, JET, TET).

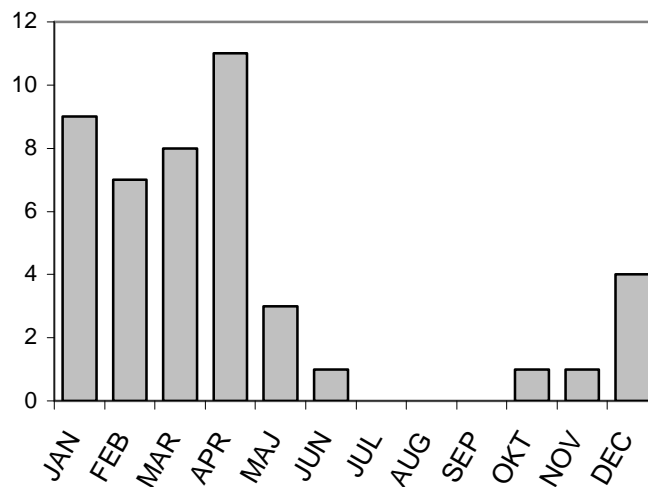
Totalt 61 mod 24 sidste år.

GRÅMÅGE: (Larus hyperboreus).

Tre iagttagelser af to-tre fugle er en klar fremgang efter bare én de sidste fem år. Fra 90'erne totalt 16, mens der i årtiet før var betydelig flere.

31/1 1 3K Rønne Havn, 5/3 1 2K Nexø Havn og 29/3 igen en 2K Nexø Havn (OLJ, LOU, ROC).

Gråmåge-observationer på Bornholm
1987-2002 fordelt på måneder

SVARTBAG: (*Larus marinus*).

1. halvår:

Langt flere end sidste år. Periodens topscorer blev 14/1 53 Arnager (ESB), men 26/1 38 Hammeren og 25/2 43 Nexø Sydstrand (ESB, NÅK) bør ligeledes nævnes. Der var ingen tegn på ynglefugle.

2. halvår:

I tiden efter midsommer et halvt hundrede rastende flere steder. 14/7 50 Salthammer og tre dage efter samme tal Nexø Havn (SBR). Årets største var 31/8 55 Sorthat Strand, mens der fra december var 26 Nexø Sydstrand (CAN, NÅK).

RIDE: (*Rissa tridactyla*).

Fire fugle havde fundet frem til Bornholm.

10-17/3 1 ad. rastende Rønne Havn (MSC, OLJ).

18/10 3 1K'er trækkende V Hammeren (felttræf).

1999-2001 blev hhv. 5-8, 1 og 13 set.

ROVTERNE: (*Sterna caspia*).

Det er ti år siden, der er observeret færre end årets tolv eksemplarer.

Det var dog ikke foråret, som trak ned. Fire fugle var sådan set helt pænt. 19/4 1 Knudsnæs, 20/4 + 20/5 1 Salthammer og 29/4 1 Hammerodde (HPS, LOU, JRH).

Resten af iagttagelserne er alle fra august, hvilket passer med den forventelige kulmination. 3/8 3 sydtrk. Salthammer, 5/8 2 rst. Onsbæk Strand, 23/8 2 Rønne Havn og 27/8 1 Udkæret (LOU, MTK, JET). Sidstnævnte meget speciel, idet der er tale om en ægte indlandsobs. De sidste mange år er det længste, en rovtterne er truffet fra kysten, ved Hundsemyre!

1999-2001: 12, 13 og 18. Fra 90'erne i alt 245.

SPLITTERNE: (Sterna sandvicensis).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	3	21	28	35	27	15	7	0	0

Første halvår gav flere end forventet, mens efteråret var en tynd kop te.

Forår:

En sølle apriliagttagelse: 14/4 3 Galløkken (LOU).

Arten ses året igennem hovedsageligt fra tre områder: Hammeren, Hasle til Sorthat og Salthammer til Dueodde. Fra maj bl.a. 7/5 6 Hasle Sydstrand og 18/5 5 Dueodde (VKN, LOU).

Sommer:

Der var enkelte, som faldt uden for de nævnte områder – ikke mindst 15/8 13 Galløkken (LOU). Ved Snogebæk sås sammenlagt 42, hvoraf de fleste var rastende (OLJ, HPS, HTØ, TKR, SBR, APE). Samme lokalitet havde 104 i 2001, og der var samtidig langt færre fra de sekundære fundsteder: Hammeren 5, Nexø Sydstrand 6 og Sorthat 8 (HPS, NÅK, SBR, SKN, CAN, JMJ).

Efterår:

Fra Dueodde blot 18 mellem 2/9 og 14/10 og via Hammeren trak bare 6 stk. (JCH, OLJ, TET, feltræf).

Sammenlagt 136 mod hhv. 227, 166 og 379 i perioden 1999-2001.

FJORDTERNE: (Sterna hirundo).

1. halvår:

Som forrige art blot én aprilfugl: 22/4 1 Hammerodde (OLJ, HPS).

Fra maj rapporteret om 31 trk. Hammeren foruden 4/5 9 Sorthat og 20/5 16 Salthammer (HPS, PCP, JRH) – og det var alt. Ret skuffende men intet mod de uhyre få fra resten af året.

2. halvår:

Særlig i august utroligt få.

Fra Salthammer syv i juni og kun tre i august (OLJ, SBR). Eneste anden 2/8 1 Balka (SBR)!

Totalt 71. 1999-2001 gav til sammenligning 404, 129, 438.

HAVTERNE: (Sterna paradisaea).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	40	95	3	0	1	1	0	0	0

Det må bestemt være bundrekord for efteråret.

1. halvår:

Foråret var nu heller ikke noget at råbe hurra for. Dog var årets første 12/4 2 Hammeren (OLJ, TET) ret tidlig. Herfra ellers 18/4-19/5 131 trækkende (OLJ, HPS, TET). Blot to andre lokaliteter repræsenteret: 25/5 1 Kobbemundingen og 10/6 2 Sorthat Strand (HPS, HTØ, CAN).

2. halvår:

Begge nævnes!

14/8 1 Rønne Havn og 27/9 1 Dueodde (SKN, VKN, TET). Se dog følgende ”art” og husk på, at vi i 2000 kun fik fire indsendt fra efteråret.

Totalt 140 ser ikke ud af meget mod 2104, 663 og 548 fra de tre sidste år.

FJORD-/HAVTERNE: (Sterna hirundo/paradisaea).

Samme mønster med meget få i efterårsmånederne.

18/5 30 Dueodde mens der fra Hammeren meldtes om i alt 13 terner langt ude (LOU, OLJ, HPS, TET) i april/maj. 24/7 hørte OLJ sydvesttrækkende terneflokk kl. 22 ved Snogebæk. Sådan er mange fugle formentlig smuttet forbi Bornholm.

2/9 1 + 6/10 1 Dueodde (JCH, LOU) – det blev med andre ord samtidig årets sidste.

DVÆRGTERNE: (Sterna albifrons).

Eneste terne med bare nogenlunde antal i 2002.

Der var endda fugle i april: 28/4 1 og 30/4 2 Salthammer (OLJ, JRH). I maj en stor registrering af 20/5 6 samme sted (NJL). Fra lokaliteten desuden 7/7 1 (OLJ) mens 3/8 2 Sorthat Strand (CAN) var ene om at repræsentere arten uden for Snogebæk-området.

I alt 12 mens 1999-2001 gav 16, 22 og 14 eks.

Der blev ingen sortterner set i 2002.

LOMVIE: (Uria aalge).

Månedfordeling.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	6	66	34	40	24	0	0	0	3	1	0

1. halvår:

Samme periode året før blev der set 124 fugle, som toppede i maj måned. I år blev der set 170 fugle, som toppede tidligere, nemlig i marts, som i høj grad skyldes en nævneværdig obs fra Årsdale d.15/3 med 45 syd (AMØ). Ellers er resten blevet obset ved Hammeren, oftest 1-3 individer. De største tal er d. 25/3 11 Ø (HPS) og d. 19/4 20 Ø (OLJ), begge fra Hammeren.

2. halvår:

Sammenlignet med 55 individer sidste år, blegner efterårets obs. med kun 4, hvoraf den ene var olieskadet.

19/10 2 Ø Hammeren (OLJ), 25/10 1 V Dueodde (HLL) og 22/12 1 olieskadet Hammeren (CAN, ABO).

ALK: (Alca torda).

Månedfordeling.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	2	99	101	117	62	0	0	0	0	0	0

1. halvår:

Årets 1. obs kom 13/2 1 V Hammerodde (TET), og en måned senere, 12/3 trak 9 Hammerodde (TET). Andre større træk dage var: 20/3 9 NØ Hammeren (HPS), 26/3 8 ØNØ Hammeren (HPS), 18/4 28 NØ Hammerodde (HPS, OLJ), 19/4 10 Ø Hammeren (OLJ), 15/5 17 (13 trak V) Hammerodde (TET) og 19/5 10 VSV Hammeren (HPS).

Angående ynglefuglene sås 17/3 17 rst. Mulekleven (CAN) og 11/4 22 hvoraf nogle i parringsadfærd ved Mulekleven (JCH), og der blev max. set 26 d. 13/4 (HPS, HTØ). Ved en tælling 21/5 blev der talt 10-13 ynglepar (HPS, JCH).

2. halvår:

Der er ikke så meget at skrive hjem om. Sidste obs. af alk var 22/6 2 NV Hammerodde (HPS). Efter denne dato falder mængden af observationer drastisk, hvilket hovedsageligt skyldes vores ihærdige trækobservatør, Hans Peter Stanges alt for tidlige bortgang.

LOMVIE/ ALK: (Uria/ Alca sp.).

13/2 2 Hammerodde (TET), 25/3 8 Ø Hammeren (HPS), 26/3 7 ØNØ Hammeren (HPS), 2 rst.(vinterdragt) + 1 SØ Strandmarken (ROC), 1/4 1 rst. Hammeren (Thomas Vikstrøm), 22/4 4 SV Hammeren (HPS), og fra Hammerodde: 22/5 3 SV, 10/6 4 ØNØ, 22/6 5 NV Hammerodde (HPS).

TEJST: (Cepphus grylle).

Månedsfordeling.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
8	13	18	10	1	0	0	0	0	7	0	7

Vinter.

Første obs var 7/1 1 Grisby (ASO, AMØ), 18/1 2 rst. Allinge Havn (HPS).

Ved den ødækkende vandfugletælling 26- 27/1 blev der kun set 4 individer, hvor det normalt ellers ligger på ca. 15.

Ellers 3/2 3 rst. Hammerodde (HPS), og de første 2 trak 13/2 Knudsnæs, Allinge (HPS).

1. halvår.

Foråret igennem lå de forskellige observationer på en til to individer, hovedsageligt omkring Hammeren. Andre lokaliteter er 25/3 2 og 26/3 1 SØ Strandmarken (ROC), 26/3 2 rst. Årsdale (AMØ), 30/3 1 Rønne Havn (LOU), og 14/4 1 Galløkken (LOU).

2. halvår.

Feltræffet havde d.16- 17/10 1 SØ Svaneke Fyr, 1 Salthammer og 1 Snogebæk.

19/10 3 Ø Hammeren (OLJ), 24/10 1 Dueodde (HLL). I december rastede 2 Arnager (PCP, OLJ), 1 Hasle Havn og 4 Sorthat (JET).

Et stille år med 64 individer, mod 77, 31 og 125 de sidste 3 år.

KLIPPEDUE: (Columba livia).

Der er 3 observationer af denne kontroversielle fugl: 21/2 1 Ny Lergrav, Hasle (CAN), 25/3 8 Hammershus! (ROC) og 11/4 6 Kystklipper ved Slotslyngen (JCH).

HULDUE: (Columba oenas).

Månedsfordeling.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	1	155	16	7	0	0	0	4	189	0	0

1. halvår.

De første hulduer blev observeret 14/1 2 på en punkttælling ved Nylars (ESB). Større flokke er 11/3 14 NV Hammeren (HPS, OLJ, EJE), 12/3 51 NNV Hammeren (HPS), og 17/3 20 Hammeren (HPS).

Marts måned lå på normalen, mens foråret samlet set var lidt skuffende.

Angående ynglefugle foreligger der ikke nogle sikre obs. i sommermånederne, men derimod en række forårsobs, som må gå under kategorien mulige ynglefugle. 29/3 2 Klippeløkken granitbrud (SNI, BNI), 31/3 9 Ringebakker (Almeløkkebruddet), som så lokale ud!, 11/4 1 sy. Baggeå, 15/5 2 sy. Ringebakker, 23/5 5 sy. Ringebakker (alle CAN).

2. halvår.

27/9 4 S Sorthat strand, og så er der nogle obs. fra feltræffet 16/10 4 Nexø, 6 Snogebæk, 18/10 167 trk. Dueodde, og til slut 23/10 11 og 24/10 1 Dueodde (CAN, Feltræf, HLL).

Et total på 375 Hulduer er fint, sammenlignet med de sidste tre år: 220, 325 og 189.

RINGDUE: (Columba palumbus).

Månedsfordeling.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
79	797	9.386	2.350	186	65	180	420	0	1.067	58	61

1.halvår.

De største rasttal i de første måneder er 2/2 170 Nylars (OLJ), 8/2 350 OF Krasmose + 250 Rutsker (HPS), 1/3 400 Årdsdale, 9/3 600 + 200 N Årdsdale, 450 Nexø, (ASO, AMØ). De største trækdage ved Hammerodde var 11/3 1700 N, 12/3 2040 NNV (OLJ, EJE, HPS, TET). Et par gode dage var også 30/3-1/4, hvor der i alt blev set 2697 trk. Bokul (HPS).

2. halvår.

13/8 230 Udkæret, 5/10 500+ Boderne, 6/10 140 TF Dueodde, 7/10 400 Rønne, og årets sidste obs 31/12 50 rst. Hammeren (LOU, PJE, TET, PCP, NÅK).

Alt i alt er ormitterne blevet meget bedre til at indrapportere ringduer, det er dejligt.

TYRKERDUE: (*Streptopelia decaocto*).

Der er indrapporteret en enkelt obs. 14/5 1 trækforsøg Hammeren (JCH).
I rapportgruppen afventer vi næste års obs., før vi endeligt tager stilling til, om den skal rødlistes!!!

TURTELDUE: (*Streptopelia turtur*).

Igen en enkelt obs. 1/6 1 Årsdale (AMØ, ASO).
Det er faktisk godt, idet der de sidste 6 år kun er set i alt 3 ex.!

GØG: (*Coccyus canorus*).

Det var lidt sent, før den første gøg kikkede i Bastemose 3/5 (CAN, HPS, HTØ), 10/5 3 Ølene, på Hammeren sås 16 i maj og total for måneden var 39.

Der er set gøg på øvrige lokaliteter: Lufthavnen, Hasle Lystskov, Vallensgårdsmose, Spellingemose, Studeby, Carl Niensens Grusgrav, Risen(Østerlars), Balka og Paradisbakkerne. Alle med 1- 2 ex. i maj/juni. (12 indsendere).

Der er tre september obs. 16/9 1 rst. Dueodde, 18/9 2 Dueodde og 21/9 1 TF Dueodde (JCH, OLJ, TET).

Total på ca. 53 er normalt.

SLØRUGLE: (*Tyto alba*).

Vinterobs.

Der er tre observationer, 7/1 1 Rø (Kim Petersen), 6/2 1 Røstadvvej/Rø (ESA) og 11/12 1 i Hasle Kommune (SKN, VKN).

Desuden er der fundet fire døde eksemplarer i vinterhalvåret. 1/2 1 Rø (HPS, HTØ), 4/3 1 Vestermarie (ringmærket som unge i Sverige året før), 14/11 1 Østerlars (HTØ) og 25/11 1 Poulsker Plantage (MST), som blev fundet med afbidte fødder og armsvingfjer.

Ynglefugle.

På Østbornholm var der to sikre ynglepar (gengangere, hvoraf det ene par fik to kuld), og på Nordvestbornholm et par i en nyopsat sløruglekasse.

Herudover findes to mulige ynglepar fra hhv. Nordvest- og Østbornholm.

SKOVHORNUGLE: (*Asio otus*).

Januar - marts.

Der blev set i alt 55 individer, største forekomster (dagsæde): 15 Ravnedal/Olsker (BST, RSO), og 5 Sandkås (LOU, HPS, HTØ).

Ynglefugle.

I år var der 4 sikre ynglefund mod 33 i 2001 (HTØ, HPS, LOU, MTK, JRH, mfl.), 9 i 2000 og 11 i 1999.

Sikre ynglesteder er i Habbendam/Olsker 1 par + 3 unger (BST), Svinemose 1 tiggende unge hørt (LOU), Balka 2 unger hørt (Kirsten Gravesen) og 9/7 2 unger hørt Spellinge Mose (JLH).

Sandsynlige ynglefugle er: 2 (1 SY) Svaneke Nordskov, 1 SY Onsbæk, 1 SY Robbedale, 1 SY Nexø Sydstrand og 1 SY Sorte Mose/Almindingen (MTK, LOU, HTØ).

September – december.

15/9 1 indtrk. Årsdale (ASO, AMØ), 16/10 1 rst. Dueodde (SSN), 3/11 1 Ølene (MTK), 8/12 4 Sandkås (dagsæde) (LTR) og 23/12 7 Blykobbe Plantage (dagsæde) (JCH).

Der er fundet 3 døde fugle: April 1 Ravnedal/Olsker ud af de 15 rst., vistnok taget af Duehøgen (BST). 1/3 1 Kannikegårdsskoven/Åkirkeby (Naja M. Christiansen) og 13/4 1 Ankermyr, taget af Duehøg (HTØ, HPS).

MOSEHORNUGLE: (Asio flammeus).

1. halvår.

17/3 1 N Hammerodde (HPS), 11/4 1 FU Udkæret (LOU), 12/4 1 indtrk. Hammerodde (OLJ, TET), 29/4 1 indtrk. Hammerodde (HPS) og 2/5 1 Skrokkegårdsvej/Poulsker (JRH).

2. halvår.

8/10 1 indtrk. Hammeren (OLJ), 13/10 1 Rønne Havn (felttræf), 14/10 1 Nexø Havn (AMØ, ASO), 15/10 1 Salthammer (felttræf), 18/10 3 Raghhammer (felttræf), 19/10 2 indtrk. Hammerodde (OLJ), 20/10 1 S Dueodde (HLL), 26/10 1 Svaneke (MTK) og 9/12 1 rst. Årsdale (ASO, AMØ).

Generelt over middel, efterårsobs. lidt større, nok p.g.a. felttræf.

PERLEUGLE: (Aegolius funereus).

17/2 1 hørt kl. 6.27 (1 sangserie) Hundsemyre/Hullegård (HPS, HTØ), 10/3 1 SY kl.2.00 – 2.30 (6 – 7 sangserier) Gudhjem (Jens Meulengracht Madsen), 27/3 1 SY kl. 23.00 Majdalen/Paradisbakkerne (MTK), og endelig blev der fundet en død i Svaneke, som var fløjet mod et vindue (LTR).

4 fugle er udmærket, sammenlignet med 2 i 2001, 4 i 2000 og 4 i 1999.

NATRAVN: (Caprimulgus europaeus).

For første gang i fjorten år, blev der slet ikke fundet natravn på Bornholm. Forhåbentlig vil det kommende caretaker-projekt kaste lys over, om vi stadig har ynglende natravn.

De tre seneste år er der ellers blevet opdaget 5, 1 og 7 eksemplarer.

MURSEJLER: (Apus apus).

Forår:

6/5 1 Udkæret (LOU) blev eneste fra de ti første majdage. Førstedato 99-01 var til sammenligning 7/5, 30/4 og 10/5.

Fra Hammeren blot 331 mellem 16/5 og 19/6 (HPS, HTØ). Dertil dog 15+16/6 646 Melsted (HPS). 23/5 60 Carl Nielsens grusgrav (LOU) var faktisk største rasttal.

Sommer-efterår:

2/8 300 Balka og 11/8 70 Muleby (SBR, CAN) eneste større tal fra sommerperioden. Typisk består disse flokke af ikke-ynglende fugle.

Endelig var der tre septemberobs, hvoraf 17/9 1 Rønne (OLJ) var klart senest trods det fine sommervejr. Sidstedato 99-01: 5/10, 29/9 og 23/9

ISFUGL: (Alcedo atthis).

Som i 2001 et fint resultat langt over det forventede. Der var atter flest i oktober, hvor feltræffet jo finkæmmede de bornholmske lokaliteter.

1. halvår:

Fem fra perioden var dog også helt pænt.

20/1 1 på kysten ved Tejn (RSO) blev eneste rigtige vinteriagttagelse.

3+4/3 1 nær Moseløkken (Lisbeth Lind, ABO, CAN), 5/3 1 Udkæret (LOU), 1/4 1 Muleby Å (JMJ) og 10/4 1 Nørrekås (LOU).

2. halvår:

Specielt m.h.p. mulige ynglepar et par interessante sommerfund: 31/7 1 Øleå og 27/8-13/10 2-3 ved Pyritsøen (Preben Kristensen, Jørgen Jensen, CAN, ABO, HTØ, EJE, feltræf). Fra sidstnævnte lokalitet mindst en juv. Mit bud er to bornholmske ynglepar.

Fra samme periode i øvrigt 26/8 1 lufthavnen, og 17/9 var der desuden en Ferskesø (MSC, BGE).

Oktober bød på i alt syv enlige isfugle, som selvfølgelig alle nævnes: 3/10 Salomons Kapel på Hammeren, 12/10 Hammerhavn, 13/10 Nexø Havn, 15+19/10 Hundsemyre, 17/10 både Tejn og Svaneke plus 27/10 Ølene (CAN, feltræf, JCH, PCP, LOU). Fra 21/11 og året ud 1 Smaragdsøen (CAN), mens de traditionelle vinterfund blev 22/12 1 Hasle Havn og 27/12 1 Snorrebakkesøen (AMØ, ASO, BNI, SNI).

ELLEKRAGE: (Coracias garrulus).

6/6 1 rst. Østermarie (Birgitte Axen). Trods artens sjældenhed på Bornholm sås den ligeledes sidste år: 20/5 ved Gudhjem. Seneste fund derforinden går dog tilbage til 5/6 1988.

HÆRFUGL: (Upupa epops).

Meget skuffende med blot en: 30/4 Hammersholm (LOU, TKU). Som beskrevet i 2001-rapporten er tidspunktet helt normalt, men ikke siden 1982 har der været under to iagttagelser på øen.

1999-2001 hhv. 3, 4 og 4. 1993-96 gav endog hele 41.

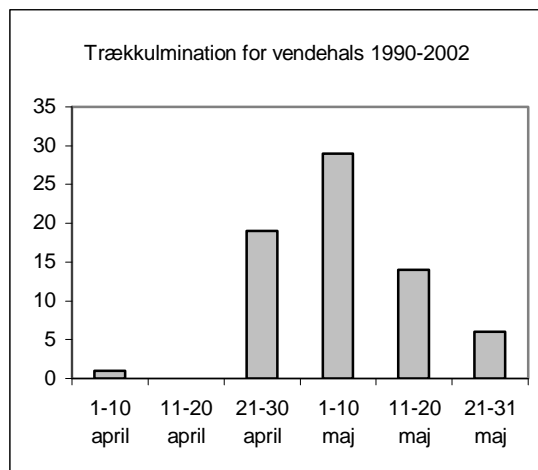
VENDEHALS: (*Jynx torquilla*).

Det går den rigtige vej med antallet af fugle – vi skal nemlig syv år tilbage for at finde lige så mange. Til gengæld er det den eneste spætteart, som er i positiv udvikling.

Otte af fuglene blev set omkring månedsskiftet april/maj: 26/4 1 såvel Hammeren, Rønne som Snogebæk, 27/4 1 Snorrebakken og 2 Rønne, 29/4 1 Dueodde Efterskole, 9/5 1 Vang samt 10/5 1 lufthavnen (CAN, ABO, JRH, Jørgen Jensen, SNI, BNI, JET). Hertil imidlertid også 27/5 1 Onsbæk (ESB). Det var meget sent for en trækfugl og ”lugter” bestemt af yngel.

Fra andet halvår 19-24/8 1 Saltuna, 6/9 1 Nylars og 9/9 1 Rønne (LTR, LOU, TET).

1999-2001 gav hhv. 4, 3 og 9.

SORTSPÆTTE: (*Dryocopus martius*).

Den negative tendens, flere feltornitologer har bemærket de sidste par år, synes nu at kunne konstateres i årsrapporten. Årets udbytte på højst 29 fugle fra 13 lokaliteter er en markant tilbagegang. I 2001 blev arten f.eks. set på over dobbelt så mange lokaliteter.

Vinter:

Kun fundet i området omkring Baggeåen og ved Bastemosen (JMJ, CAN, NÅK).

Forår-sommer:

For faste læsere af årsrapporten kan det næppe overraske, at foråret er den tid, hvor langt størstedelen af årets fund gøres. I 2002 blev 19 eks. indsendt fra 12 forskellige steder (15 bidragsydere). Flest blev set på Vestbornholm, mens der slet ingen er rapporteret fra nordøst. Eneste fra de store skovområder på midtøen var ved Bastemosen og Ølene. Til sammenligning har der de sidste tre sæsoner været godt 30 sortspætter på omkring 20 lokaliteter.

Sikre par fra hhv. Baggeå og Strandmarken (JMJ, ABO, CAN, ROC). Førstnævnte par startede udmejslingen sidst i marts og midt i maj forlod ungerne reden. De seneste mange år har vi gættet på ca. 25 lokale ynglepar her i rapporten. Det holder vist ikke i år. 15-20 par er sikkert et mere rimeligt bud.

Efterår-vinter:

25/9 2 Levka (CAN) blev eneste fund af mere end en. Derudover 27/9 1 Dueodde, 21/11 1 Hasle Lystskov og 22/12 1 Slotslyngen (TET, CAN).

STOR FLAGSPÆTTE: (Dendrocopos major).

Efter invasionen september 2003 kom vi ned på jorden igen med samlet set godt 60 eks. Dette svarer til antallet på et normalt år.

1. halvår:

30/3 9 Strandmarken (ROC) blev klart flest. Nævnes bør dog ligeledes 4 dagen efter ved Bastemosen (PJE). De fem redegørelser som blev fundet var alle nær vestkysten. Hertil skal dog lægges 15 mulige par.

2. halvår:

Bare ni fugle indsendt fra perioden.

21/9 sås 1 trk. Dueodde (OLJ), mens 24/12 3 Sorthat Strand (SSN) blev eneste flertalsregistrering.

LILLE FLAGSPÆTTE: (Dendrocopos minor).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1	0	5	3	2	3	0	3	3	7	5	2

2002 blev et nærmest gennemsnitligt år, selv om det virkede tamt efter det gode resultat i fjor.

Vinter:

18+20/1 1 Ydunsvej, Rønne (OLJ) var alt.

Forår-sommer:

18 eks. er en ret normal forekomst. I 2001 dog hele 41.

Alle nævnes: 24+30/3 1 Strandmarken, 26/3 + 25/4 1 Udkæret, 29/3 2 Almegårdssområdet, 24+25/4 samt 5/8-8/9 1 Baggeå, 25/4 1 Ankermyr, 4/5 1 Troldskoven, fra 10/5 1 Olsker, 10/8 1 Årsdale og endelig 23/8 1 Rønne (11 indsendere) plus 20/6 en han ved redegørelse med to unger Stevelen (HPS, HTØ). I øvrigt seks mulige ynglepar, som det ses. Der er ikke specielt tegn på nedgang i bestanden, som de seneste år er blevet vurderet til omkring 30 par.

Efterår-vinter:

Rigtig positivt med min. 17 forskellige fugle fra lige så mange lokaliteter (13 indsendere). De fordelte sig ret jævnt over hele Bornholm – dog uden fund fra hverken Almindingen eller Bastemosen. Syv i oktober er meget usædvanligt og må ikke mindst tilskrives feltræffet.

Sammenlagt 34 mod hhv. 32, 27 og ca. 55 mellem 1999 og 2001.

TOPLÆRKE: (*Galerida cristata*).

8/8 1 Rønne Havn var overraskende og giver minder om 1999, hvor arten jo ynglede netop her. Seneste på Bornholm 21/6-00, hvor den ligeledes fandtes på Rønne Havn.

HEDELÆRKE: (*Lullula arborea*).

Månedsfordeling, gengangere søgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	94	12	2	0	0	0	9	15	1	0

Et pænt forårstræk og to mulige lokale par var årets højdepunkter.

Forår-sommer:

Trods lunt februarvejr var første 8/3 1 Åkirkeby og 10/3 2 Bokul (begge HPS). Til sammenligning 28/2, 10/3 og 20/2 som førstedato 99-01.

Træk.

I alt 102 mellem 10/3 og 12/4. En tredjedel af hedelærkerne trak 11/3: **35** Hammeren (OLJ, EJE). Rast.

Stort set ingen i træktiden, MEN 14/5 en syng. St. Myregård, Olsker (JCH) og 18/5 en hørt Dueodde (LOU). Begge må regnes for potentielle ynglefugle. De blev fundet over en måned efter, sidste trækfugl forlod Hammeren.

Artens hovedudbredelse i Danmark er i Vestjylland, og den foretrækker lysåbne skove i sandede områder – så Dueodde er helt optimal.

Efterår:

Karakteristisk er de færre, men større iagttagelser. Sammenlagt 23 trækkende blev indsendt.

Første med kurs sydpå var 20/9 3 Hasle Klinkerskov (CAN), mens der fra Dueodde trak 12 eks.

24/9-21/10 (OLJ, TET, JCH, PCP, SSN). Mest bemærkelsesværdige observation blev dog 14/10 7 Raghhammer (feltræf) – et stort tal for årstiden.

Eneste fra november 9/11 1 Hasle Sydstrand (CAN). Dette er dog ikke unormalt.

SANGLÆRKE: (*Alauda arvensis*).

Vinter:

13/1 10 og 27/1 5 Rønne Havn (SKN, VKN, TET) var flere end sædvanligt for årstiden – også den milde vinter taget i betragtning.

Trækket indledtes lige så stille de første februar-dage med bl.a. 2/2 2 Bageå og 3/2 3 Hammeren (CAN, HPS).

Efter snestormen 20/2 blev 190 set rastende ved Muleby (CAN). Det blev samtidig halvårets eneste trecifrede flok.

Forår-sommer:

En ny snestorm 1. marts gav blot anledning til 80 rst. Årsdale (AMØ).

Tidsmæssigt udviser sanglærkerne et af de mest langtrukne forårstræk. Totalt 594 mellem 3/2 og 3/6 virker bl.a. derfor ikke særligt imponerende. 85% var i øvrigt fra Hammeren (HPS, ESB, TET, OLJ, JCH).

Der blev ikke indsendt større optællinger af sangterritorier.

Efterår-vinter:

Modsat foråret præget af en masse rastende fugle. 28/9 var der 100 Årsdale og 17/10 350 Raghø, mens der 14/10 iagttoges en kæmpeflok på **2300** ved Grødby (AMØ, ASO, HTØ, HTM, feltræf).

Trækket udgjordes af 283 eks. fortrinsvis fra Dueodde fra 24/9 og en lille måned frem (TET, OLJ, AMØ, HTØ, PCP, JCH, SSN).

I december blot 9/12 1 lufthavnen og 22/12 4 Boderne (JCH, SSN).

BJERGLÆRKE: (*Eremophila alpestris*).

Som i fjor to iagttagelser: 18/10 2 og 20/10 1 Dueodde (feltræf).

Ingen tvivl om at oktober er det ideelle tidspunkt på Bornholm for bjerglærker. Fuglene yngler på den skandinaviske tundra og overvintret i Kanalegnene. Bestanden – og dermed også antallet af gæster i Danmark – er kendt for at svinge i takt med gnaverpopulationen i yngleområdet. De 22, vi oplevede i 1996, peger således på et godt gnaverår.

1999-2001 gav 3, 0 og som nævnt 2 eksemplarer.

DIGESVALE: (*Riparia riparia*).

Forår-sommer:

19/4 4 Udkæret blev de tidligste i år, og først 3/5 med 4 stk. Bastemosen sås arten på en anden lokalitet (LOU, HPS, HTØ). Førstedato 99-01 var hhv. 23., 14. og allerede 9. april.

Vi skulle faktisk ti dage ind i maj før der for alvor kom skred i tingene. Så blev der til gengæld en voldsom koncentration kulminerende med 10/5 **2200** Udkæret! 13/5 kunne 800 stadig ses her (begge LOU). Nævnes bør dog også 150 samme dag Sose Odde (HTØ).

Yngel.

Altid svært at få overblik her. Små 1000 besatte huller i otte kolonier blev det dog mindst til. Det er et resultat langt over gennemsnittet. De største ynglelokaliteter i 2002 var at finde i grusgravene ved Rønne Golfbane og Vellensby. I førstnævnte 500 huller (SEJ) mens der ved Vellensby 4/7 sås 500 digesvaler (PCP). Flest sås dog 7/6 med 2500 ved Nylars (ESB)! Mon ikke det var digesvaler fra Vellensbygrusgraven?! Øvrige oplysere: HPS, HTØ, CAN, LOU, SBR, KRA.

Efterår:

Ikke én trækkende digesvale bemærket!

Største rasttal blev 15/8 300 Hasle Klinker (CAN) – ad. + juv. fra den nærliggende koloni ved Sorthat Odde. 20/8 250 Bavnehøj og 27/8 120 Udkæret (begge LOU) bør dog ligeledes nævnes.

Koldt oktobervejr lokkede ikke nogen til at udskyde afrejsen til troperne; sidste blev nemlig 25/9 20 Ølene (MTK, HTØ). Til sammenligning var sidstedataen 25/10, 8/10 og 29/10 i perioden 1999-2001.

LANDSVALE: (*Hirundo rustica*).

Et år uden de helt store tal. Efteråret kunne hverken byde på mange trækkende eller rastende.

Forår-sommer:

Udsædvanligt mildt vejr langt op i Tyskland fra midten af marts har sikkert gjort sit til at vi fik vores blot anden martssvale på ti år. 31/3 1 Ypnasted (Thomas Vikstrøm), efterfulgt af 2/4 1 Udkæret (LOU). Førstedatoen 99-01 var 28/3, 14/4 og 21/4. Der gik dog endnu en måned, før den første større koncentration blev registreret: 4/5 100 Sorthat Strand (PCP).

Træk. Over middel.

Hammeren: apr 30, maj 394, jun 1 (OLJ, HPS, TET).

Rast.

Fra foråret bl.a. 19/5 250 Bastemosen (NÅK).

Traditionelt trækker moserne firecifrede flokke til sig i.f.m. overnatninger i sensommeren. 2002 blev ingen undtagelse: 25/8 2000 Ølene, 4/9 1500 Udkæret og 14/9 2800 Bastemosen (HTØ, LOU).

Fuglene kommer fra hele Bornholm da de har en fourageringsradius på 25 km. fra nattesædet.

Efter medio september forsvandt fuglene meget hurtigt; 25/9 200 Ølene (HTØ, MTK) var årets sidste større flok.

Efterår:

Træk. Bemærkelsesværdigt få fugle.

Dueodde: aug 0, sep 2571 (16/9 1200), okt 25 (JCH, LOU, OLJ, TET, SSN, feltræf).

Hertil skal lægges bl.a. 28/9 800 Årsdale (ASO, AMØ) og totalen landede på 3963.

Sidste tocifrede flok sås 9/10 55 Bastemosen (CAN), mens allersidste landsvale indledte sin 10.000 km. lange rejse til Sydafrika 30/10 fra Almindingen (SKN, VKN). Sidstedato 99-01: 30/10, 10/12 og 2/11.

RØDRYGGET SVALE: (*Hirundo daurica*).

Bornholms første efterårsfugl.

27/9 1 1K trk. Hammeren (TKU).

Det blev samtidig øens tredje eksemplar.

De to tidligere var hhv. 10/4-98 og 6/5-99.

Året gav for øvrigt to eks. i det øvrige Danmark – begge fra maj.

ARTEN ER SU-ART.

BYSVALE: (*Delichon urbica*).

18/4 11 trk. Hammerodde (OLJ, HPS) er identisk med de første bornholmske bysvaler 2002. Dette er et helt normalt ankomsttidspunkt og kan sammenlignes med 22., 18. og 25. april 1999-2001.

Det er ikke ofte, vi oplever store trækdage for bysvaler men 2/5 talte SPS ikke mindre end **2000** fra Hammerhavn. De trak forbi hele eftermiddagen, og tallet svarer til over ti gange flere end de tre sidste år lagt sammen! 6/5 145 Hammeren (HPS) var med andre ord også et stort tal, og totalt 2305 blev iagttaget trækkende mellem 18/4 og 3/6.

Der var generelt meget få rastende individer. At 7/5 100 Hasle Sydstrand (VKN) blev klart største registrering fra første halvår, illustrerer dette.

4/9 100 Udkæret (LOU) var tilsvarende eneste større i efteråret.

Af decideret træk er kun indsendt 24/9 100 + 27/9 ca. 140 Dueodde (begge TET). Sidstnævnte forbløffende nok årets seneste trods det næsten sommerlige vejr.

SVALE SP.: (Hirundinidae sp.).

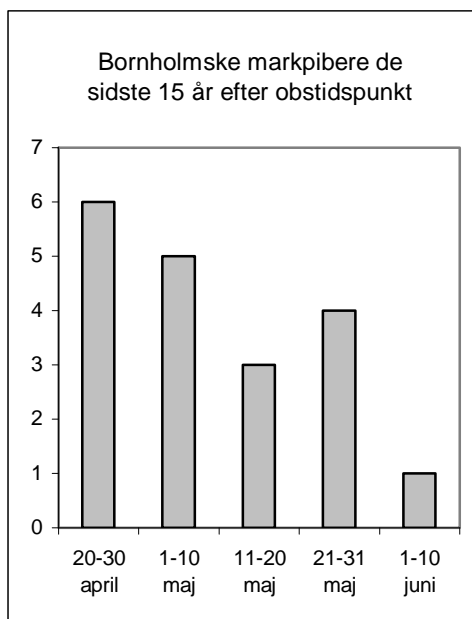
Et par af de mere spektakulære antal i denne blandede kategori var 15/6 1000 Ølene (mest digesvaler) og 8/9 1000 trk. Åkirkeby (MTK, LOU).

MARKPIBER: (Anthus campestris).

Som nævnt i 2001-udgaven af denne rapport er markpiber-iagttagelser tilsyneladende ved at blive mere almindelige på Bornholm. Dette på trods af artens negative udvikling som ynglefugl i såvel Danmark som vore nabolande.

Både 19/5 og 3/6 1 Hammeren, begge trækkende (og begge HPS).

Mellem 1999 og 2001 hhv. 2, 3 og 1-2 eks. indsendt, og man skal kigge i 1991-rapporten for herudover at finde mere end en enkelt fugl.

SKOVPIBER: (Anthus trivialis).

Meget få fugle i andet halvår blev kompensert af endnu en art med fine antal i maj.

Forår-sommer:

Igen i år en meget præcis ankomst: 18/4 1 Hammeren og allerede dagen efter 28 trk. samme sted (OLJ, HPS). Skovpiberne udviser en bemærkelsesværdig punktighed uanset vejret.

Træk. Som set før kulminerende ved månedsskiftet april/maj.

Hammeren: apr 119, maj 458, jun 8 (OLJ, HPS, JCH, TET).

Bokul: 28/4 64 (HPS). Totalt hele 659 mod blot 295 i 2001.

Rast.

26/4 20 Hammeren (PCP) eneste større tal.

Yngel.

Skovpiberne var i år tilbage i hestefolden ved Bastemosen – endda med to par. Desuden sandsynlig på Slotslyngen med flere par og i Ølene (CAN, JCH, PJE). Det kniber dog stadig med at få indsendt observationer af syngende fugle.

Efterår:

15/8 6 Galløkken (LOU) var de første egentlige trækkende.

Træk. Et meget lavt antal.

Dueodde fra 2/9 og en måned frem (årets sidste) totalt bare 173 (2/9 120)(JCH, PCP, LOU, OLJ).

Rast.

8/9 5 Pyritsøen (CAN) eneste! I 2001 taltes derimod hele 231 stk. Arten tilbringer vinteren på den afrikanske savanne.

ENGPIBER: (Anthus pratensis).

Tendensen, som kunne ses hos foregående art med mange trækkende i første halvår og få i andet, kom også til at passe på engpiberne.

Vinter:

Sammenlagt små 20 eksemplarer var ikke særlig mange den lune vinter taget i betragtning. Flest var der 18/1 13 Nexø Sydstrand (HPS). Herefter skal vi til midt-marts for igen at finde tocifrede flokke.

Forår-sommer:

Træk. I alt 397 kulminerende medio april var overraskende mange.

Hammeren 11/3-22/5: mar 70, apr 188, maj 80 (OLJ, EJE, TET, HPS).

Et stort rasttal var 19/4 120 Udkæret (LOU,) om end 15/4 50 Hammeren (HPS) også bør nævnes.

Som det ses også flest rastende engpibere fra midten af april.

Yngel.

Sangterritorier fundet ved Balka, Slotslyngen og en halv snes på Dueodde (HPS, HTØ, LOU, SBR). Desværre ingen tællinger fra hverken Raghhammer eller lufthavnen.

Efterår-vinter:

Efter tre imponerende år med over 1000 trækkende hvert efterår kan årets bare 152 (16/9 til 25/10) godt virke som meget få. Tallet er dog ret lig de totaler, der blev indrapporteret i 90'erne. Desuden skal 6/10 220 Dueodde (ekskursion) nævnes. De var uden adfærdsangivelse, men mon ikke hovedparten var trækkende så totalen er nærmere 350.

Et stort "rent" rasttal var allerede 6/9 250 Nexø Sydstrand (NÅK).

Fra december blot 21+31/12 5 Hammeren (SSN, PCP).

RØDSTRUBET PIBER: (*Anthus cervinus*).

Fire individer udgør en ret gennemsnitlig indrapportering. Forudsigeligt var det dog langt fra, at der var en forårsiagttagelse imellem: 8/5 1 NNØ Hammerodde (HPS). Langt hovedparten af de bornholmske fund ligger, som man nok kan regne ud, om efteråret.

Igen i år fundet på Rønne Havn: 16/9 1 (LOU). 21/9 1 rst. Dueodde (OLJ) var helt efter køreplanen. Det var 17/10 1 samme sted derimod ikke (SSN). Den blev nemlig den tidsmæssigt seneste nogensinde på Bornholm. Der har tidligere været to oktoberfund, hvoraf 14/10 2000 var den, der holdt længst ud.

1999-2001 hhv. 4, 5 og 12 mens 90'erne som helhed bød på 57.

SKÆRPIBER: (*Anthus littoralis*).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

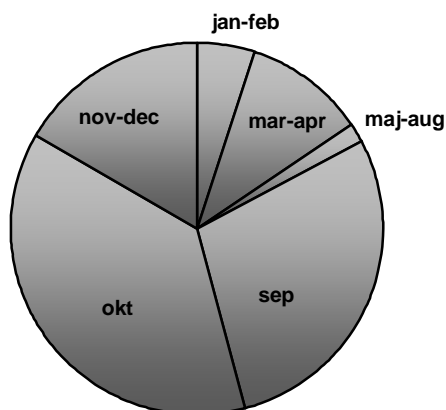
JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	1	8	2	0	0	0	0	7	28	1	1

Med 27 observationer af 48 fugle igen et pænt resultat på linie med de to seneste år. Oftest er september årets mest givtige måned, men i år blev det, som det ses, oktober.

Vinter-forår:

7/2 1 rst. Hammeren (HPS) eneste vinterfund.

Ellers må man sige, at ti forårsfugle var uventet mange. 4/3 til 20/3 sås 4 Hammeren, mens de øvrige var 1/3 1 Tejn, 9/3 1 Melsted, 28/3 2 Allinge, 14/4 1 Galløkken og 20/4 1 Salthammer (HPS, TET, OLJ, Thomas Vikstrøm, LOU).

Skærpiberobs 1993-2002 fordelt på måneder

Efterår-vinter:

Første retur kom 13/9 1 Hasle Sydstrand (CAN).

Alle flertalsregistreringer nævnes: 22/9-6/10 op til **15** Rønne Havn (MTK, VKN, LOU), 1/10 2 Sorthat Strand (CAN), 16/10 2 Hammeren og 2 Snogebæk samt 19/10 2 Grisby (alle feltræf). I alt 36 fra efteråret mod hhv. 43 og 35 de to sidste sæsoner – alle år over middel.

Som i 2001 en enkelt decemberfugl: 22/12 1 Hammeren (ABO, CAN).

Årstopotaler 1999-2001: 23, 47 og 47.

GUL VIPSTJERT: (Motacilla flava).

Månedsfordeling, gengangere forsøg fraserteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	5	566	9	0	26	85	24	0	0

Et spændende forår med hele 515 trækkende opvejede i nogen grad få fugle i sensommeren.

Forår-sommer:

Allerede 20/4 dukkede den første op ved Udkæret (Jesper Møller). Der gik dog tre uger, inden der for alvor kom skub i trækket.

Træk.

Hammeren 22/4-3/6 i alt 229 (OLJ, HPS, JCH, TET). Flest trak ud 16/5 68 – et tal, der dog druknede fuldstændigt i forhold til de **248**, som dagen efter taltes ved Knudsnæs (HPS). Det blev Bornholms største trækdag overhovedet fra foråret. Dette endda i en periode med gråt og blæsende vejr. Til sammenligning totalt set 170 trækkende de tre seneste sæsoner. I 1995 trak 195 ud 23/5, hvilket var den hidtil største enkeltdag.

Rast.

Her var til gengæld få. 6/5 15 Udkæret var nemlig flest. En interessant iagttagelse var i øvrigt en syngende samme sted 10/6 (begge LOU). Lokaliteten er ideel som ynglested, men fuglen blev, så vidt vides, ikke genfundet.

Efterår:

En skuffende omgang.

Returtrækket indledtes af 11/8 2 Salthammer (OLJ).

På Dueodde bare set 46 trækkende mellem 2/9 og 12/10 (=årets sidste).

Eneste tocifrede rasttal blev 5/9 25 Udkæret og 5/10 12 Ølene (LOU, MST).

BJERGVIPSTJERT: (Mortacilla cinerea).

Det blev et år, som ikke lige med det samme vil gå over i glemmebogen.

I.f.m. feltræfuglen blev der fundet ikke mindre end 25 forskellige bjergvipstjerter! Det er små ti gange flere, end vi normalt kan berette om på disse linier. Noget kunne med andre ord tyde på at arten er overset af lokale ornitologer.

Seks forårsfugle var dog også klart flere end ventet. 17+18/3 2 Hammeren (CAN, HPS) var et par særdeles tidlige individer. Desuden 31/3 1 Bokul, 1/4 2 Hammeren og 19/4 1 Udkæret (HPS, BSA, LOU).

Som nævnt rigtig mange fra oktober. På østkysten inkl. Dueodde blev 16 støvet op på seks lokaliteter mellem 16/10 og 25/10 (årets sidste). 16/10 var der desuden 3 Hammeren, 2 vest for Bølshavn og 2 Listed, mens 1 Raghammer samme dag blev ene om at repræsentere arten på selve sydkysten. Oplysere: feltræf, SEJ, SSN, PCP.

HVID VIPSTJERT: (*Mortacilla alba*).

I modsætning til de to andre vipstjert-arter blev 2002 et skuffende år.

Forår:

Der var ingen vinterfund, så 12+17/3 1 Hammeren (TET, HPS) blev de første. Et par uger inde i marts er netop det tidspunkt, de tidligste individer gerne dukker op på.

Træk.

Hammeren: mar 18, apr 434 (18+19/4 313), maj 2 (HPS, TET, LOU, BSA, OLJ, FJE).

Rast.

Ingen over hundrede. 15/4 60 Hammeren, 17/4 90 Hasle Sydstrand og 20/4 55 Salthammer (HPS, LOU). 11/5 15 Hammeren (JMJ) blev sidste større notering.

Efterår-vinter:

Fra sidst i august starter tilgangen af fugle nordfra.

Blot 977 trækkende fra Dueodde indtil 15/10 og i alt 1374. I 2001 sammenlagt 3829 mens der i 1999 og 2000 taltes hhv. 15.000 og 20.000!

Rast.

Noget bedre her. Tre lokaliteter havde trecifrede tal: 9/9 500 Årsdale, 13/9 151 Nexø Sydstrand og 15/9 510 Dueodde (ASO, AMØ, NÅK, PCP).

Der var otte novemberfugle – heraf 2/11 7 Salthammer (CAN) – og to fra julemåneden: 9/12 1 Salthammer (OLJ) og 10/12 til ”sent december” 1 Bakkerne Bådehavn (MTK, Mogens Poulsen).

SILKEHALE: (*Bombycilla garrulus*).

Månedsfordeling, oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
26	0	16	7	2	0	0	0	50	8	474	308

Det er altid spændende at følge udviklingen året igennem. Silkehalerne er jo en af de arter, som svinger mest i antal fra år til år – og i 2002 svigede det nedad.

1. halvår:

To bemærkelsesværdige flokke: 5/1 26 Rønne og 5/3 16 Østermarie (MST, LOU). Som det ses, var det samtidig de eneste fra årets tre første måneder. De resterende fugle var alle trækkende (alle HPS).

2. halvår:

Det sker tit at en lille ”fortrop” viser sig sidst i september. I år sås 21+22/9 50 Østermarie (Hans Nielsen). Herefter et hul til 9/10 3 Bastemose (CAN). Siden var der jævnlige observationer af småflokke indtil årets udgang. En enkelt trecifret flok blev det dog til: 1/11 150 Møllebakken, Svaneke (MTK). Ellers bør 20/11 80 Grødby og 28/11 87 + 14/12 60 Årsdale vel nævnes (PCP, ASO, AMØ). I Rønne blev største registrering 1/12 65 (ABO, CAN).

Totalt 891. 1999-2001 var tre år med talstærke forekomster og hhv. 2749, 9800 og 6246 fugle.

VANDSTÆR: (Cinclus cinclus).

Tredje år på stribe med under ti individer.

1. halvår:

trods frost sidst på året 2001 skuffende få.

I januar 2/1 1 Døndalen, 4/1 1 Stavehøl og 15/1 1 på kysten ved Tejn (BSA, HTØ, RSO).

Næste observation er meget usædvanlig: 12/5 1 i sø ved middelaldercenteret (Gorm Clemmensen).

På dette tidspunkt er yngleparrene normalt godt i gang med opfostringen af ungerne.

2. halvår:

Tre vandstære var alt.

30/10 1 Rønne Lystbådehavn, 2-24/11 1 Læsåen og 23/12 1 Stavehøl (LOU, CAN, PJE, SSN).

Fra 1997-99 gennemsnitligt næsten 20 fugle/år hvorimod årtiets to første år bare kunne byde på 3 og 7.

GÆRDESMUTTE: (Troglodytes troglodytes).

Det ser ud til, at flere efterhånden sender registreringer af denne art ind. Der er iagttagelser fra hele året, så en mere præcis vurdering af årets gang er mulig.

Fra vinterperioden ganske få; 10/1 4 Grisby-Årsdale (AMØ) var nemlig flest.

Et enkelt fald synes at have ramt øen: 14/4 25 Galløkken (LOU) – ganske typisk tidspunkt for trækkulminationen. Sangterritorierne lå tættest i Kobbøen og Ringebakkerne med hhv. 19 og 15 fugle (HPS, CAN). Bornholm har i øvrigt en af landets mest tætbesatte bestande af gærdesmutter.

Efter en pause endelig pæne antal igen fra midt oktober: 15/10 30 Hundsemyre og 20/10 20 Hammeren (JCH, PCP, CAN).

Året sluttede med 31/12 3 Hasle (KRA).

JERNSPURV: (Prunella modularis).

Vinter:

Tre fugle i januar. Hos BST ved Olsker to i haven hvoraf en døde i en rottefælde! OLJ havde også en i haven i Rønne fra 22/1 og frem. Der kunne dog nemt have været flere det milde vejr taget i betragtning.

Forår-sommer:

Fra 12/3 til 22/5 trak overraskende mange. Sammenlagt 134.

Fra Bokul 29/3 + 1/4 f.eks. 38 (HPS). Fra samme periode 30/3 14 rst. Hammeren (CAN).

Yngel.

Som i 2001 godt tyve par i det indsendte. I såvel Paradisbakkerne som Rønne Plantage blev fire syngende fugle bemærket (HTØ, CAN).

Efterår:

Vi skulle til medio september før antallet jernspurve atter blev forøget mærkbart med ankomst af fugle nordfra. 19 eks. blev talt fra trækstederne – inkl. årets sidste 19/10 1 Dueodde (d.v.s. ingen hverken november eller december!). To pænt store rasttal var 1/10 15 Paradisbakkerne og 3/10 12 Hammeren (MTK, CAN).

RØDHALS: (*Erithacus rubecula*).

Et år med mange rastende såvel for- som efterår.

1. halvår:

Otte fugle fra vintermånederne er en ret normal indrapportering.

Små 400 rastende skyldtes ikke mindst 14/4 **200** Galløkken (LOU). Det er fire år siden, vi har oplevet et lige så stort antal i foråret – hvor tallet også toppede midt i april. 19/4 60 Hammeren (OLJ) bør dog bestemte også nævnes.

Flest syngende rødhalser (15 stk.) kunne høres i Paradisbakkerne (ekskursion). Det var lige så mange som resten af Bornholm til sammen.

2. halvår:

Allerede 16/9 iagttoges 200 Galløkken (LOU). Hovedparten af trækket gik dog først over øen en måned senere. 19/10 200 Hammeren og 126 syd for Svaneke (begge feltræf) var blandt de største registreringer.

Fra december kun oplyst 31/12 2 Hammeren (PCP).

NATTERGAL: (*Luscinia luscinia*).

Helt til 6/5 måtte vi vente på årets første nattergal – da sad en og sang i Hasle (SKN). Dagen efter dog 3 syng. Galløkken (HPS). Førstedato 1999-2001: 4/5, 28/4 og 30/4.

I fjor havde vi omkring 90 syng. fugle, hvilket var særdeles positivt. I 2002 nåede vi imidlertid over hundrede med skønmæssigt 105 forskellige sangterritorier! Tre af vores moser husede næsten ti syng. nattergale hver, mens der både i Ringebakkerne og Vallensgårdsmose kunne høres 15 territoriehævdende fugle. Der var ikke nye lokaliteter i det indsendte – bare flere fugle. En understregning af Bornholm som "nattergalenes ø".

Efter Sct. Hans kun fundet tre gange: 24/7 2 Bastemosen, 2/8 1 Årsdale og 13/8 1 Dueodde (KRA, ASO, AMØ, HTØ, CAN). Det var der dog sådan set ikke noget unormalt ved. Fuglenes overvintring er helt speciel ved, at de i oktober til december befinder sig i NØ-Afrika for så til nytår at flytte videre til syd for Ækvator. Her udnytter de regntidens frodighed.

BLÅHALS: (*Luscinia svecica*).

Fire eksemplarer må siges at udgøre et middelstort antal.

I foråret 10/5 1 syng. Årsdale og 14/5 1 han Udkæret (ASO, AMØ, LOU).

Fra andet halvår 2/9 1 juv. Åkirkeby og 16/10 1 nord for Nexø på kysten (LOU, feltræf) – oktoberfugle er ikke ligefrem hverdagskost på Bornholm.

99-01 blev hhv. 4, 3 og 7 fundet.

HUSRØDSTJERT: (*Phoenicurus ochruros*).

Forår-sommer:

Syv martsfugle var opløftende, da seneste sådanne var en 31. marts 2000. Først af disse blev 17/3 1 syng. Rønne (MSC), mens der 30/3 var 3 Rønne Havn (LOU).

Materialet er i nogen grad domineret af lokale fugle. Godt ti husrødstjarter må betegnes som trækfugle – et tal som svarer til antallet territoriehævdende fugle på hele Bornholm.

I forhold til de år, hvor vi har fået flest yngleobs indsendt, mangler halvdelen af parrene. Ikke mindst i Rønneområdet en ringe aktivitet. Tre syng. fugle fra havnen er vel i orden (8 indsendere); men der er ikke én eneste fra selve byen. På Hasle Klinker yngede tre par og ellers blev der påtruffet lokale husrødstjarter på Nexø Havn, Rabækkeværket og BAF i Åkirkeby (tre velkendte lokaliteter). Øvrige oplysere: CAN, SBR, PCP, SNI, BNI, LOU.

Efterår-vinter:

I alt 44 er et fint resultat. Det skyldes dog i høj grad én stor iagttagelse: 22/9 17 Rønne Havn (VKN). Det var sikkert et mix af lokale og fugle i transit. Arten yngler til op omkring Stockholm og overvintrer omkring Middelhavet – og blev sjovt nok først bornholmsk ynglefugl for ca. 30 år siden.

På falddagen 16/9 2 Galløkken (LOU) mens der ellers kun var tale om enlige rastende fugle uden for ynglelokaliteterne. Fra årets to sidste måneder 5/11 + 21/12 1 Hammeren (ABO, CAN, SSN). Novemberfund forekommer af og til, mens det er tretten år siden, der sidst blev set en i december.

RØDSTJERT: (*Phoenicurus phoenicurus*).

Et år med under 100 fugle som på alle måder var skuffende.

Forår-sommer:

Første fugl blev 21/4 1 Hammeren (OLJ) mod hhv. 23., 17. og 28. april de tre seneste år.

42 fra træktiden er ikke meget at skrive hjem om. 6/5 8 Udkæret (LOU) blev eneste over fire.

Yngel.

Otte par var heller ikke imponerende. I Østre Anlæg i Rønne såvel som i Slotslyngen to territorier besat (PCP, CAN). Eneste ikke umiddelbart i nærheden af vestkysten var et par fra Spellinge Mose (HPS, HTØ).

Efterår:

Sølle 18 blev det til – hvilken nedtur efter at øen blev ”oversvømmet” af 457 i 2001.

16/9 var der 8 på Galløkken og derudover var 19/10 4 Grisby såvel eneste anden nævneværdige som sidste (LOU, feltræf).

BYNKEFUGL: (*Saxicola rubetra*).

Bemærkelsesværdigt er det hvordan rødstjert og bynkefugl følges ad. Variationer i ankomst, yngleaktivitet og antallet af trækgæster er næsten præcise afspejlinger. Så det var med andre ord et ret dårligt år.

Forår-sommer:

To apriliagttagelser var der: 26/4 1 Hammeren og 29/4 3 Hølsemyrevejen (PCP, JRH). Førstedato de tre sidste år var 1/5, 19/4 og 30/4.

Der var ikke meget mere end halvdelen af, hvad man kunne forvente i maj og de første juni-dage. Totalt 50 rastende med 17/5 12 Porcelænsvej (BNI, SNI) som eneste obs af mere end fire.

Lokaliteten har været topscorer de tre seneste år og husede ligeledes 12 eks. midt i maj 2001.

Yngel.

Blot tre par: Lens Klint, Flæskedalsvej ved Østerlars og Ølene (HTØ, JCH, CAN, PJE, NJL). De to sidstnævnte steder er gengangere fra sidste år.

Efterår:

Igen må man konstatere højest halvdelen af det håbede. Specielt sammenlignet med de 117 sidste år var årets 31 skuffende.

Der var fra Udkæret omkring 22 individer med 20/8 5 og 5/9 8 som de bedste dage plus 18/9 2, som udgjorde årets sidste (CAN, LOU). Derudover blot ni fugle fra fem lokaliteter.

SORTSTRUBET BYNKEFUGL: (*Saxicola torquata*).

7/4 1 Flæskedalsvej, Østerlars (HTØ).

Første sådanne siden 25/3 1998 Hammeren. Bemærk dog en sibirisk sortstrubet bynkefugl for to år siden. Sidste årti bød på i alt syv stk.

Den vestjyske bestand tæller efterhånden et dusin par og synes i positiv udvikling.

STENPIKKER: (*Oenanthe oenanthe*).

Forår-sommer (apr-juli):

Som i fjor blev 10/4 første dag med arten: 1 Nørrekås (LOU). 1999-2001 nåede første frem hhv. 10., 11. og 10. april – det må man sige er præcist.

Der var også et skuffende lavt antal rastende for denne art. Kun 29 med 4/5 4 Østre Anlæg og 9/5 4 Rønne Sydhavn (PCP, JET) som de nedslående max-tal. Fra sommeren 4/6 1 Nexø Sydstrand og 10/6 1 Sorthat Strand (begge CAN). Disse repræsenterer nok nærmere strejfgæster end lokale ynglefugle. Derimod kunne et par set sidst i maj midt på Hammerknuden (CAN) sagtens være vores første håndgribelige ynglepar i tre år.

Efterår:

Praktisk taget lige så ringe indrapportering selv om selve antallet var næsten det dobbelte: 54 eks. fra 12 lokaliteter. Vi var langt fra de tocifrede tal som ellers næsten er reglen på denne årstid. 8/8 5 Porcelænsvej og 16/9 5 Rønne Havn (SNI, BNI, LOU) var nemlig flest. Sidste var 17/10 1 Nexø Havn (feltræf) mod 9., 23. og 19. oktober i perioden 99-01.

RINGDROSSEL: (Turdus torquatus).

Årets 25 ringdrosler ligger antalsmæssigt på et ret normalt niveau. Der var dog kun tale om otte iagttagelser, idet HPS 8/5 så **14** udtrækkende fra Hammeren! Det er det største antal fra en enkelt dag på Bornholm (30/4 1990 gav 10). Fra samme lokalitet desuden 22/4 2 og 1/5 1 (HPS, OLJ). Endvidere fra foråret 14/4 1 Galløkken og 13/5 2 Hammershus (begge LOU). Efteråret gav fire fugle: 13-19/10 i alt 3 Raghammer og 13/10 1 Jons Kapel (alle feltræf). Med andre ord kun fundet fem forskellige steder i 2002.

Fra 1999-2001 har vi hhv. 11, 12 og 23 stk.

SOLSORT: (Turdus merula).

Syv indsendere har bidraget med materiale.

Fra vinterperioden bl.a. 10/1 31 Grisby-Årsdale (AMØ) mens der fra foråret var et pænt stort tal 20/4 40 Svartingedal (JCH).

Efteråret var bemærkelsesværdigt af to grunde. For det første var der kun én forekomst over ti, for det andet var denne rekordstor: 18/10 **300** rst. Hammeren (JCH, PCP).

SJAGGER: (Turdus pilaris).

Et rigtigt middelår hvad antallet rastende angår.

Vinter:

Der var slet ingen observationer fra december 2001, og der kom faktisk heller ingen fra januar i år. Vi skulle ind i februar, før de første viste sig. 9/2 200 Udkæret/Vallensgårdsmosen (MST) var flest, og lokaliteten var den eneste med trecifrede tal, indtil returtrækket for alvor kom i gang midt i april. Totalt bare 331 fra perioden.

Forår-sommer:

Der blev blot noteret 85 trækkende – særdeles få også selv om antallet af rastende vanligvis er størst.

2237 rastende var derimod nærmest forventet. Over halvdelen udgjordes af 20/4 1200 Vævergård (LOU), og der var kun tre andre flokke på over 100.

Der blev ikke indsendt sjaggere fra Spellinge Mose, som ellers har været den største koloni i flere år. I det hele taget få ynglefugle (fordelt på 11 kolonier).

Efterår-vinter:

Den sidste uge af september byder som regel på de første flokke nordfra. I år blev der 26/9 set 120 i Rønne (PCP). Perioden kom samlet set op på 3822 individer (inkl. 160 trækkende). 13 flokke på over 100 var pænt. I efteråret dog ingen større end 14/10 300 Grødby (AMØ, ASO). Fire af de omtalte flokke fandtes i december. Heriblandt årets næststørste: 31/12 650 Knudsker (MST).

SANGDROSSEL: (Turdus philomelos).

1. halvår:

Mere end 1/1 1 Årsdale (AMØ, ASO) kunne man godt have forventet i det ret milde vintervejr. 10/3 1 syng. Hasle (SKN) blev årets tidligste territoriehævdende fugl. 99-01 var førstedatoen 9/3, 28/2 og 13/3.

Godt en måned mere gik der, før trækket kulminerede. Der var få større registreringer. 20/4 40 Svartingedal og 29/4 35 Hammeren (JCH, HPS) repræsenterer de højeste tal. De sidste trækgæster forsvandt i begyndelsen af maj. På DOF-turen til Paradisbakkerne 26/4 hørtes 10 syngende fugle, som vel alle var lokale.

2. halvår:

Først i oktober sås igen sangdrosler i større tal som indslag i den bornholmske fugleverden. Det blev dog så som så med de ”større” tal. Flest var der 19/10 60 Raghammer og 15/11 120 ved Rutsker (PCP, VKN).

Igen i år en decemberfugl: 25/12 1 Hasle Camping (SSN).

VINDROSSEL: (Turdus iliacus).

Første halvår bød som for et par af de andre drosler på en positiv oplevelse.

Forår:

Efter 79 vinter-vindrosler i 2001 kunne man konstatere, at vi var tilbage på et mere normalt år uden fund. Mellem 24/3 og 1/5 blev til gengæld hele 1852 noteret. Fra Bornholms nordlige kyster kunne i alt 461 ses på direkte træk – bl.a. 19/4 210 Hammeren (OLJ).

Syv trecifrede flokke blev set rastende. Såvel ved Baggeå, Bastemose, Skørrebro som Årsballe 150 eks. (CAN, SEJ, PCP, HPS).

Efterår:

Sammenlagt 815 på bare syv iagttagelser til trods for alle de flittige feltræffolk.

Første fra ynglepladserne nordpå var 3/10 4 Hammeren. Samme lokalitet bød 20/10 på 420 (begge CAN). Desuden bør såvel 22/10 282 Dueodde som årets sidste 13/11 1 Rønne nævnes (feltræf, SNI, BNI).

Fuglene overvintrer især i Sydvesteuropa, om end nogle når helt til Nordafrika. Vindroslerne er ikke nær så vegetarisk anlagt som flere af de andre drosler. De ses derfor hyppigt i åbent land, hvor de leder efter orm og snegle.

MISTELDROSSEL: (Turdus viscivorus).

Månedsfordeling, oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	1	1003	326	4	2	0	0	84	638	0	5

En ret pæn årstotal med over 2000 eksemplarer.

1. halvår:

Et vinterfund 24/2 1 Spellinge Mose (ABO, CAN) er formentlig identisk med første ”forårstræk”. Dette blev særdeles talstærkt og samtidig ret tidligt afviklet – det blev kun andet år med over tusind i marts. Klart største dag var 12/3 med **457** trk. Hammeren (TET, HPS). Herfra desuden 11/3-3/6 488 trk. + trækforsøg (8 indsendere), mens Bokul havde 296 (29/3 225 – alle HPS).

Mønsteret med få rastende er karakteristisk. Der var bare to flokke over ti: 20/3 24 Olsker og 29/3 25 Slotslyngen (ESB, CAN).

Absolut ingen gav udtryk for tegn på lokale ynglefugle.

2. halvår:

Der var ikke de store overraskelser i efteråret – hverken positive eller negative.

27/9 84 trk. Dueodde (TET) udgjorde de første sydgående. Lokaliteten var meget dominerende og mellem 6. og 24. oktober taltes her yderligere 539 misteldrosler (17/10 170) (LOU, SSN, JCH, PCP, felttræf). Et enkelt større rasttal var 19/10 40 Raghammer (PCP).

Endelig var fem fra december faktisk mange. Det drejede sig om 9/12 3 Stampen og 31/12 2 Hammeren (JCH, PCP).

DROSSEL SP.: (Turdus sp.)

Langt de fleste drosler trækker jo om natten og vi oplever derfor sjældent i særlig høj grad disse fugle. I perioden 18-21/4 er vi imidlertid blevet gjort opmærksomme på et stort nattræk. ESB hørte over 10.000 drosler over Bornholm disse nætter – et usædvanligt og spændende bidrag.

GRÆSHOPPESANGER: (Locustella naevia).

Med fem syngende fugle på lige så mange lokaliteter må det siges at være noget af et år på det jævne.

De fire første var fra maj: 8/5 Galløkken, 12/5 Bakkely ved Snogebæk og 18/5 såvel Dueodde som Hammeren (ESB, OLJ, LOU, HPS).

En enkelt fugl ret sent ude, som dog ikke blev genfundet, kunne høres 10/6 vest for Hundsemyre ved Hullegård (LOU).

De tre seneste år gav hhv. 18 i 1999 (rekord) og to gange 4.

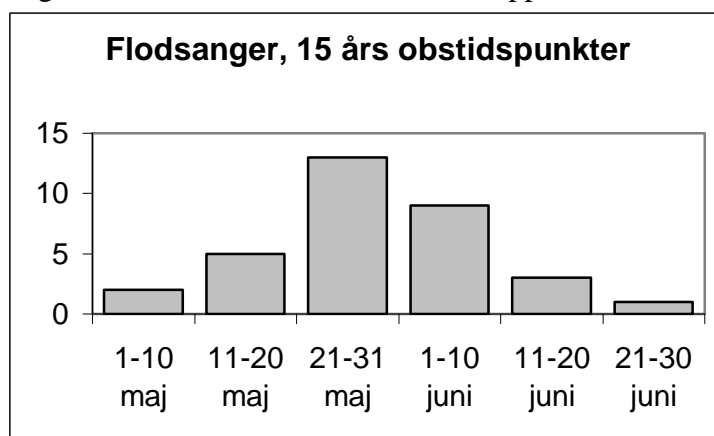
FLODSANGER: (*Locustella fluviatilis*).

Endelig en art hvor man med rette kan påstå, at det blev et suverænt år. Hele syv eksemplarer er blevet indrapporteret, hvilket gør 2002 til det bedste år i rapportens historie. I 1995 var der dog bare en mindre.

14+15/5 2 syng. BOFA ved Rønne og 26+27/5 1 syng. Baggeå (SKN, ESB, LOU, CAN, ABO). Hertil fire fra juni. Der er en tendens til, at vi har fået flere sene territoriehævdende fugle de sidste par år. Det gør det selvfølgelig ikke nemmere at vurdere, om der er reelle ynglende imellem. En syng. flodsanger efter 5.-10. juni bør derfor altid søges genfundet. Arten ynder skovagtige lokaliteter nær åbent vand, hvilket jo adskiller den fra de øvrige locustella-arter.

3/6 1 Rabækkens Kaolinergrav, 9/6 1 Blykobbe Å ved Sursænkevej og 10/6 1 Hundsemyre (alle LOU). Endvidere en som oplagt kunne repræsentere en ynglefugl: 10-13/6 1 syng. Ølene (KGR).

1999-2001 bød på 3, 3 og 2 mens der i hele sidste årti blev rapporteret 19 stk.

DROSSELRØRSANGER: (*Acrocephalus arundinaceus*).

En højst usædvanlig registrering: 12/7 1 syng. Ølene (HTØ).

Arten optræder sporadisk på Bornholm med iagttagelser fra 1995, 1998 og 2000. Sidste årti bød på totalt ni individer. Ingen af disse var dog tilnærmelsesvis så sene som ovennævnte. Hverken før eller siden genfundet. Da det jo samtidig ikke ligefrem er den sang, man nemmest overhører, så må der være tale om en uparret, omstrefjende fugl.

SIVSANGER: (*Acrocephalus schoenobaenus*).

Elleve forskellige fugle udgør en ret god høst.

Ingen blev set eller hørt mere end én dag – alligevel tror jeg på vores tredje år med ynglende sivsanger på Bornholm. Materialet udgøres af 7-28/5 3 fra Rønne-området plus 11/5 1 Vallensgårdsmosen og 20/5 1 Spellinge Mose i maj (HPS, ESB, OLJ, LOU, HTØ). Alle efter 1. juni er potentielle ynglefugle. 21/6 1 syng. og set i sangflugt ved Ferskesø (HPS, HTØ) må simpelthen være lokal. 31/7 1 Balka (SBR) er vanskeligere at blive klog på. Under alle omstændigheder to mulige par. Fra 90'erne ellers kun et enkelt par.

13/8 1 Læsåen ved Udkæret (LOU) var også speciel, hvilket vel også kan siges om de tre oktoberfugle. 16/10 1 såvel Baltic Sea Glass som Nexø Camping og Snogebæk (feltræf) – det er ikke hvert år, arten træffes i efteråret.

KÆRSANGER: (*Acrocephalus palustris*).

Det går stadig godt med antallet af kærsangere. Årets 34 er på samme høje niveau som de to seneste år – og så er de endda fundet på hele tyve forskellige steder.

Ankomsttidspunktet var det forventede: 15/5 både Rønne og Udkæret (JCH, LOU). 1999-2001 var første fugl fremme mellem 14. og 18. maj.

Sammenlagt 18 fra maj var meget fint. En forekomst på 23/5 6 Carl Nielsens Grusgrav (LOU) springer dog særlig tydeligt i øjnene. Iagttagelserne drejer sig især om fugle på Vestbornholm med 19/5 1 Saltuna (SPS) som undtagelsen.

Resten af årets materiale består af syng. fugle på mulige ynglepladser. Bestanden lå tilsyneladende på 10-15 par, hvilket er et særdeles fint resultat. Både Nexø Sydstrand og grusgraven ved Udkæret synes at have huset to par (HPS, HTØ, LOU). Det er lokaliteter, som går igen fra 2001, mens de øvrige faktisk er nye. 11/7 1 syng. Degnebrovejen (SEJ) sluttede året af.

RØRSANGER: (*Acrocephalus scirpaceus*).

Ret normaltids ankomst med 4/5 1 Bastemose og 7/5 1 Galløkken (PJE, LOU). Til sammenligning 1999-2001: 4/5, 30/4 og 10/5. Herefter domineres materialet i høj grad af lokale fugle, og der var ingen tegn på de fald, vi ofte oplever i maj. Imidlertid hørte LOU 10/6 20 Bastemose efter kl. 21. Det var et meget sent tidspunkt for så mange. Mosen rummede på intet andet tidspunkt mere end fire syngende fugle.

Mindst tyve sangterritorier var besat i 2002, hvilket tyder på en middelgod ynglesæson.

Bemærkelsesværdigt at det fra det dusin lokaliteter, som rørsangere hørtes fra, kun var Vallensgårdsmosen (3-4 par) – ud over Bastemosen – som havde mere end to (8 indsendere).

5/9 stadig en syng. Bastemosen (CAN), mens årets sidste fund var meget sent: 16/10 1 Nexø Camping (feltræf). Hidtil seneste var 20/9 1995 og i "Bornholms fugle" angives seneste funddato til 24/8!

GULBUG: (*Hippolais icterina*).

Forår-sommer:

14/5 1 syng. såvel Allinge som Ankermyr og Hammeren (HPS, CAN, JCH) – en normalt meget punktlig art, hvor ankomsten de sidste 12 år blot to gange har ligget uden for tidsintervallet 13. til 20. maj. Fra resten af måneden hele 28 eks. 23/5 6 Carl Nielsens Grusgrav og 5 Ringebakkerne (LOU, CAN) illustrerer fint trækulminationen.

Desværre ikke nær så mange fra juni. Ti fugle blev det til med 3/6 5 Svenskehavn – Svaneke som eneste sted med flere fugle. Andelen af ynglende i det indsendte må anslås til godt 20. Det er et rigtig godt resultat, om end ikke nær på højde med de 35 fra sidste år. Blot fire af fuglene var fra deciderede indlandslokaliteter. Mon ikke "Operation Natlyt" i 2003 vil give et mere nuanceret billede af artens udbredelse. Oplysere: CAN, HPS, SKN, HTØ, PCP, NÅK, OLJ, SEJ.

Der blev slet ingen fra efteråret, da 13/8 1 Dueodde (HTØ, CAN) var sidste i 2002.

GÆRDESANGER: (*Sylvia curruca*).

Også gærdesanger er en udpræget datotrækker. Det er lige omkring 20. april, de ventes, som en af de første sylvia-sangere. 22/4 1 Carl Nielsens Grusgrav (LOU) var derfor helt efter køreplanen. 24/4 desuden 3 Hammeren (HPS). Første 1998-2000 sås mellem 18. og 23. april, mens den i fjor ikke var fremme før 26/4.

Der var mange en uge inde i maj med 5/5 15 Hammeren og 7/5 12 Galløkken (begge HPS) som de mest iøjnefaldende tal. Endnu flere blev dog fundet 14/5 25 rst. Hammeren (JCH).

Selvom specielt Nordvestbornholm har en af landets tætteste bestande af gærdesanger, blev de største forekomster "blot" 6 syng. såvel Ringebakkerne som Slotslyngen (CAN, ekskursion).

Der var få fugle tilbage i sensommeren, om end falddagen 16/9 gav 10 på Galløkken (LOU). Det lykkedes ikke at finde nogen i.f.m. feltræffet, så disse blev samtidig sæsonens sidste.

Seneste 99-01 var 10/9, 23/9 og 17/10.

TORNSANGER: (*Sylvia communis*).

For tredje år i træk blev der meldt om tornsanger i april. Den var endda næsten lige så tidlig som i 2000: 24/4 1 Porcelænsvej ved Snorrebakken (BNI, SNI) – derimod måtte vi vente på næste til 5/5, hvor der dog var 4 Boderne (PJE). Det er i reglen de gamle hanner, som er først fremme i yngleområderne, hvor de er trofaste mod deres tidligere revir. 1999-2001 var den tidligste fugl hhv. 6/5, 23/4 og 30/4.

Fra maj var 67 fugle pænt mange, og forekomsten toppede midt i måneden med bl.a. 14/5 25 Hammeren (JCH). Juni gav til gengæld ikke særlig mange. De bedste lokaliteter blev igen Hammeren og kysten mellem Svaneke og Svenskehavn med hhv. 8 og 7 syngende fugle (HPS, CAN). Tornsanger er den eneste sylvia-art, hvor Bornholm er underrepræsenteret i forhold til resten af landet.

En enkelt sen fugl blev det også til: 14/9 1 Baggeå (CAN) mod 10., 15. og 19. september de tre seneste år.

HAVESANGER: (*Sylvia borin*).

Et rykind startede med 9/5 2 Ølene (PJE) og i løbet af få dage dukkede syngende fugle op på fem lokaliteter. Første 1999-2001 var 9/5, 30/4 og 7/5.

Et par uger senere begynder der at blive fyldt godt op på øen: 23/5 18 Ringebakkerne og 15 Carl Nielsens Grusgrav (CAN, LOU). Modsat forrige art er havesangerens bestand på Bornholm langt tættere end i det øvrige land. 177 territoriehævdende fugle i juni understreger vist meget godt dette og peger i retning af et fint år. Flest kunne høres Salene, Slotslyngen og Svenskehavn – Svaneke nemlig hhv. 43, 34 og 32 (HPS, CAN, ekskursion). På selv samme steder taltes i 2001 44, 36 og 32 (!) – det kunne tyde på, at alle egnede territorier her er besat.

Efter 9/6 blot én registreret: 16/10 1 Bølshavn (feltræf). I 2001 fandtes en 15/10 Svaneke, men herudover er det ti år siden, vi har haft en oktoberiagttagelse af havesanger.

1999 og 2000 var sidstedataen 30/8 og 23/7.

MUNK: (*Sylvia atricapilla*).

Vinter-sommer:

Selv om der ingen var efter midt-november sidste år, havde OLJ besøg af en på Ydunsvej i Rønne 13+19/1.

Førstedatoen 99-01 var 23/4 og to gange 6/4 (vinterfund ikke indregnet), mens dette års første trækfugl var 20/4 1 både Baggeå og Hasle Sydstrand (begge CAN).

Munkene optræder sjældent rastende i større tal. I starten af maj, hvor en del af fuglene blot er på gennemrejse, blev det højeste antal 2/5 7 Ringebakkerne (CAN), og hele måneden gav 47 eksemplarer.

Ynglefuglene synes som i 2001 at ligge på et højere niveau end normalt. På HPS's punkttællingsrute Gudhjem/Salene var der 14, langs Kobbåen 11 mens Ringebakkerne og Slotslyngen hver havde 9 (HPS, CAN, ekskursion). Lidt inde i juni daler sangaktiviteten markant, og herefter er der kun én registrering fra selve sommeren.

Efterår:

12 fugle blev fundet i oktober. Flest var der 17/10 4 Salthammer og 19/10 4 Hammeren (MST, feltræf). Sidstnævnte identisk med årets sidste. Bemærk, at "vores" bornholmske munk overvintrer langt sydligere end de vstdanske. De har flere tusinde kilometer længere at flyve.

LUNDSANGER: (*Phylloscopus trochiloides*).

Hvis det forudsættes, at 23/5 1 syng. Stampen er samme som 27/5-13/6 1 syng. Onsbæk, bliver årstotalen til bare en. De sidste tre års lave antal er derfor ikke blevet brudt. Mellem 1999 og 2002 blot syv fugle mod 12 alene i 1998 (se skemaet i 2001-rapporten). Til gengæld kan man så glæde sig over, at det vel drejer sig om en potentiel ynglefugl.

Arten har længe været i en svag ekspansion mod vest fra sit oprindelige asiatiske domæne. Dens rødder lader sig dog ikke fornægte; den overvintrer modsat næsten alle dansk-ynglende sangere i Indien eller Sydøstasien. Dette forklarer også, hvorfor det er en af de danske fugle, som vender allersidst tilbage fra vinterkvarteret.

SKOVSANGER: (*Phylloscopus sibilatrix*).

Seks aprilfugle var nærmest forventeligt. 23/4 1 og dagen efter 2 Baggeå blev de første (CAN). En ret præcis trækfugl som de tre seneste år debuterede hhv. 24., 20. og 28. april.

Eneste større rasttal var 10/5 8 Rønne til Åkirkeby (LOU), idet 2/5 7 Slotslyngen (CAN) sikkert var lokale. Sidstnævnte lokalitet havde i 2002 hele 18 territorier besat først i juni (ekskursion, CAN).

Ellers bør syv par nord for Baggeå og fem omkring Ankermyr nævnes (begge CAN). Totalt godt 40 par i det indsendte, men der mangler tal fra Almindingen. Alligevel blev det er fint resultat.

Tretten fra august fordelte sig på 4/8 4 Rønne, 11/8 8 Hasle Klinker og 22/8 1 syng. Baggeå (LOU, CAN). Da observationer i september ikke er normalt, kan det næppe undre at sidstnævnte endte som årets sidste.

GRANSANGER: (Phylloscopus collybita).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	7	40	28	8	1	1	3	55	0	0

Et år med rigtig mange fugle såvel for- som efterår.

Forår-sommer:

Efter et par år uden registreringer i marts hele syv i 2002. Den første var endda allerede 13/3 1 ivrigt kaldende ved Pyritsøen i tæt tåge (CAN). Det var det tidligste fund på Bornholm siden 1992.

To større tal i april var 14/4 10 Galløkken og 20/4 6 Hasle Sydstrand (LOU, CAN), men også i maj en del rastende, f.eks. 9/5 5 Rønne Sydhavn (JET).

Selv efter en grovsortering er der min. 25 par i materialet. Det er et usædvanligt højt tal.

Koncentrationen er klart størst på Vestbornholm, hvor både Rønne Plantage og Ringebakkerne husede fire par (PCP, HPS, HTØ).

Efterår:

55 i oktober var helt uhørt. Ikke helt uventet kan trefjerdedele af disse tilskrives feltræffet. På sidstedagen 19/10 fandtes årets største antal (!): **15** Hammeren foruden 3 syd for Svaneke og 1 Dueodde (feltræf, JCH). 14/10 8 lufthavnen og 15/10 6 Hundsemyre (feltræf, JCH, PCP) fortjener bestemt også at blive nævnt.

LØVSANGER: (Phylloscopus trochilus).

1. halvår:

14/4 1 Rolfshøj nordl. Grusgrav og 19/4 1 Bastemosen (OLJ, HPS) var de eneste før 20. april. Førstedato 99-01: 13., 8. og 20. april.

Få dage efter startede tilgangen af fugle for alvor. Det resulterede bl.a. i 6 såvel Bageå som Hammeren (CAN, HPS). Månedsskiftet april/maj gav en del løvsangere uden at vi dog nåede trecifrede tal. 27/4 45 + 2/5 70 Hammeren var flest (HPS, CAN). Som set før igen et rykind midt i maj. I den forbindelse taltes 10/5 35 lufthavnen og 15/5 ligeledes 35 Ringebakkerne (JET, CAN). En vurdering af ynglebestanden giver omkring 180 par fra den halve snes lokaliteter, der er indsendt oplysninger fra. Så mange fugle på så få steder giver lidt indtryk af, hvor stor populationen må være. Som i 2001 var der igen flest på Slotslyngen – 42 par præcis som i fjor (CAN).

2. halvår:

I august bemærkes flere løvsangere igen p.g.a. tiltagende sangaktivitet.

Ingen større fald blev konstateret. 16/9 15 Galløkken (LOU) var nemlig flest. Et enkelt sent eksemplar fandtes 16/10 ved Boderne (feltræf). Sidstedato 99-01 26/9, 27/10 og 18/10.

FUGLEKONGE: (Regulus regulus).

Ganske ukarakteristisk flest fugle set i foråret.

1. halvår:

Ingen fugle rapporteret fra vinteren.

Et par pæne rasttal udgjordes af 30/3 og 14/4 100 hhv. Hammeren og Galløkken (begge LOU). Det er faktisk ret mange på denne årstid. 20/4 30 Svartingedal (JCH) blev således næsthøjeste tal.

2. halvår:

Antallet af fuglekonger i efteråret var utrolig lavt.

19/10 25 Dueodde (feltræf) blev mærkeligt nok største tal. Et antal på omkring det tidobbelte er ofte blevet registreret midt i oktober.

Årets eneste større vintertal var 31/12 10 Hasle Silderøgerier (KRA).

RØDTOPPET FUGLEKONGE: (Regulus ignicapillus).

Modsat sin mere almindelige fætter et historisk godt år med nok 17 eksemplarer og i hvert fald et ynglepar.

Tiden omkring månedsskiftet marts/april er ofte en givtig periode på Bornholm. 28/3 1 både Baggeå og Bastemose, 30/3 1 Listed, 2-9/4 1 syng. Hasle Klinkerskov og 9/4 atter en Bastemose (CAN, ROC, SEJ). Hertil 14/4 1 syng. Ravnekær (JCH). 3/5 2 Fyrvej, Dueodde (HPS, HTØ) repræsenterer et sandsynligt ynglepar.

Så måtte vi vente til feltræfornitologerne kom på besøg. De opstøvede til gengæld fem individer 14-19/10. De tre var fra Svanekeegnen plus en såvel Gråmyr som Hammerodde. Endelig fandtes 13/11 2 Raghammer og 21/12 1 Rønne Plantage (OLJ, PCP, CAN).

17 eks. svarer til trefjerdedele af samtlige fra 90'erne. I 2001 dog 11-12 mens 1999 og 2000 gav hhv. 5 og 1 rødtoppet fuglekonge.

GRÅ FLUESNAPPER: (Muscicapa striata).

Den sidste håndfuld år har forekomsten fluktueret, så antallet i lige år var lavt. Denne tendens holdt også i år, da der blev set under hundrede fugle. Første halvår var dog ganske positivt.

Forår-sommer:

Årets bedste periode med sammenlagt 52 individer. Allerede 3/5 var der fire fremme ved Bastemosen, Svinemosen og Udkæret (HTØ, HPS, PJE, Jesper og Kalle Møller). Bare to dage senere årets største observation med 7 Boderne (PJE). Nævnes bør dog også 7/5 5 Galløkken (HPS) og hele 35 inden 10. maj var ligeledes bemærkelsesværdigt. Førstedatoen 1998-2000 var 10., 7. og 6. maj. Retfærdigvis skal det dog siges, at grå fluesnapper sidste år blev fundet så tidligt som 1. maj. Yngel.

Ikke det helt store. 20 fugle i august afspejler ikke helt ynglesituationen, da de første sydtrækkende dukker op midt i måneden. 3-4 par blev det dog til.

Efterår:

Bare 25 fra 24/8 til 19/10 mod flotte 255 i 2001. Slet ingen tocifrede og 5/9 6 Batemosen (CAN) blev det skuffende max-tal. Under feltræf-ugen fire sene fugle, hvoraf den sidste var fra Boderne.

Totalt 91. Dette kan sammenlignes med 238, 58 og 299 fra de tre seneste år.

LILLE FLUESNAPPER: (*Ficedula parva*).

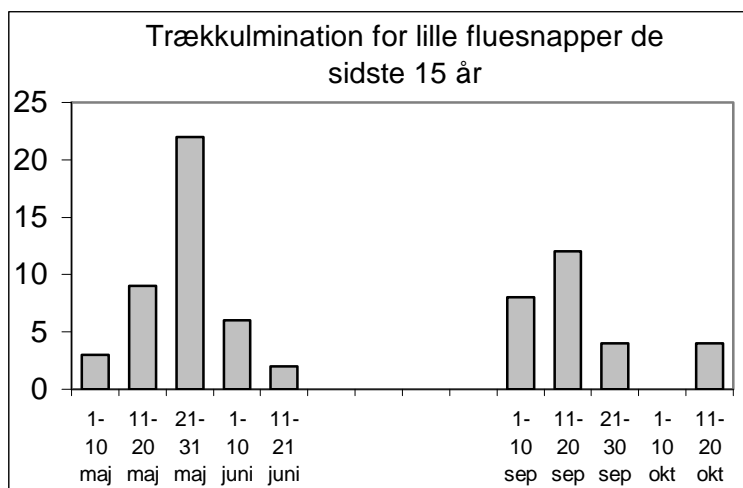
Vi skal syv år tilbage for at finde et år med lige så mange fugle – og så fik vi endda et sandsynligt ynglepar.

7/5 1 hos JCH i Rønne var også særdeles usædvanlig grundet det tidlige tidspunkt. Endnu en forårsfugl var 21/5 1 Årdsdale (AMØ, ASO). Samme dag ankom en udfarvet han (d.v.s. min. 3K) til skoven ved Baggeå. Fuglen blev hørt de næste tre uger og flyttede efterhånden territoriet nordpå til ud for Hasle Klinker (CAN). Modsat de andre fluesnapperarter er lille fluesnapper monogam og har derfor næppe haft flere hunner trods udskiftningen af sangposter.

I august en fin observation af to fugle på Klintebakken d. 12/8 (Leif Novrup).

Endelig var fire i oktober også helt uventet. 15/10 1 Svaneke, 19/10 1 Raghammer og 20/10 2 Listed (felttræf, SEJ). Alle disse tre udgør hver for sig en ny ”rekord” for sene bornholmske små fluesnappere, idet 12/10 1989 var hidtil seneste.

Total set altså ti små fluesnappere. 1999-2001 bød på hhv. 4, 1 og 3 eks. I Danmark som helhed blev 22 fundet i år inkl. de bornholmske (DOF-basen).

HVIDHALSET FLUESNAPPER: (*Ficedula albicollis*).

Det er fjerde år i træk med observationer i rapporten. Så blev det oven i købet til hele fire stk. Alle var tidsmæssigt normale:

3+4/5 1 Udkæret (Jesper og Kalle Møller, JMJ), 5/5 1 Rønne Ridecenter (Flemming Mortensen), 7/5 1 han Nexø Golfbaner (ESB) og 15/5 1 ivrigt syng. Ringedalen (CAN).

Fra 1999 til 2001 blev indsendt hhv. 3, 1 og 2, mens der ingen iagttagelser var de to umiddelbart foregående år.

BROGET FLUESNAPPER: (*Ficedula hypoleuca*).

Som set før følges op- og nedgangene for broget og grå fluesnapper ret præcis ad. At 2002 blev noget af en nedtur, kan derfor ikke undre.

Forår-sommer:

I april to fugle: 24/4 Baggeå og 26/4 Hammeren (CAN, PCP).
For perioden 99-01 var førstedatoen 28., 17. og 21. april.

Af de ekstremt få fra maj udgør de lokale en bemærkelsesværdig høj andel. Blandt de bare 20 eks. var 22/5 3 Baggeå og 2/6 3 Slotslyngen (CAN, ekskursion) eneste fund af mere end to. Symptomatisk nok var alle disse bornholmske ynglefugle. Læg i øvrigt otte iagttagelser af enlige par til. Så er der noget, der tyder på, at det trods alt kun var trækgæsterne, som svigtede os. Perioden som helhed havde blot en tredjedel af sidste års 75.

Efterår:

Ud over 13/8 6 Dueodde (HTØ, CAN), som blev vurderet som værende to lokale par, var der ubegribeligt nok kun seks brogede fluesnappere! Sidste år kunne vi glæde os over 150! 13/8 4 Udkæret, 15/8 1 Galløkken og allerede 7/9 årets sidste Bastemosen (LOU, BNI, SNI) var alt. Sidstedato 99-01: 16/9, 17/9 og 23/9.

Eneste trøst er, at tendensen peger i retning af en god sæson i 2003.

SKÆGMEJSE: (Panurus biarmicus).

En uhyre ringe indrapportering.

Højest fem fugle gør 2002 til det næst dårligste år siden indvandringen i 1990.

20/4 enkelte hørt Bastemosen (ABO, CAN), og herefter gik der et halvt år inden de næste: 20/10 1 Nexø Sydstrand (HLL) og 27/10 1 Hammeren i gyvler (JCH).

De tre sidste år bød på 48, 70 og 80 mens der i 1994 blot var to.

HALEMEJSE: (Aegithalos caudatus).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
15	13	24	4	1	0	0	1	4	2	10	7

Nu gik det lige så godt sidste år. Årets total på 81 er imidlertid overhovedet ikke noget at råbe hurra for og står i grel kontrast til 235 i 2001.

Vinter:

En trøst var 2/1 10 Almindingen og 17/2 7 Ølene (PCP, PJE). For resten gav december 2001 i alt 34 eks.

Forår-sommer:

12/3 sås 8 ved BOFA, mens der var 5 både 16/3 Blykobbe Plantage og 25/3 Hammeren (PCP, TET, ROC) for blot at nævne de største flokke. Eneste lokalitet fra april til september var Bastemose (!), og her var årets enlige ynglepar (Jens Meulengracht Madsen, HTØ, SKN, ABO, CAN, SNI, BNI).

Efterår-vinter:

Hurtigt overset med 16/10 2 + 25/11 10 Ølene og 20/12 7 Olsker (felttræf, JCH, BST). Bedre held næste år!

Total for 1999 og 2000 var 75 og 142.

SORTMEJSE: (Parus ater).

10+24/4 trak sammenlagt 36 Hammeren (OLJ, HPS) og 6/10 sås 5 Dueodde (LOU).

Det kan måske virke lidt overfladisk kun at nævne disse, men de tre observationer udgør faktisk langt størstedelen af det indsendte. I.f.m. invasionen i september 2001 taltes op til 500 Dueodde.

BLÅMEJSE: (Parus caeruleus).

Som hos forrige art dominerer træktallene.

Hammeren kunne 12+30/5 byde på 75 trk/trk-forsøg (TET, HPS, JCH). Mange af de trækkende slog sig kortvarigt ned, og op til 40 kunne høres synge på en gang fra samme lokalitet. Største stationære tal blev i øvrigt 9/2 10 Rønne (SNI, BNI).

Et meget sparsomt efterårstræk kunne ikke mønstre mere end 2/10 8 Dueodde (LOU)!

MUSVIT: (Parus major).

1. halvår:

I vinterens løb var de største koncentrationer 27/1 17 Bastemose og 31/1 16 Bagå (NÅK, JMJ). På forårstræk bemærkedes hele 169 fra nordkysten (HPS, JRH). Desuden 18/3 30 syngende Hammerodde (HPS).

2. halvår:

Efteråret gav bl.a. 16/10 15 Hammeren og 27/11 14 Bastemose (felttræf, NÅK).

Allerede inden året løb ud, kunne man få forårsfornemmelser af en syngende musvit på Åkirkebyvej i Rønne (OLJ).

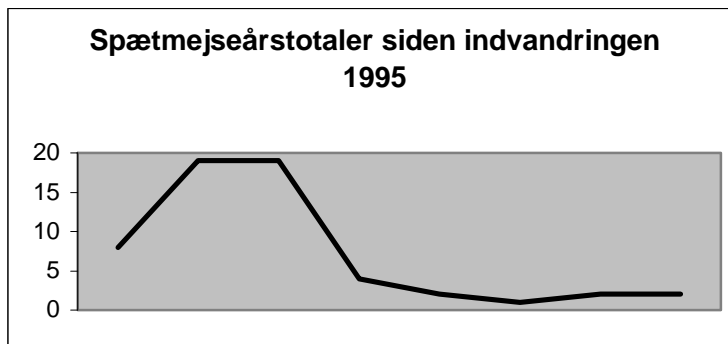
SPÆTMEJSE: (Sitta europaea).

Trods dystre profetier holder spætmejsen stadig skansen – om end med de yderste tånegle.

19/8 blev en hørt Nordskovvej i Rønne af LOU. I.f.m. felttræffet blev der yderligere påtruffet en såvel Nexø Kirkegård som Lyngtotten.

Selv om fremgangen er minimal og ikke nødvendigvis reel, så ER det dog for andet år et lille skridt i den rigtige retning. I 2001 blev arten fundet i Blykøbbe Plantage og Almindingen. Førstnævnte kunne vel være samme som dette års førstnævnte.

1999-2001: 2, 1 og 2.

TRÆLØBER: (*Certhia familiaris*).

Vinter:

Sølle tre individer fra Nordbornholm.

Forår-sommer:

Så hjalp det jo noget på tingene, da de begyndte at hævde territorier for alvor. I marts og april i alt 16 med et pænt antal 14/4 6 Galløkken (LOU). Eneste anden iagttagelse i den størrelsesorden blev 31/5 6 Levka (JMJ).

Der var bare én observation fra hhv. juni og september og slet ingen fra juli og august.

Efterår-vinter:

Ti eksemplarer i perioden er ikke nogen unormal indrapportering. Flertalsobs fra Dueodde, Hammeren og Svaneke Nordskov (felttræf, MTK).

KORTTÅET TRÆLØBER: (*Certhia brachydactyla*).

2/6 1 i vestenden af Mølledalen neden for Hammershus (CAN, ekskursion). Fuglen sang højlydt og længe. Det er blot 2. registrering fra Bornholm.

Da arten normalt er standfugl, kan man jo håbe, at den kan genfindes i området. De seneste årtier har de korttåede træløbere bredt sig mod nord og øst i Danmark.

PIROL: (*Oriolus oriolus*).

Tre eksemplarer er i den lave ende af et gennemsnitligt år på Bornholm. Alle blev fundet som syngende fugle.

22/5 1 Skovvej, Østerlars og 11/6 1 Vallensgårdsmosen (HTØ, LOU) må betegnes som tidsmæssigt normale. Derimod var 2/7 1 Døndalen (Kurt Rodahl) yderst overraskende. Vi skal fem år tilbage for at finde en pirol fra juli.

Fra 1999-2001 hhv. 3, 1 og 5-6 individer.

RØDRYGGET TORNSKADE: (*Lanius collurio*).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	0	0	0	33	39	15	75	10	0	0	0

Et ret forudsigeligt år hvor kun juni overraskede positivt.

Forår-sommer:

To før 10. maj var 7/5 1 Byåen, Rønne og 8/5 1 Hammeren (SNI, BNI, JCH), og inden d. 20. var yderligere otte fremme. Tidligste 99-01 var 8., 11. og 8. maj, og arten er da også meget præcis. 22/5 8 + 30/5 4 Hammeren (HPS, CAN) var, hvad der var af mere end to i maj. Det høje juni-tal skyldes udelukkende én særdeles god dag: 2/6 **31** Hammeren og 7 Slotslyngen (CAN, ekskursion). På førstnævnte lokalitet sad fuglene især langs vejen tværs over knuden mellem Salomons Kapel og campingpladsen. Ustandseltigt sås tornskader gå op efter insekter i det fine vejr.

Yngel.

Mindst 18 par var fint. Specielt mange i og omkring Almindingen, hvor såvel Bastemosen som Ølene husede to par hver. Eneste par på nordkysten var nær Listed (SBR), og der blev slet ingen fundet på vestkysten.

Efterår:

I løbet af august dukkede tornskader i transit op og blandede sig med de lokale. 13/8 7 Dueodde og 27/8 10 Ølene (HTØ, CAN, LOU) var eksempler på dette. Derimod var 17/8 6 Rønne Havn (PCP) kun gæstende fugle. Et større tal fra september var 3/9 6 Porcelænsvej på Snorrebakken (SNI, BNI). Endelig blev klart sidste 25/9 1 Byvängen i Hasle (VKN). Sammenlign dette med 28/9, 29/9 og 15/10 fra de tre seneste rapporter.

STOR TORNSKADE: (*Lanius excubitor*).

Månedsfordeling, gengangere søgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
0	1	2	1	0	0	0	0	1	39	1	0

Mønsteret med langt flest i efteråret er helt karakteristisk. Oktober blev dog bemærkelsesværdig givtig.

Vinter-forår:

3/2 1 Bagå (CAN) var første vinterfund i tre år.

29/3-2/4 1 Hammeren, 30/3 1 syng. Bokul og 21/4 1 Ølene (MST, CAN, OLJ, HPS, PJE) var alt, hvad det kunne blive til.

Efterår:

Så måtte vi vente over fem måneder, inden næste individ viste sig. Det var nemlig først 27/9 1 Dueodde (TET).

Så blev det endelig tid for feltræf 2002. Fra 12. til 19. oktober blev i alt 26 forskellige store tornskader opstøvet. Tre fjerdedele af fuglene blev fundet på øens sydøstlige del. Flest blev fundet af lokale ornitologer: 15/10 4 Ølene (PCP, JCH). Også i dagene efter feltræffet kunne mange ses, og årets største tal blev 20/10 5 Dueodde (HLL). Ved månedens udgang forsvandt fuglene hurtigt, og eneste novemberiagttagelse var 2/11 1 Raghhammer (CAN).

SKOVSKADE: (Garrulus glandarius).

Næsten alle årets indsendte observationer ligger i første halvår. Flest var der 17/2 8 Nydamsvej ved Hasle og 3/5 6 Svinemosen (HPS, PJE).

2/5 2 og 18/5 1 trækforsøg Hammeren (HPS) var det eneste, som bare mindede om trækbevægelser.

HUSSKADE: (Pica pica).

25/4 10 Hammerodde (HPS) var eneste iagttagelse af mere end to!

NØDDEKRIGE: (Nucifraga caryocatactes).

Efter tre absolut godkendte år en rigtig bundskraber med blot fire individer.

Trods over et halvt hundrede i efteråret og vinteren 2001 kun 15/1 1 på foderbræt ved Søndermarksskolen i Rønne (LST).

Næste observation var en overflyvende fugl 13/7 Rønne Stadion Syd (CAN). Tidspunktet kunne meget vel antyde, at arten igen yngede på Bornholm.

Endelig 10/9 2 Åkirkeby (via PCP).

Fra perioden 99-01 er beskrevet hhv. 155, 65 og 55 nøddekriger.

ALLIKE: (Corvus monedula).

1. halvår:

Som ventet dominerer træktallene.

Mellem 10/3 og 2/4 gik sammenlagt 570 ud via Hammeren og Bokul (HPS, TET, JCH) med 12/3 hele 207 som en klar topscorer. Hertil en del set i.f.m. trækforsøg, f.eks. 20/3 60 (HPS). Alt i alt pænt mange.

Flest stationære var 17/6 18 Nexø Sydstrand (NÅK).

2. halvår:

En tam affære. Der var slet ingen større tal før december – og nul træk fra Dueodde.

1/12 450 til overnatning Baggeå og 31/12 170 rst. Hammersholm (CAN, PCP) pyntede til gengæld lidt på det.

RÅGE: (Corvus frugilegus).

Modsat allike en meget lidt trækinteresseret art.

Trods mange optællinger på Nexø Sydstrand få tal som kan karakteriseres som store. I vinterperioden blev 29/1 69 flest. Først efter maj stiger tallet her mærkbart. 17/6 var her 273 mens forekomsten toppede med 12/8 480 (alle NÅK).

Trækket udgjordes af 28/2 21 Knudsnæs + 17/3-26/5 i alt 25 primært Hammeren (HPS, JCH, TET). Fra årets slutning var 1/12 350 på vej til nattesæde ved Muleby flest (CAN).

KRAGE: (Corvus corone).

1. halvår:

Ikke det store antal.

1/6 51 på HPS' punkttælling ved Salene eneste nævneværdige. 12/3-28/4 trak 94 via Hammeren, Knudsnæs og Bokul (HPS, TET, JCH).

2. halvår:

Kun indsendt fra Nexø Sydstrand hvor 26/7 69 var højeste tal (NÅK).

SORTKRAGE:

Seks eksemplarer er nær normalt. Halvdelen var fra første halvår: 27/1 1 Dueodde, 28/3 1 Hammeren og 30/3 1 Bokul (JCH, HPS).

Hertil 21/8 1 Sorthat Strand, 29/9-16/10 1 Dueodde og 14/10 1 Raghammer (PCP, PJE, OLJ, JCH, felttræf).

99-01 hhv. 6, 6-8 og 8 sortkrager.

RAVN: (Corvus corax).

Månedsfordeling, oplagte gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
20	10	34	26	44	23	13	26	10	35	2	8

En art med stor ornitologisk bevågenhed. Der er indkommet næsten 150 forskellige iagttagelser – ikke mange andre arter kan prale af en sådan interesse.

Første halvår gav flere fugle end normalt, mens specielt årets sidste måneder var mærkbart under det ventede niveau.

Vinter:

Som ofte før ses ravnene parvist i denne periode. 1/1 4 Pyritsøen (CAN) var største forekomst ud af 30 på hele 14 lokaliteter.

Forår: (april/maj)

60 stk. var helt pænt. Især 29/3 8 Randkløve og 9/4 5 Bastemosen (SNI, BNI, JCH) bør fremhæves. Der var en overraskende jævn fordeling af fundstederne.

Sommer:

Primært i forsommeren er antallet stort. Ikke mindst 1/5 10 Udkæret (LOU) var mange. De 106 eksemplarer optrådte på små 30 lokaliteter, og det virker som om, de kunne ses nærmest overalt. Området omkring Almindingen er dog også i 2002 specielt givtigt.

Sidst i perioden samles en del ravne i Ølene – f.eks. 9/8 11 (HTØ)

Yngel.

Første familieflok blev set 31/5 nær Østerlars (HTØ).

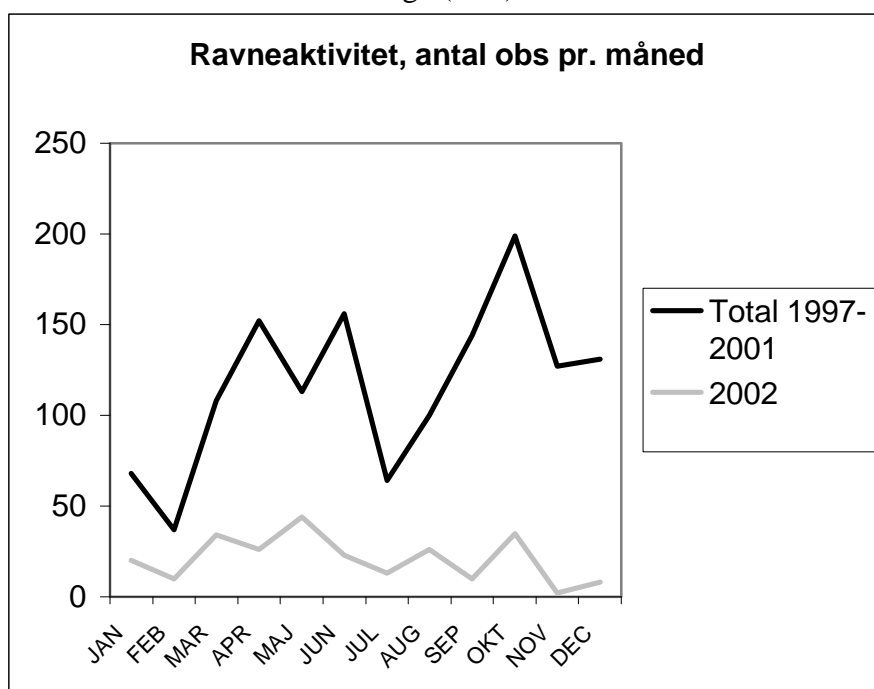
6-16 par (mod 12 og 8-12 i 2000 og 2001). Der var færre sikre par end normalt – men egentlig ser det ud til, at der var flere ynglepar end de sidste år, som det ses.

Efterår-vinter:

Klart færre end håbet.

2/10 7 Dueodde (OLJ) eneste obs. af mere end fire fugle.

Fra december kan nævnes 22/12 4 Åker Plantage (SPS).

STÆR: (Sturnus vulgaris).

Vinter:

14/1 1 2K Rønne (PCP) eneste indtil de første retur fra vinterkvarteret. Disse indtraf imidlertid allerede 27/1 40 Poulsker og 9/2 60 Udkæret (JRH, MST), men årets første måneder var også lune.

Forår-sommer:

Træk. Ikke ret mange.

Hammeren 11/3-30/5: mar 119, apr 194 og maj 53 plus 116 resten af Bornholm (HPS, OLJ, TET).

Rast.

I april blev 2/4 250 Udkæret og 20/4 300 Bastemose de største registreringer (LOU, CAN). Ved sidstnævnte lokalitet steg antallet til omkring tusind overnattende stære 3. maj (CAN). Efter en skuffende sensommer 2001 atter pæne tal i år. Max-tallene blev 17/8 2200 Udkæret og 25/8 2500 Ølene (LOU, HTØ).

Efterår:

Trækket må have ramt uden for de dage, der var observatører ude. Det blev nemlig blot til 2/10 30 Dueodde (OLJ)!

Til gengæld kunne mange glæde sig over rigtig store rastkoncentrationer i september og oktober. I Ølene lå antallet stabilt på **5000** i tidsrummet 17/9 til 19/10 (MTK, MST, HTØ, JGE, LCL, feltræf). Det er langt over ti år siden, vi har haft besøg af så store tal i moserne. Af andre firecifrede flokke fandtes 14/10 2700 Grødby og 17/10 1800 Grammegårdsvej (AMØ, ASO, HTØ, HTM).

I november kun mindre tal mens der fra december var 1-20/12 9 Rønne Havn, 21/12 1 Muleby og 25/12 24 Ølene (CAN, JET, TET, NÅK).

GRÅSPURV: (Passer domesticus).

Som vanligt meget få indsendt. Find en flok på over 20, og den bliver nævnt i rapporten!
Eneste sådanne i 2002 var 25/8 75 Østre Anlæg i Rønne (PCP).

SKOVSPURV: (Passer montanus).

Meget små tal fra første halvår – og kun én trækkende.

Fra efteråret derimod 9/9 200 Hasle Sydstrand og 3/10 178 Nexø Sydstrand (SKN, NÅK). Det var et par særdeles store forekomster.

Ingen deciderede træktal er indkommet. 24/9 var der dog 35 på Dueodde (TET).

BOGFİNKE: (Fringilla coelebs).

Der var ingen større vinterflokke

Forår:

Træk

Hammeren: mar 2639, apr 4793, maj 61 (OLJ, HPS, TET, SPS). Bokul i alt 1435 (alle HPS). To specielt gode dage var 29/3 2000 og 18/4 2710 (SPS, HPS).

Rast

20/4 200 Svartingedal (JCH) klart flest.

Efterår-vinter:

Fra Dueodde trak 16/9 til 25/10 sammenlagt 2310. Netop 25/10 blev 1300 talt (HLL) – dette blev samtidig årets sidste indsendte observation!

18/10 200 rst. Hammeren (JCH, PCP) fortjener også at blive nævnt.

KVÆKERFINKE: (Fringilla montifringilla).

1. halvår:

Kun ganske små vinterflokke. 14/1 20 nær Nylars (ESB) var nemlig det højeste antal.

Træk. Startede tidligt og gav betydeligt flere end normalt.

Hammeren 18/3-15/5 totalt 2476 (23/4 775)(HPS, OLJ, TET).

Bokul i alt 99 (HPS).

Rast. Langt flere end i de sidste par år.

Særlig 19/4 var en god dag. HPS fandt flokke på 200, 200 og 300 ved hhv. Bromme, Gudhjem og Østermarie denne dag, mens SKN talte 300 ved Rutsker. Der går flere år mellem så store tal.

Sidste 3/6 4 trækforsøgende og 25/6 1 Hammeren (HPS, JCH) – det var sent.

2. halvår:

Mindre end tre måneder gik inden kvækerfinkerne igen ramte Bornholm. Trods sommervarme i Nordskandinavien indfandt 12/9 4 sig ved Baggeå (CAN).

Træk. Blot en fjerdedel af sidste års høst (se dog følgende ”art”).

Dueodde 16/9 50 + 19-25/10 i alt 3260 (JCH, HLL).

Rast.

27/9 150 Sose samt 9/10 300 Poulsker og 100 Koldekilde (ESB, PCP, CAN).

Fra julemåneden blot én registrering – denne var til gengæld på **1200** i Almindingen (MST).

BOG-/KVÆKERFINKE: (Fringilla coelebs/montifringilla).

Fra Nordbornholm 651 blandede i foråret, mens Dueodde havde 28.315 i efteråret! Dette forklarer det ringe antal kvækerfinker indsendt fra oktober. Angiv gerne den skønsmæssige andel af kvækerfinker i de indsendte tal.

GULIRISK: (Serinus serinus).

Efter et glimrende år i fjor med en halv snes fugle trist at måtte konstatere blot tre i år.

Allerede 11/4 1 trk. nord for Hasle (CAN).

18/5 1 syng. Dueodde Camping (LOU) var særdeles interessant. Det var godt nok lidt tidligt – tidspunktet passer med en strejfgæst – men arten har de sidste par år jo ynglet netop i dette område. Om ikke andet i det mindste en mulig ynglefugl.

Endelig en sen gulirisk 14/10 1 Strandmarksvejen, Dueodde (AMØ, ASO).

De tre seneste år hhv. 5-6, 3 og ca. 10 eksemplarer.

GRØNIRISK: (Carduelis chloris).

Pæne tal fra især første halvår.

1. halvår:

16/1 50 Byåen og 5/3 70 Knudsnæs (SNI, BNI, HPS) var flere, end vi er forvent med.

I alt blev 146 set forlade Bornholm med kurs mod nord.

2. halvår:

24/9 + 3/10 100 Hammeren og 25/9 300 Hasle (OLJ, MTK, VKN) repræsenterer forholdsvis store stationære flokke.

Fra Dueodde udtrækkende fugle set fra 2/9. De indkomne tal herfra er en blanding af rastende og trækkende. Under alle omstændigheder ikke specielt mange; omkring 350 decideret trækkende.

STILLITS: (*Carduelis carduelis*).

Månedsfordeling, gengangere søgt frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	0	6	80	85	7	7	4	121	286	3	33

Årets eneste lyspunkt blev maj.

Vinter:

Selv om det var lunt kun 2/1 2 Byåen, Rønne og 30/1 1 Stavelund (BNI, SNI, OLJ). I februar 2001 ellers to flokke på 20.

Forår-sommer:

Marts skuffede fælt, april var ret god, mens maj blev særdeles fin.

Træk.

Hammeren 30/3-16/5 sammenlagt 91 (JCH, OLJ, HPS, TET, MST).

Totalt 108 trækkende var helt pænt.

Rast.

Fra perioden kan nævnes 25/4 6 Tofte og 1/5 13 Hammeren (JMJ, HPS), men ellers domineres iagttagelserne af en eller nogle få fugle.

Yngel.

Desværre var der meget få stillitser i sommermånederne. Ikke over ti mulige par, og der var slet ingen på Vestbornholm. Har nogen været på Almegårdsterrænet? Gudhjem til og med Kobbæen havde til gengæld halvdelen af bestanden. I de to seneste rapporter hhv. 10 og 25-30 par.

Efterår-vinter:

Selv om der talmæssigt var flest i efteråret – nemlig 410 eks. – blev det en skuffende periode.

Træk.

Dueodde 2/9-19/10 blot 64 mod fire gange flere sidste år og 681 i 2000.

Rast.

En trøst var flere store flokke: 18/9 26 Dueodde, 21/9 55 Hammeren og 5-12/10 30 Vellensby/Sose (OLJ, TET, SKN, VKN, PCP, HTØ). Fra Klintebakken hvor der i fjor var op til 60 blot 8/8 4 (PJE). 6/12 20 Rønne Havn (PCP) var en ret stor decemberregistrering.

Totalt 635. I tidsrummet 1999-2001 871, 1298 og 1106.

GRØNSISKEN: (Carduelis spinus).

Månedsfordeling. Oplagte gengangere frasorteret.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
4	0	31	2715	374	8	31	0	2196	7620	0	0

Vinter:

16/1 4 Byåen (SNI, BNI) var alt! Med til forklaringen hører at december 01 var meget tyndt besat.

Forår-sommer:

Træk. Kom sent i gang, men gav rigtig mange i april.

Hammeren 2/4-19/5: apr 2636, maj 267 (OLJ, HPS, TET). To dage med firecifrede tal: 19/4 1135 og 24/4 1045. Der går adskillige år mellem så høje tal fra returtrækket. Den opmærksomme læser vil i øvrigt huske, at der i efteråret 2001 var en ekstrem mængede sydgående grønsisken. Fra resten af Bornholm under 100 trækkende.

Rast.

Blot en flok på over ti eks.: 23/4 30 Pyritsøen (CAN).

Yngel.

Otte lokaliteter husede mulige ynglepar. Nok så interessant var 3/5 min. 30 syngende hele Dueoddeområdet (HTØ, HPS). En del af disse er givetvis fortsat nordpå, men det illustrerer alligevel meget godt biotopens potentiale. De øvrige fundsteder var Balka, Hammeren, Paradisbakkerne, Snogebæk, Sorthat, Strandmarken og Svinemose. Øvrige oplysere: SBR, OLJ, CAN, NJL.

Efterår-vinter:

September blev en skuffelse, mens oktober trak opad i statistikken.

Træk.

Dueodde 16/9-25/10: sep 1906, okt 5775 (9 indsendere). To specielt gode dage var 6/10 1500 og 22/10 2010 (LOU, HLL).

Totalt 8697 trækkende over Bornholm kan sammenlignes med invasionen i 2001 med 16.497 stk.

Rast.

Langt flere end da invasionen trak forbi sidste efterår. 10/10 var der 140 Baggeå og 28/10 200 Byåen (CAN, BNI, SNI). Sidstnævnte blev samtidig meget overraskende årets sidste.

Sammenlagt 12.979. Fra 99-01 havde vi 19.646, 19.413 og 20.630, men det var også tre spektakulære år, som vi ikke kan regne med lige med det samme igen.

TORNIRISK: (Carduelis cannabina).

1. halvår:

Igen ingen vinterfund.

12/3 3 Hammeren og 1 Nylars (HPS, TET, OLJ) er en normalt tidlig ankomst. Antallet fugle kulminerede godt en måned senere. 179 trækkende blev indsendt fra Hammeren og Bokul. De rastende flokke var ret små, som periodens største illustrerer: 29/4 65 Hammeren (PCP).

2. halvår:

Træk.

Fra Dueodde 929 mens der røg 390 forbi Årsdale 10/10 (JCH, LOU, TET, OLJ, HLL, AMØ) – ikke særlig bemærkelsesværdigt.

Rast. Årets lyspunkt.

27/9 750 Sose og dagen efter **1200** Årsdale (ESB, AMÅ, ASO). Sidstnævnte det største antal her i rapporten i over ti år. Fra oktober desuden 3/10 600 Røstadvej og 14/10 **850** Grødby (ESA, AMØ, ASO), mens sidste blev 29/10 35 Udkæret (LOU). Totaltallet fra oktober er ofte ikke kommet over 50!

BJERGIRISK: (Carduelis flavirostris).

Månedsfordeling, de få gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
8	25	5	52	1	0	0	0	0	154	6	14

Vinter-forår:

9/1 6 Klintebakken og 28/2 25 Rønne Havn (PCP, LOU) blev fulgt af bl.a. 18/4 19 trk.

Hammerodde og 30/4 21 ved Nylars (OLJ, HPS) fra selve foråret. I det hele taget flere iagttagelser end normalt. Særlig april overraskede meget positivt. Sidste blev endda så sent som 9/5 1 Hammeren (HPS).

Efterår-vinter:

Set fra 12/10 9 Dueodde og 13/10 30 Rønne Havn (OLJ, MST, HTØ). Antallet i oktober var rimeligt og herfra bør desuden nævnes 21/10 20 Hammeren og 25/10 35 Dueodde (HLL).

Fra årets to sidste måneder derimod blot 29/11-20/12 6-8 Rønne Havn (PCP, OLJ, TET, JET).

Totalt bare 265 mod 1072, 518 og 1549 de tre seneste år.

GRÅSISKEN: (Carduelis flammea).

Månedsfordeling, de få gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
42	16	15	46	362	5	2	3	46	41	1	0

Et virkelig godt første halvår blev fulgt af et lidt skuffende andet.

Vinter:

Faktisk mange. 13/1-28/2 op til 47 Rønne Havn (SKN, VKN, TET, LOU). 21/1 4 Udkæret (ESB) blev flest uden for Rønne.

Forår:

De sidste fem års gennemsnitligt bare 12 i maj står i skarp kontrast til årets 30 gange flere. Efteråret 2001 bragte en del gråsisken til Bornholm, dog uden at det på nogen måde var invasionsagtigt. Tallene domineres i høj grad af træktaal fra Hammeren. Mellem 30/3 og 19/5 trak ikke mindre end 360 eksemplarer (JCH, HPS, OLJ, MST, TET)! Især 8+9/5 var opsigtsvækkende med hhv. 72 og **166** fugle trk. ØNØ. Det er femten år siden noget lignende er set – men da trak i alt 1262. De mange trækkende kastede ikke de helt store rastforekomster af sig. 29/3 var der 10 Rønne og 15/5 14 Hammeren (PCP, HPS)

Sommer:

Ti eksemplarer virker ikke af så meget, men var sådan set helt pænt. Ynglede gjorde arten atter på Dueodde. Desuden sandsynlige par Balka, Hundsemyre og Slotslyngen samt muligvis også Carl Niensens Grusgrav og Galløkken, hvor fugle af racen lille gråsisken (den vesteuropæiske race) blev fundet. Oplysere: LOU, HTØ, CAN, HPS, SBR.

Efterår-vinter:

Trækket begrænsede sig til bare 59 stk.

To nævneværdige stationære flokke var 30/10 12 Dueodde og 7 Raghøhammer (PCP, CAN).

Sidst blev allerede 5/11 1 Hammeren (ABO, CAN). Det var jo meget mere overskueligt end de små tusind, vi så i 2001. Langt mindre efterårstal end dem i år er dog ikke nogen undtagelse.

Totalt 579 mod 461, 123 og 1992 de tre seneste år.

HVIDSISKEN: (Carduelis hornemanni).

Som en efterdønning af ”invasionen” sidste år på 32 fugle sås 13/1 3 Nørrekås og 8/5 1 Hammeren (SKN, VKN, HPS).

Ellers skal man kigge i 1996-rapporten for at genfinde arten på Bornholm.

HVIDVINGET KORSNÆB: (Loxia leucoptera).

Et suverænt år med hele 21 eksemplarer! Det må være det bedste bornholmske år nogensinde. Allerede 15/8 3 Galløkken (LOU) – det var tidligt og måske et forvarsel om, hvad vi havde i vente. 5/9 1 Paradiset (LOU) var også langt før forventet. Første halvdel af oktober er nemlig ofte det bedste tidspunkt for arten på Bornholm. Dette illustreres desuden af hidtil bedste år: 6 eks. i 1990 – alle i oktober.

12-18/10 2 Kanegårdsskoven ved Rønne (Rasmus Strack, feltræf plus syv andre), 13/10 2 Rabækken, 15/10 + 5/11 1 Hammeren, 15/10 1 Raghøhammer og 19/10 1 Listed (øvrige: JCH, feltræf, ABO, CAN, SEJ). Fra november desuden 7/11 1 dræbt mod vindue i Østermarie, 14/11 2 Byåen, 16/11 1 Åkirkeby og 20/11 3 Bygaden, Åkirkeby (LTR, SNI, BNI, JRH, LOU). Endelig 31/12 2 nær Gamleborg i Almindingen (MST). Kun fuglene fra Hammeren og Listed var adulte hanner.

Hvidvinget korsnæb yngler i den sibiriske taiga, og udbredelsen strækker sig ind i det nordlige Finland. Som de andre korsnæb optræder de invasionsagtigt med års mellemrum. Fra 90’erne har vi sammenlagt 17-18 stk. mens den seneste var 11. oktober sidste år. Årets sidste måneder gav ellers

store tal fra specielt Nordjylland og -sjælland. Her sås over 300 individer, men som det fremgår, nåede fuglene Bornholm noget før det øvrige land.

LILLE KORSNÆB: (*Loxia curvirostra*).

Månedsfordeling, gengangere søgt undgået

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
34	12	198	447	404	177	137	165	645	693	355	193

Et år som vil blive husket for mange fugle samtlige af årets måneder. Trods en høj årstotal ingen større invasion. Der blev i alt indsendt 160 iagttagelser – eller næsten en hver anden dag.

Vinter:

Specielt to flokke bør nævnes: 5/1 14 Bastemose og 22/1 16 Ankermyr (PJE, CAN). 36 fugle er omkring det dobbelte af de tre sidste års gennemsnit.

Ynglede øjensynligt kun ved Ankermyr/Moseløkken, Stampen og Strandmarken.

Forår-sommer:

Som for flere andre arters vedkommende blev maj suveræn – periodens øvrige måneder var dog også bemærkelsesværdigt gode.

Træk.

Hammeren 11/3-17/6: mar 110, apr 232, maj 312 (9/5 **161**), juni 32 (OLJ, HPS, TET, MST, JCH).

Læg 151 fra Bokul og Knudsnæs til, så havde vi i alt 837 trækkende.

Rast.

Fra foråret bl.a. 2/4 30 Hammeren og 13/4 45 Ankermyr (CAN, HTØ, HPS). Midsommeren bød på 13-17/ 6 70 Balka, 29/7 30 Paradisbakkerne og 28/8 ligeledes 30 Baggeå (KGR, SBR, CAN). Der var dog generelt mange småflokke rundt omkring.

Efterår-vinter:

Træk.

Dueodde 2/9-23/10: sep 268 (16/9 115), okt 200 (JCH, LOU, OLJ, TET, SSN, PCP, HLL).

Det var dog de stationære flokke, som stjal billedet. De fire største forekomster blev 19/9 75

Baggeå, 15/10 **200** Raghhammer, 27/10 90 Åsedamme og 20/11 160 Bygaden, Åkirkeby (CAN, feltræf, LOU).

22/12 kunne endnu ses 75 Åker Plantage (PJE).

Totalt 3440. Perioden 1999-2001 gav hhv. 1098, 1011 og 2398.

STOR KORSNÆB: (*Loxia pytyopsittacus*).

Efter et spændende efterår 2001 en del fugle. Det er flere år siden, antallet i første halvår har haft numerisk overvægt.

Vinter-forår:

Fra selve vinteren 23/1 5 Poulsker og 27/1 8 + 15/2 7 Nexø Sydstrand (JRH, JCH, NÅK).

Fra Hammeren meldes om i alt 50 i tidsrummet 2/3 til 19/4 mens Bokul havde 10/3 13 og 29/3 + 1/4 5 og Knudsnæs 20/3 4 (HPS, TET, OLJ, SPS, MST, LOU).

Efterår:

14-16/10 3 Hammeren, 17/10 2 Bastemose, 18/10 1 Dueodde og endelig i november 20/11 1 Åkirkeby (feltræf, SSN, LOU).

Sammenlagt 92 fra første og 7 fra andet halvår mod totalt 245, 55 og 188 de tre seneste år.

KARMINDOMPAP: (Carpodacus erythrinus).

En årssum på 52 ligger midt mellem de to niveauer, arten har ligget og svinget frem og tilbage på de sidste ti år (se evt. tidligere rapporter). Da 2002 derfor "burde" være et dårligt år med kun godt 40 eksemplarer, kan man jo anse resultatet for positivt.

11/5 1 syng. Rønne (LOU) var isoleret i forhold til den egentlige ankomst af karmindompapper.

16/5 1 Hammerodde og 17/5 2 Ringebakkerne (HPS, HTØ). Resten af måneden nåede 18 frem fra overvintringsområderne helt nede i det sydlige Asien.

23/5 3 Carl Nielsens Grusgrav (LOU) var et af de få eksempler på flere rastende fugle. 5/6 hele 8 syng. Hammerodde til Sandvig (PCP) må dog også bestå af flere trækfugle. Som i fjor nok tre ynglepar her på artens eneste vestlige bornholmske ynglelokalitet.

Yngel.

Omkring 21 par er indsendt. Ud over de ovennævnte flest Melsted til Svaneke med ca. 12 sangterritorier. Umiddelbart syd for Svaneke (til Frenne Odde) yderligere 5 territorier. Øens sydligste stationære syngende fugl var fra Nexø Sydstrand. Oplysere: HPS, HTØ, SEJ, ABO, CAN. Til sammenligning hhv. 20 og 27 par de to sidste år.

Eneste efter juni var 17/7 1 Baltic Sea Glass og 1 Saltuna samme dag (SEJ).

Totaltal 1996-2002: 40, 65, 40, 65, 43, 65 og så altså 52 i år.

DOMPAP: (Pyrrhula pyrrhula).

Månedsfordeling

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
69	38	86	93	12	0	2	4	1	13	2	33

Oktober var under lavmålet, men de mange i årets første fire måneder kompenserede det i nogen grad.

Vinter:

Fire tocifrede flokke var bestemt usædvanligt; 5/1 22 Bjergebakke og 26/1 16 Bølshavn (CAN, HTØ). Pænt med dompapper fra slutningen af 2001 har sikkert haft en afsmittende effekt.

Forår-sommer:

Hele 102 på direkte træk 12/3 -18/5 var meget overraskende. Alene 1/4 54 Bokul (HPS). Der var dog også talrige rastende. Her kan nævnes periodens klart største flok på 27 ved Baggeå 2/3 (CAN). Næsten 200 eks. fra foråret skal vi fem år tilbage for at finde.

Yngel.

Desværre ikke mange i sommermånederne. Ved Baggeå, Baste- og Svinemosen synes arten dog at have ynglet (alle CAN).

Efterår-vinter:

Det var til at overse. Alle over to nævnes (!): 20/10 12 Hammeren, 22/12 6 Åker Plantage og 28/12 25 Ølene (CAN, SSN, MTK).

Totalt 353 mod hhv. 589, 170 og 575 i perioden 99-01.

KERNEBIDER: (*Coccothraustus coccothraustus*).

Månedsfordeling, gengangere frasorteret

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
6	46	35	53	32	22	2	0	0	14	6	8

Fordelingen af fugle på de fire årstider er typisk.

Vinter:

52 individer var ikke overvældende. Blandt de bare ni observationer to bemærkelsesværdige: 8/2 25 Nydam og dagen efter 18 Robbedale (HPS, PCP).

Forår-sommer:

Flere interessante iagttagelser, hvoraf 1/3 27 Nygård ved Rønne og 20/4 15 Svartingedal (SNI, BNI, JCH) repræsenterer de største. I alt 120 fra foråret var flot – de blev i øvrigt fundet på 20 forskellige lokaliteter.

Yngel.

Små 30 par i det indsendte. Klart tætteste bestande i Ringebakkerne/Slotslyngen og i ådalene mellem Gudhjem og Svaneke.

Efterår-vinter:

Først genmeldt fra midten af oktober. Eneste tocifrede iagttagelse var 27/10 10 Åsedamme, mens eneste vinterfund udgøres af 22/12 8 Slotslyngen (begge ABO, CAN).

LAPLANDSVÆRLING: (*Calcarius lapponicus*).

En årssum på 21 svarer til halvdelen af samtlige fra 90'erne. Så vidt jeg kan se, er der tale om det talmæssigt bedste år i rapportens historie.

For en gangs skyld endda en forårsiagttagelse: 30/3 1 trk. Bokul (HPS).

Så var efteråret sværere at vurdere. Specielt Dueodde er vanskelig. Her var helt op til 15 eks. mellem 17/9 og 19/10. En del må dog være gengangere, og reelt set tror jeg på omkring ni fugle (LOU, TET, feltræf, SSN, PCP, JCH). 18/9 var særlig interessant, idet her denne dag var 3 stk. Desuden 24/9 6 i flok (!) Hammeren foruden 16+27/10 1 samme sted, 5+18/10 1 Raghhammer og 17/10 1 Nexø Havn (OLJ, JCH, feltræf).

99-01 blev 1, 9-10 og 5 eks. set på Bornholm.

SNESPURV: (*Plectrophenax nivalis*).

Antallet ligger stadig og roder nede omkring de 70-80 stykker.

1. halvår:

16 eksemplarer var noget af en ynke.

26/1-16/2 i alt 12 Dueodde (alle JRH). 27/1 desuden 2 Rønne Havn og 13/3 2 Hammerodde (TET, HPS).

2. halvår:

Sammenlagt 67 var da lidt af en trøst.

Atter flest på Dueodde: 18-30/10 ca. 49 (heraf 46 på én iagttagelse 21/10) + 22/12 2 (feltræf, HLL, SSN). Ellers set 14/10 1 Sose, 19/10 2 Hammeren, 3/11 4 Hasle, 13/11 6 Raghhammer og 6/12 3 Nexø Sydstrand (feltræf, VKN, OLJ, PCP, NÅK).

Totalt 83 mod 61, 200 og 74 fra 1999-2001.

GULSPURV: (*Emberiza citrinella*).

1. halvår:

Der var enkelte større vinterflokke bestående af bl.a. 13/1 50 Muleby og 19/1 90 Vellensby (HPS, OLJ). Herefter sparsomt med gulspurve i flok.

14+19/5 20 syng. Hammeren (JCH, PCP).

2. halvår:

15/10 5 trk. Dueodde (JCH, PCP) var alt herfra.

Eneste tocifrede flok indsendt fra perioden blev 16/10 38 Udkæret (SPS).

HORTULAN: (*Emberiza hortulana*).

Med 14 fugle et ret gennemsnitligt år.

Fra maj meldtes om elleve individer: 7/5 1 syng. Blykobbvej samt 8/5 2 syng., 19/5 6, 22/5 1 og 26/5 ligeledes 1 alle Hammeren (JCH, HPS).

Derimod blot tre fra andet halvår. 2/8 1 trk. Grisby (LOU) var rigtig tidlig. 20/8 1 Årsdale (AMØ) var eneste normaltidsige, idet 24/9 1 Dueodde (TET) må betegnes som sent på den.

Hhv. 8, 2 og 4 blev iagttaget på tre bundrekordagtige år 1999 til 2001.

RØRSPURV: (*Emberiza schoeniclus*).

Vinter:

Igen i 2002 vinterfund: 3/2 1 Hammeren og 28/2 1 Rønne Havn (HPS, LOU). Sidstnævnte kunne være en meget tidlig fugl på returtræk.

Forår-sommer:

En ret markant ankomst med 11/3 1 og 12/3 3 Hammeren (OLJ, EJE, TET, HPS) – og yderligere 17 i løbet af den næste uge.

Træk.

Hammeren 12/3-13/5: mar 40, apr 73, maj 32 (TET, HPS, OLJ, JCH). Hertil 23 fra Bokul (HPS).

Flest rastende 11/4 8 nord for Hasle (CAN).

Yngel.

Max-tal fra moserne: Bastemose 8, Ølene 6, Svinemose 4 og Spellinge Mose 3.

Efterår:

Sidst i september dukker atter større antal op. 18/10 10 rst. Hammeren (JCH, PCP) blev dog eneste tocifrede rasttal. Fra Dueodde bare seks dage med trækkende fugle. Samlet set 108 stk. svarende til et lavt antal (OLU, TET, OLJ, SSN, JCH, PCP).

Sidste var allerede 19/10 hhv. 4 Grisby og 5 rst. Dueodde (felttræf, JCH).

